

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 8 (10809) хемис 22 – февраль, 2018 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Къиблепатан Дагъустан.

Уьлкве ва республика патал адан чIехи мумкинвилер

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Урусатдин пачагьлугъдик кваз хъайи йисара, Советрин Союздин, Россиядин Федерациядин алай аямдин девиррани - вири вахтара Къиблепатан Дагъустан аямдин пайдахдал хъана, гилани ала. Адаз дявевари, чапхунчийриз аксина, азадвал патал женгерни акуна. Гъар са чIавуз Къиблепатан Дагъустандин халкъарин векилри уьлкведа кыле фейи зурба ва важиблу вакъиайра иштиракна, игитвилер къалулна, чеб бажарагьлу, кар алакьдай, намуслу, ихтибарлу ксар тирди тестикарна ва тарихда несилри дамагдай крар ва тIварар туна.

Гъи политикди, руководителди, шаирди, жергедин зегъметчиди алаат девирриз талуькь яз вуч лагъайтIани, Советрин Союз чI халкъар патал къизилдин девир хъана лагъайтIа, зун гъалатIа жедач. Чи хуьрера, района, шегъерра экономика, яшайиш, культура вилик тухун патал вуч авунатIани, а крар 1925-1985-йисара арадал гъана. Буш гафар тахун патал гъакъикъи мисалралди тестикарин.

Дагъустандин Огни поселокда шуьшедин зурба завод, Дербентда деталар цIалцIамардай станокрин, “Радиоэлемент”, ширин шейэр акъуддай, некледин, якIун, трикотаждин карханаяр, Дербентда, Белижда, Къасумхуьрел, Герейханован хуьре, Тагъирхуьруьн-Къазмайрал, Мегъарамдхуьре консервирдай заводар, Дербентда, Мамедкъалада, Геджухда, Белижда, КIварчагъа, Оруждадал, Къепир-Къазмайрал, Къулан СтIалдин мулкуна чехирардай заводар, Дербентда, Дагъустандин Огнида, Белижда, Къулан СтIалдал, Миграгъа, Къепирдал, КIирида, Хив ва Табасаран районрин хейлин хуьрера гамар

храдай фабрикаяр, цехар, Къурагъа, Ахцегъа, Къасумхуьрел, Хивда Дербентдин, Каспийскдин промышленный карханаяр филиалар кардик кутуна. Колхозар, совхозар арадал гъана, агъзурралди инсанар кIвалахдай чкайралди таъминарна. Я чи жегъилар, сад-вад квачиз, къазанмишиз патарални физвачир, абуруз чкадал кIвалах авай.

Россиядин Федерация малумарай ва капитализмдин вагъши алакъяр теклифай 1990-йисара вири а къазанмишунар барбатIна. Паталай атай чапхунчи персери, туьрквери, монголри ваъ, вилик-къилик квай, майишатрин ва карханаяр килера хъайи чи “къегъал” рухвайри. Хуси нефсер ачухна, халкъиз тежедай хътин зиянар гана. Къилин зиянлу нетижа - гъа крар себеб яз чи хуьрерни ичIи хъана. Къуватлу, бажарагълу жегъилрин чIехи пай къе, лап четин кIвалахар ийиз, патарал ала.

Гъикъван залан ва четин кар ятIани, къе федеральный, республикадин ва чкадин самоуправленидин органар хуьрерал чан хкиз, ахъаяй гъалатIар туькIуьр хъийиз алахъана.

Къиблепатан Дагъустан къе Россиядин Федерация, Дагъустан Республика патал гъихътин чка я? И ва са жерге маса суалризни жавабар жагъурун патал чун РД-дин Къиблепатан территориальный округда Дагъустан Республикадин Къилин патай тамам ихтиярар ганвай векил Энрик Селимович МУСЛИМОВАХЪ галаз гуьруьшмиш хъана.

■ Энрик Селимович, Куь фикрдалди, Къиблепатан Дагъустандин асул яржар-брендар гъихътинбуьра?

- Сифте нубатда лугъун хъи, Къиблепатан Дагъустан дуьньяда зурба уьлквейрикай сад тир Россиядин Федерациядин къиле патан сергъят-

дал алай чка я. Ина пограничникрин, таможнядин ва маса къуллугърин коллективри уьлкведин сергъят хуьзва ва федеральный бюджетдиз пулдин такъатар къазанмишзава. Гъа са вахтунда уьлкве патал и региондихъ политикадин, экономикадин, яшайишдин ва культурадин жигъетдайни еке метлеб ава. И гуьзел маканда 700 агъзурдалай виниз агъалияр яшамаш жезва. И кар РФ-дин Президентдиз ва Гъукуматдиз хъсандиз чизва ва ина гъалар къайдадик, пайгардик кутун патал хейлин крар ийизва. Гъелбетда, жуьреба-жуьре йисара республикадин къиле акъвазай ксари чи региондиз артух фикир ганачIани, гила маса вахт алуькнава. ИкI тирди Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр вахтуналди тамарзавай Владимир Васильев сифтени-сифте Мегъарамдхуьруьн райондиз фини, Самур вацIал алай муьгъ цийи хъувунин месэла вилик тухуни, агъалийрихъ галаз гуьруьшмиш хъуни, абурун дердийрихъ яб акалони тестикарзава.

Къиблепатан Дагъустандихъ уьлкве ва республика патал еке мумкинвилер ава. Адалай уьлкведин промышленный центряяр хуьруьн майишатдин лап виниз тир еридин суьрсетдалди таъминариз алакьда. Региондин гъар са пIипI туризмдин хел вилик тухуниз, туристрин дестеяр атун геьеншаруниз ярашугъ чкаяр я. Инал вичичелай къвед лагъай суалдиз жавабар къевезва.

Чи региондихъ яржар-брендар гзаф ава. Эвелни-эвел Каспий гъуьлуьн къерехда экIа хъанвай, ЮНЕСКО-дин къаюмвилик квай къадим ва гуьрчег Дербент шегъердин, Шалбуз дагъдин, Эренлардин зияратдин, СтIал Сулейманов музейдин, Самурдин тамун, Ахцегърин чими ва дармандин ятарин тIварар къаз кIанзава.

▶ 3

Нумрадай кIела:

ОБЩЕСТВО

Къиблепатан Дагъустан.

Уьлкве ва республика патал адан чIехи мумкинвилер

Гила гзафбуру консервирдай ва чехирардай заводар барбатI авунин гъайиф чIугвазва. Чурун, чукурин гъамиша регъят, амма цийи кархана эцигун четин я. Эхъ, багълар, салар геьеншарзава, суьрсетни гзаф гъасилда. Ам ахпа гъинизда?..

▶ 3

БАТАНПЕРЕСВАП

Ава ихътин пеше - Ватан хуьдай

Ватан хуьзвайбуруз гъуьрметун чи уьлкведа гъамиша адет хъанвай кар я. МасакIа хъунни мумкин туш. Армия вири халкъдинди я. Хайиди, баркалуди, къудратлуди лугъуз, чи армиядикай гзаф ширар, маниярни туькIуьрнава.

▶ 4

ИРС

Заманайрин хабардар

Чи ва инлай къулхъни къевезмай несилар патал алаат асиррай агакънавай гъар са чарчихъ, шиьрдихъ, гъилин дафтардихъ, ктабдихъ къетIен метлеб авайдал шак алач. Чи ата-бубайрин ирс галачиз жележгедин руьгъдин дараматар дурумлугъуьр, мягъкембур, чпихъ инанмишардайбур бажагъят жеда.

▶ 7

ХУЬРУЬН МАЙИШАТ

ГъевечIи бизнес.

Шей гъасилуьниз - артух фикир

Республикада гзаф ксар гъевечIи ва юкъван бизнесдал, карчивилин карханаяр ачухунал ва геьеншарунал машгъул я. Нетижада карханаяр агалуниди бейкарриз элкъвей ксаризни кIвалахдин чкаяр хъанва ва жезва.

▶ 8

ЯШАЙИШ

Журналиствал - рикI алай пеше

Алай вахтунда неинки Дагъустандин, гъакI Россиядин ва къецепатан уьлквейрин вузрин журналистикадин отделенияр куьтягънавай дигеьлийрин къадарни гзаф хъанва. Гъар гъина яшамаш жезватIани, кIвалахаватIани, абуру чIин бажарагъдиз, пешедиз вафалувал къалурзава. Дагъустандин тIвар виниз хкажзава.

▶ 9

ЧIАЛ

Бажарагълугъуьр гъалиб хъана

“Хайи чIалан гафар чна аял чIаварилай дидедин чими гъиссерин пай-лайрихъ, пирлийрихъ галаз кужумзава. Дидед чIал дуьнья, маса чIаларни чурун патал умудлу алат, куьлегъ я. Багъри чIал хъсандиз чир хъуни чак дамах кутазва, руьгъ мягъкемарзава. Ам хуьн ва еримлу авун чи виридан буржи я...”

▶ 10

Тебрик

За Яракьлу Къуватрин ва Ватандин Чехи дяведин ветеранриз, аскервилин частара къуллугъзавай ва зегьмет члугъазвай виридаз Ватан хуьзвайбурун югь мубаракзава.

Ватандин вилик лайихлувилерилай, чандилайни гьил къачуна, игитвал къалурауай къегьал аскерин крарилай къе чна дериндай разивалзава, абуруз сагърай лугъузва. Ватандиз вафалувилелди къуллугъдай, уьлкведин милли итижар хуьдай, адан оборонадин бажарагълувал мягькемардай, чи гьар са агъалидин ва обществодин секинвал таъминардай гьурметлу ва четин пеше хянавай гьар са кас чна къе риклин сидкъидай гьурметдивди тебрикзава.

Чи уьлкве къвачел акъалтунин тарих, са рахунни алачиз, чи Ватан патал женгер члугур мягькем руьгь ва къуват авай аскерин несилрин уьткъемвилехь, виклегъвилехь галаз алакьалу я.

Россиядин Президент Владимир Владимирович Путина государстводин бинеяр мягькемарунихь, милли итижар хуьнихь ва оборонадин бажарагълувал хкажунихь рекье тунвай сиясат къиле тухунин нетижада чи уьлкведи вич военный чехи держава тирвилин тIвар чкадал хкана.

Чи ветеранрин пак адетар давамаруналди, алай аямдин Ватан хуьзвайбуру чпин аскервилин устадвал хъсанарзава, гьар са рекье ва гьакI международный терроризмдихь галаз женг члугуналдини чпин вилик эцигъзавай везифаяр уьткъемвилелди къилиз акъудзава.

Чи республикадин мулкуна авай аскервилин частариз чна инлай къулхуьни герек тир куьмекарда, ветеранриз яшайишдин рекъай къулайвилер тешкилда, жегилриз аскервилинни ватанпересвилин тербия гуни, оборонадин промышленность вилик тухунин, Дагъустандин хатасузвал хуьнин ва экономика пайгардик кутунин рекъай алакьдай вири крар ийида.

Россиядиз - чи умуми Ватандиз - къуллугъ авунин карда агалкъунар, виридахь мягькем сагъламвал, ислягъвал, хушбахтлувал хьун зи мурад я!

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр вахтуналди
тамамарзавайди

В.ВАСИЛЬЕВ

Сад ва битав я...

19-февралдиз Дагъустандин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильев Къизлярдиз атана. Адахь РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидов, Дагъустандин муфтий Агъмад-гъажи Абдулаев, Махачкъаладин ва Грозныйдин архиепископ Варлаам, республикадин чувудрин общинайрин председатель Валерий Дибияев ва маса ксар галай.

Къизлярдин, Къизляр ва Тарумовка районрин къилерихь галаз гьурьшмиш хьайидалай гьургъуьниз Владимир Васильев 18-февралдиз вяздиз атайбур гуьллеламишай Георгий Победоносецдин ибадатханадиз фена ва мусибат арадал атай чкадал цуьквер эцигна.

Ада къейдна хьи, гзаф миллетрин ва гзаф динрин халкъ пайи-паяр ийиз клан хьайидалай и кар алакьна: "Чун мадни гзаф сад я, чун Дагъустан вилик финал пехилвалзавай душманрин макъсад гьихьтинди ятIа гьавурда ава, абуруз жуьреба-жуьре рекьералди гзаф миллетрин обществода сад-садал гьалдариз кланзава. Амма абурулай и кар алакьдач", - малумарна Владимир Васильева.

Телеф хьайибурун багърийриз, мукьвабуруз ва вири дагъустанвийриз башсагълугъвилеин гафар Дагъустандин муфтийдини лагъана. "Дагъустан сад я, ина пайи-паярдай са шейни авач", - лагъана ада. Ахпа Владимир Васильев Федеральный медико-биологический агентстводин руководитель Владимир Уйбыдихь ва РД-дин здравоохраненидин министр Танка Ибрагимовадихь галаз Къизлярда авай Георгий Победоносецдин ибадатханадин патав яракьлу бандитди гуьлле гуни нетижада хирер хьайибурун патав фена.

Танка Ибрагимов малумарайвал, хирер хьанвайбуруз медицинадин рекъай чарасуз сифтегъан куьмекар вахтунда гана, абурукай хирер хьанвай сад Федеральный медико-биологический агентстводин самолетда аваз Москвадиз агакъарна.

Ахпа Владимир Васильева совещание къиле тухвана. Ам, са тахсирни квачиз телефон хьайибур рикел хун яз, са декьикада кисна акъвазунилай башламиш хьана. КватI хьанвайбурун вилик экъечIна рахадайла, республикадин Къили инсанар телефон хун залан магърумвал я лагъана.

"Гьелбетда ихьтин жуьредин гьерекар диндин ва миллетрин лишанриз килигна такланвилехь, къисас вахчунихь элкьурнавайбур я. Амма и крари са нетижани гудач, эгер чун вири и кардиз акси акъвазайтIа", - лагъана кватI хьанвайбурун вилик Владимир Васильева. Гьа са вахтунда ада инсанрихь галаз кIвалах тухунизни гзаф фикир гуниз эвер гана. Сифтени-сифте и кар къиле тухун патал общественный тешкилатар желб авун лазим я.

РД-дин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай В.Васильева къейд авурвал, и мусибатди Россияда са касни къайгъусуздаказ тунвач. "...СКФО-да РФ-дин Президентдин тамам ихтиярар авай Векил Олег Белавенцева телефон хьайибурун мукьва-къилийриз ва багърийриз башсагълугъвал гана ва вич куьмек гуз гьазур тирди лагъана.

Башсагълугъвилер гьакIни Москвадин ва вири Урусатдин Патриарх Кириллалай, Россиядин муфтийрин Советдин Председатель шейх Равиль Гайнутдинайни атана. Вири регионри башсагълугъвилер гузва, и четин декьикада чун санал ала. И жуьреда тереф хуьн чун патал, гьелбетда, лап важиблу я".

Идалайни гьейри, Владимир Васильева хирер хьанвайбуруз куьмекун патал авунвай кIвалахдизни рази жедай къимет гана. Адан гафаралди, и кар вини дережада аваз тешкилна. Хирер хьанвайбур сагъ хъезва. Къайдаяр хуьдайбуруни чпин буржи къилиз акъудна, террорист тергна. Реанимацияда авайбурун гьал дурумлудаказ заланди я. Кешишдини вич виклегъдиз тухвана: тахсиркарди инсанриз гуьлле гудайла, ам ибадатханадихь атана, рекье гьатна, ракарар кевирнавай. Гьа идалди ибадатханади къанлудикай инсанар хвена.

Гьурьш къиле фидай вахтунда РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидова, телефон ва хирер хьайибурун хизанриз башсагълугъвал гуналди, сад хьуниз эвер гана.

"...Халкъарин арада душманвилек цIай кутаз са чIавузни жедач, гьикI хьи, Дагъустан гьамиша сад ва битав я. Чна миллетар чара авуниз рехъ гудач. Чна и кардикай нетижа худна, ихьтин крар мад тикрар тахъхун патал вири жуьредин серенжемар къабулна кланда, гьакIни хасаратвал хьанвайбуруз куьмек гун яз чна чи садвал къалурун лазим я", - лагъана Х.Шихсаидова.

СПЧ-дин къил - Дагъустанда

"Коррупциядиз акси михьун" Дагъустанда фадлай башламиш хьана кланзавайди тир, гьисабзава РФ-дин Президентдин патав гвай граждан общество вилик тухунин ва инсандин ихтияррин рекъай Советдин (СПЧ) председатель Михаил Федотова.

Виликдай ада малумарнай хьи, 20-22-февралдиз Дагъустанда СПЧ-дин заседание къиле тухуда. И кар Федотова республикада "коррупциядиз акси михьун" къиле тухуз башламишунихь ва Дагъустандин руководстводиз кватI хьанвай месэляяр гьалуни карда СПЧ-диз куьмек гудай ният авайвилехь галаз алакьалу авунай. Советдин членри агъалияр къабулда, приемная ачухда (неинки республикадин меркез Махачкъалада), Федотов са жерге идарайризни фида.

"Чун иниз республикадиз ина ихьтин дегишвилер къиле физвайла, анин къил

дегиш хьанвайла "коррупциядиз акси михьун" къиле физвай рахунар ийиз, куьмек гуз атанва. За фикирзава хьи, и кар фад башламишна кланзавайди тир, амма - гьихьтин такьатралди - им маса кар я", - лагъана Федотова Махачкъалада республикадин журналистрихь галаз къиле фейи гьурьшда.

СПЧ-дин къилин гафаралди, республикадин властри къиле тухузвай "коррупциядиз акси михьун" 100 агъзурралди инсанрин итижар хуьнихь элкьурнава. Ада къейдна хьи, вири кIвалахар закондал асаулу яз къиле фин лазим я. Федотован гафаралди, республикадин агъалияр къиле физвай крарин гьавурда хьана кланда. "И кардани журналистрин роль лап екеди я", - алава хьувуна ада. Гьурьшмиш жедалди вилик кватI хьанвайбуру Къизлярда ибадатханадал гьужум авунин нетижада телефон хьайибур, кисна акъвазуналди, рикел хкана.

Къегьалдин тIварцIихь

Фахрудин МИРЗОЕВ,
Къурагъ райондин ветеранринни
агъсакъалрин Советдин председатель

Алай йисан 15-февралдиз Къурагъ райондин Бугъдатепа хуьре къуьчхуьрви Абдулкериман виклегъ хва, Ватандин тапшуругъдалди вичин интернациональный буржи тамамардайла, Афгъанстанда игитвилелди телефон хьайи младший сержант, мотострелковый взводдин командирдин заместитель Жалал Ражабоваз мемориалдин къул ачухуниз талукъарнавай митинг къиле фена.

Йикъан сятдин цIудаз юкъван школадин вилик Жалалан мукьва-къилияр, хуьруьн жемят, школадин аялар, муаллимар, патарив гвай хуьрерин жемятрин векилар кватI хьанвай.

Мярекат Къуьчхуьррин юкъван школадин 8-класда клелзавай Жамал Жабраиловани Маина Алдеровади къиле тухвана. Абуру сифте Советрин аскерин къегьалвилериз талукъарнавай эсерар тамамарна. Игитвилеин чешнеяр къалурауай къегьалрин арада чпин хуьруьнви Жалал Ражабовни хьунал школадин аялри дамахзавайдакай, чебни халис ватанпересар жедайдакай лагъана.

Ражабов Жалал Абдулкеримович 1964-йисан 8-майдиз Къуьчхуьррин хуьре дидедиз хьана. Школа куьтгъайла, 1984-йисан 8-майдиз Советрин Армиядин жергеяра къуллугъиз рекье гьатна. 1984-йисан ноябрдилай Жалал Афгъанистандиз акъатна. Ада са шумуд сеферда душманрихь галаз къиле фейи къизгъин гьерекатра иштиракна, къегьалвал, дирибашвал къалурна. 1985-йисан 8-июлдиз къиле фейи къати женгина ам игитвилелди телефон хьана. Къалурауай къегьалвилерай, Жалал (къейидалай къулухь) Яру Гьед ордендиз ла-

йихлу хьана. Ам Кетин дагъдин ценов гвай Къуьчхуьррин хуьруьн сурара куьчкнава.

Мярекатдал рахай Кеферпатан Кавказда бандитрин клеретIрихь галаз къиле фейи женгерин иштиракчи хьайи Къурагъ райондин администрациядин къилин заместитель Жаврудин Халикьова райондин къил Замир Азизован ва вичин патай икI лагъана: "Жалалан анжах 22 йис тир. Ам дидеди игитвал ийиз хайиди хьиз я аз. Ада виридаз марифатдин, къанажагълувилеин ва ватанпересвилеин еке чешмедин тарс гана. А тарс чна садрани рикелай ракъурдач".

"Жалал Советрин Армиядин жергеяриз рекье тур югь зи рикле къе хьиз алама. Ам чанда жигер авай, виклегъ, намуслу къени жегилрилкай сад тир, Армиядин жергеяриз вичин хушуналди шаддаказ физвайтIани, ада вичин бубадал, хизандал акъалтдай четинвилерикайни дарвилерикай фикирзавай. Къагъриман хва чи риклера эбеди яз амукьда", - лагъана зегьметдин ветеран Хидирнаби Исрафилова.

Жалала клелай класдин руководитель, Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим Межид Рамазанова вичин ученикдикай, адан диде-бубадикай, вири тухумдикай метлебулу ихтилатарна.

Митингдал куьче Афгъанвидин тIварцIихь ягъун Кумухърин хуьруьн муниципальный тешкилатдин къил Руслан Улубегова, педагогвилеин зегьметдин ветеран Нажмудин Рамазанов, "сельсовет Кочхюрский" муниципалитетдин къил Аскер Жабраилова, райондин дяведин, зегьметдин, Яракьлу Къуватрин ва къанун-къайда хуьдай органрин ветеранринни агъсакъалрин Советдин председатель Фахрудин Мирзоева тебрикна.

Къуьчхуьррин юкъван школада клелзавай Мегъри Исрафиловади, Жаруллагъ Фейзуллаева, Жалалан хтул Иладади Афгъанвийрин игитвилелди башнавай ватанпересвилеин шириар везиндалди клелна, искусстводин рекъай чпин алакьунур къалурна.

Гьургъуьнлай Нажмудин ва Межид Рамазановри Къуьчхуьррин юкъван школадин цIа тунвай, къегьал хва Жалалаз бахшнавай мемориалдин къул ачухна, куьчедизни Ражабов Жалалан тIвар ганва лагъай хуьруьн депутатрин собранидин кьарардихь галаз танишарна.

Жалалан стхяр тир Бахтияр ва Эйнуллагъ Ражабоври хуьруьнвийриз ва атанвай мугъманриз, Къурагъ райондин руководстводиз сагърай лагъана.

Кьиблепатан Дагъустан.

Уьлкве ва республика патал адан члехи мумкинвилер

1

Ибура аллава яз чи гьар са райондихъни чпин кьиметлу яржар ава. Сулейман-Стальский районда дармандин ва михи "Ричал-су", "Мевер" ятар, ичер, пинияр, шэфтелар. Заз кьетлендиз кьейд ийиз кланзава хьи, Сулейман-Стальский районда са вахтара чи бубайрин гьар йикъан няметар тир суьрсет ва хуьрекар арадал хкизва. Районзгьлийри нехв гьасилзава, адакай лезги аш гьазурзава. Кьасумхуьруьнвийрин биргандар, уьндюшкадин як квай чларин афарар, цур хушвилелди дадмишзава.

Кьурагь райондихъ пара гуьзел яйлахар, вирер, дармандин "Фан-су" яд, кьурай як, дулдурмаяр, тлач ава.

Ахцегь райондин ичер, чуьхверар фадлай машгьур я. "Шарвилдин" суварин вичин сергьятар кьвердавай гегьеншарзава. Ина "Хкем" яд акьудзава.

Меьгарамдхуьруьн райондин зегьметчийри гьасилзавай ичерихъ, шуьмягьрихъ, хурмайрихъ, фореель балугьрихъ ва гьакл уьндюшкайрихъ еке игтияж ава.

Докьузпара райондин дагълари гьар йисуз гзаф кьадарда альпинистар желбзава.

Дербент ва Кьайтагь районрин ципицлар, салан майваар, некийар, чехирарни хьсан яржар я.

Дербент шегьердин коньякдин, газ квай чехирдин тариф уьлкведилай кьечени акьатнава. Ина авай кьван тарихдин памятникрини датана инсанар чпел желбзава.

■ Региондин экономикадин кьилин хел хуьруьн майишат я. Ам гьикл вилик физва, адахъ гележегда гьихьтин артуханвилер, мумкинвилер ава? Адаз вичин экономика вилик тухуз куь ва я ни манийвалзава?

- Дагъустан хуьруьн майишатдин регион я. Адахъ галаз сад хьиз - Кьиблепатан Дагъустанни. Зи риклел хьсандиз алама, лезгийрин ичералди, чуьхверралди, хутаралди, ципицралди Россиядин члехи шегьерин базарар, алишверидин карханаяр ацурзавайди тир. Кье чаз Махачкьаладин, Дербентдин базаррай Ирандин, Гуржистандин, Италиядин емишар маса гузва. Инсанар чкадин ичерихъ, чуьхверрихъ базарра кьекъевезва, амма гьатзавач.

Алай вахтунда чи районра хуьруьн майишатдин хел вилик тухун патал алахъзавайдакай талгьана жедач. Сулейман-Стальский, Меьгарамдхуьруьн, Дербент, Ахцегь, Кьурагь районар емишрин, ципицрин цийи багьлар кутазва. Алатай йисуз Сулейман-Стальский районда 1 млрд манатдин инвестицияр кардик кутуна, ина вишералди гектарра интенсивный багьлар кутунва. Меьгарамдхуьруьн районда эхиримжи йисара шуьмягьрин, хурмадин багьлар гегьеншарзава. Ина кардик кутунвай кьушарин фабрикади вичевай продукция гузва. Регионда ципицрин багьларни артухарзава. Зегьметчийри хьсан бегьерарни гьасилзава. Амма абурукай гьа чилел зегьмет члугвазвай инсанриз са артух хийир жезвач, яни гьасилзавай продукция вахтунда кутугай кьиметрай маса гуз жезвач. И важибул месэла гьукуматдин идарайрин вилик кьарагьариз хейлин йисар я, амма саклани гьялди рехъ жагьурзавач.

Ашкара месэла я, Москвадай ва маса шегьеррай, регионрай атай мугьманри, члехи кьуллугьчийри дадмишай чи ичерал, ципицрал, чуьхверрал, шэфтелрал, хурмайрал рикливай гьейранвалзава, абурун тямлувал, ширинвал кьейдзава. Са рахунни алач, чи районрин руководителри Россиядин регионрихъ, шегьеррихъ, члехи коллективрихъ галаз абур емишралди, салан майвайралди, ципицралди таьминарунин гьакьиндай икьарарар кутунайтла, санал кьвалахунин амадагвилин алакьаяр мягькемарнайтла, суьрсет маса гунин месэла гьялун жедач.

Гила гзафбуру консервирдай ва чехирардай заводар барбатл авунин гьайиф члугвазва. Чурун, чукурун гьамиша регьят, амма цийи кархана эцигун четин я. Эхъ, багьлар, салар гегьеншарзава, суьрсетни гзаф гьасилда. Ам ахпа гьинизда? Хаммал гьялди карханаяр герек я эхир. Суьрсет кьабулдай пунктар герек жеда. Абуру чкадал алач, мад зегьметчийр кьеве гьатда. Виниз тир еридин емишар, ципицлар, хурмаяр, чкадал кепекрай алверчийриз маса гуниз мажбур жеда. Кьиблепатан Дагъустанда чарасуз хаммал гьялди карханаяр ва емишар, салан майваар яргалди хуьдай имаратар, логистикадин центрайр герек я. И кар патал инвесторар желб авун кьенин йикъан истемешун я.

За фикризавайвал, хуьруьн майишат вилик тухун патал манийвалзавай ксар ва я шартлар авач. Кьиблепатан Дагъустан уьлкведин гьар са региондихъ галаз шегьре, рахун рекьери алакьалу ийизва. Рахун рекьин станцияр лап патарив гва. Райондай райондиз физвай рекьери кьайдадик ква. Чилер тарифлугьур я. Багьлар, салар дигидай цин патахьайни дарвал авач. Гьавилияй хуьруьн майишат вилик тухун региондин экономика акваз-акваз хкажда.

Инал заз са кардикай мад лугьуз кланзава. Экономика вилик тухуниз сергьятдихъ галаз алакьалу кьурулушрини куьмек гузва. ИкI, сергьятдилай гьар юкьуз и патахьни а патахъ вишералди автомашинар ва инсанар физва. Абуру бюджетдиз еке пуларни гьизва, гьа са вахтунда райондин мулкуна инсанриз кьвалахдай чкаярни арадал гьизва. Сергьят заз локомотивдихъ галаз гекьигиз кланзава. Локомотивди вичихъ галаз цлудралди вагонар тухузвай жуьреда сергьятдини чкадин алишверидин, общественный тлунрин ва гьакл маса кьуллугьрин хилер еримлу ийизва.

■ Чкадин самоуправленидин, госорганин кьилера аквазнавай ксарни экономика, яшайиш, культура вилик тухун патал кьуллугьрин везифайрикой, чпиз авай мумкинвилерикай тамамвилелди менфят кьачузва лугьуз жедач?

- Алай вахтунда чи районрин кьилера аквазнавай ксарни вуна кьейд авунвай месэлайриз кьетлен фикир гузва. Гьа са вахтунда лугьун герек я, хуьрерин администрацийрин кьилер чпин кьуллугьдиз пайгар ксар туш. Фейи саки вири чкайра малум хьана хьи, инсанрин, жемьатрин дердийриз абуру яб гузвач. Гьавилияй арза-ферзени гзаф жезва. Федеральный законда кьалурнавайвал, хуьрерин администрацийрин кьилери бюджетдин пулар гьикл харжзаватла ва чпин кьвалахдин гьакьиндай араара жемьатрин вилик гьахъ-гьисабар авун лазим я. Гьайиф хьи, садани и закондал амалзавач. Варцаралди агьалийриз чпин хуьруьн администрациядин кьил акьазвач. Авайвал лагьайтла, кавха датана инсанрин юкьва хьун ва ада абурухъ галаз санал кьвалахун лазим я. Гьи куьчедда, гьи магьледа, гьи хизанда вучтин месэлаяр аватла адаз чир хьун лазим я. Эгер гьа и жуьреда кьвалахиз хьайитла, садни арза ийиз райондин ва я республикадин члехидан патав фидач.

Гьар райондин ва хуьруьн администрациядин кьилевайбуруз чпин мулкуна вуч ва вуж аватла чир хьун лазим я. Виридаз хьсандиз чизва, эменнидин ва чилин налогрин пул чкадин бюджетра амуькьзавайди я. И налогар кьватлунин жавабдарвал администрацийрин кьилерин хиве ава, амма тамамвилелди налогар кьватлзавач. Вучиз лагьайтла, чпин мулкуна шумуд тьувкен, шумуд цех, оптовый база, СПК, ЛПХ, салон, агентство, банкетдин зал, ресторан, кафе, мугьманхана... аватла чизва. Сада налог гузва, масада - ваь. Вучиз ада налог гузватла, чирзавач. Чилер вири инвентаризация авуна кланзава. 1990-йисара цлуд гектарралди чилер 49 йисан муддатда арендадиз вуганва. Гьайиф хьи, гзафбуру а чилер ишлемешзавач, я налогарин гузвач. Закондин бинедаллаз, пуд йисуз ишлемеш тийизвай чил вахчуна, масадав вугудай ихтияр ава. Гьа и крарни ийизвач. Ихьтин кимивилер арадай акьудиз хьайитла, кавхайриз жемьатрин патай ихтибарни гзаф жеда, бюджетдиз датана пулни кьеведа ва хейлин месэлаярни гьялда.

Ихьтин кардикайни лугьуз кланзава. Исятда чи республикади Татарстандихъ галаз гзаф рекьерай амадагвилин алакьаяр кутунзава. А республикадин Президент Рустам Минниханова куьмек гуда лагьанва. Татарстан лап вилик фенвай республикайрикой сад я. Чинани, анани 3 миллиондилай виниз агьалияр ава, амма Татарстандин бюджет 240 млрд манатдиз агакьзава, Дагъустандин бюджет 99 млрд манат я. Ана са ксдал 66 манат, чина 32 манат ацалтзава. Чи бюджетдин 75 процент федеральный бюджетдай гузвай дотацияр я, Татарстанди вичин кьазанжийрикой федеральный бюджетдиз пул гузва. Владимир Васильеван мурад республикада кьайда тун ва виридав республика патал кьвалахиз тун, дотацийрин кьадар лап тлимиларун, агьалийрин яшайиш хьсанарун я.

Экономика пайгардик кутадай мумкинвилер авазва. РД-дин Халкьдин Собранидин эхиримжи сессиядал рахай бязи юлдаши республикадин эко-

номикадин 40-60 процент хьендик ква лугьуз малумарна. РД-дин Кьил В.Васильева ва Гьукуматдин цийиз тайинарнай Председатель А.Здунова властдин вири органрин вилик тарашчивилин экономика хьендикай хьудунин везифа эцигнава. Татарстанди гьар юкьуз 1 млрд манат налогар кьватлзава, чалай зур вацра икьванди кьватлиз жезвач. В.Васильеван тапшургуьдалди, налогар кьватлунал гуьзчи-валдай ведомствойрин урта комиссия тешкилнава, аник зунни ква. Мурад, кьаст сад я - республикадин экономика вири рекьерай пайгардик кутун, алдтмишунрал, лутувилерал эхир эцигун, гьар са кьуллугьчидив вичин везифаю намуслувилелди, обществодиз хийир хкатдайвал кьилиз акьудиз тун.

■ Районрин, хуьрерин агьалийрик секинсузвал кутазвай кар алай месэлаяр гьихьтинбуру я? Рекьер авай гьал, хьвадай ва дигидай ятар бес кьадарда тахьун, аваданламашунин, яшайишдин, чилерихъ, суьрсет маса гуз тахьунихъ, кьвалахдай чкаяр тахьунихъ галаз алакьалубур?

- Секинсузвал кутазвай ахьтин месэлаяр гьар са хуьре ава. Садбур члехибур, муракаббур, масадбур гьевечибур, регьятбур я. Эхиримжи варцара зун машгьул хьайибурок Азербайжандай хтанвай Храх-Убадин ва Самур хуьруьн агьалийри кьарагьарзавай месэлаяр акатзава. Храх-Убадин агьалийриз Меьгарамдхуьруьн райондин Цийихуьруьн мулкунай чил чара авунва. Амма чилив кьвалахиз тун патал яд, экв, рехъ кланда. И месэлаяр чна республикадин гьукуматдин вилик эцигнава. Куьч хьуниз мажбур хьанвайбур сертификатралди таьминардайвал я. Федеральный бюджетдай пул чара авунва, амма сертификат кьачунни регьят акьваззавач. Гьавилияй агьалийри пул чпин хуси счетриз ягьун тлалабзава. Месэла чи гуьзчивилик ква, лап и йикьара зун куьч хьанвай инсанрин векилрихъ галаз гуьрушмиш хьанвай. Абурун чилериз "зеленкаяр" авун, сертификатар кьачун, гьазуран квалер маса кьачуртлани, чара авунвай чилерни абурун кьвачерихъ галамукьдайвал меслят хьанва.

Самурдин тамай Дербентдиз хьвадай яд тухунин месэла гьеле аквазарнава. И кар патал бюджетдай 540 млн манат чара авунвай. Ам саки ишлемешнава. РФ-дин эцигунрин ва ЖКХ-дин министрдин 1-заместитель Леонид Ставицкий Самурдин агьалийрихъ галаз гуьрушмиш хьайила, абуру мугьмандиз чпин дерди ачухдиз лагьана: "Чаз чкадал кьвалахдай са чкани авач, чун хуьзвайди чил, там я. Ам кьурайтла, чи гьални пис жеда. Чун яд тухуниз акси я". Исятда талукь идарайри мадни ахтармишунар кьиле тухузва. Пуд кьуй эгьунунин ва абурай яд тухунин меслятдал атанва. Эгер чилин кланик кьайид тлимил жез хьайитла, мад яд акькуьддач. Эгер цин дережа гьа са дережада амуькьиз хьайитла, Дербентдиз яд тухуда. И карни чи гуьзчивилик ква.

Берикейдин агьалийри ана авай нефт гьялди заводикай чпиз значаг жезвайдакай, инсанар члугу азаррикти начинаг жезвайдакай арза авунвай. Талукь идарайрин пешекарарни галаз чкадал фена, таниш хьана карханадин кьвалахдихъ галаз. Са вацра ам аквазардай меслятдал атанва. Гила ахтармишунар кьиле физва.

Кьурагь райондин аранда авай хуьрерин жемьатри чеб центрадивай яргьа авайди, са справка патални аниз физ хтана кланзавайди, вахтар, пулар харж жезвайди ва маса месэлайрикой арза авунвай. Владимир Васильева гьалар чкадал фена ахтармишдай махсус комиссия тешкилнава.

Винидихъ авунвай кьейдер чи районрин центрайра властдин органра кьвалахзавайбурузни талукь я. Абуру гзаф вахтара чпин патав са кардин патахьай куьмек кланз кьевезвай инсанар алазни алачиз инжиклу ийизва. За лагьанай, федеральный, республикадин жуьреба-жуьре программайрай хуьруьн майишатдин суьрсет гьасилзавайбуруз, жегьил пешекаррин хизанриз квалер кьачуз, куьгьне квалер цийи хьийиз, гьевечи бизнес, хуси кар ачухзавайбуруз гьукуматдин субсидийралди куьмек гузва. Амма чи идарайрин са бязи кьуллугьчийри, гьиле-гьил аваз герек вири документар тьуклуьрна, вине авай идарадиз рекье туна кландай чкадал (им абурун гьакьикьиз везифа я) итл-битлийра экьвез, кар тьуклуьрзавач. Нетижда хуьруьнви, районзгьили гьукуматди гузвай куьмекдикай магьрумзава. Ихьтин кьуллугьчийр жавабдарвиллиз члугун лазим я.

Пенсийрин, страховой фондари, набутвал тайинарзавай идарайрин кьуллугьчийрилайни арзаяр

гзаф ийизва. Ихьтин татугай гьалари инсанар санлай Президентдилай, гьукуматдилай наразивалдай чкадал гьизва. Районрин руководителри, гуьзчи-валдай органри гьар са дуьшуьшда герек серенжемар кьабулун лазим я. Месэлаяр мадни ава. Гьелбетда, вири санал гьялиз жедач.

■ Республикадин гьукуматди бюджетрин такьатар чара ийидайла, Кьиблепатан Дагъустандин районрал, шегьеррал гьамиша тлимил ацалтзава. Ихьтин члугу "тежриба" вучиз арадал атанвайди я? Им чи районрин кьилерилай аслу яни, тахьайтла?..

- Эхиримжи йисара ихьтин гьал авазвай. Кар анал ала хьи, вири районриз, шегьерриз яшамеш жезвай агьалийрин кьадардиз килигна, бюджетдай пул чара ийизва. Амма ахпа бязи районриз, шегьерриз жуьреба-жуьре программайрай (федеральный ва республикадин) пулар ахьай хьийизва. И члавуз абуру артухан пуларни гьалтзава.

Заз тикрар хьийиз кланзава, Дагъустан Республикадин Кьилин везифаю вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильева виридаз ван жедайвал малумарна хьи, госоргана кьуллугьгар миллетдиз килигна ваь, чирвилериз, алакьунриз, бажарагьдиз кьимет гана эцигда. Гьа и саягда бюджетдин пуларни, хайибур, тахайбур талгьана, дуьздаказ пайда. Гьа са вахтунда чи районрин администрацийрин кьилерни гьамиша кьайгуйрик хьана кланда. Исятда экономикадин, хуьруьн майишатдин, социальный жуьреба-жуьре программаяр ава. Район, хуьр гьа программайрик кутадайвал авуна кланда. Тахьайтла, "чаз школа эциг" лугьуналди кар тьуклуьдач.

■ Энрик Селимович, цийи кьуллугьдал хьайи куьруь вахтунда кьелай гьихьтин крар алакьнатла, лагьанайтла кланзавай.

- И кьуллугьдал зун алатай йисан апрелдин вацра тайинарна. Кьуд вацра за Дербент шегьерда (Локомотивная куьче, 5) 500-далай виниз агьалияр кьабулна. Саки виридаз алакьдайвал куьмекни гана. Вуч аватла чидани, чи инсанри чпиз законар чирзавач, кар кьеве гьатайла, месэла гьялиз жезвач. Гьар садаз чир хьун лазим я, госоргана зегьмет члугвазвайбуру гьар са агьали кьабулун, адахъ яб акалун, месэла гьялиз куьмек гун лазим я. Жуван арза кьве экземплярда аваз чарчел кьхьена, сад жував туна, муькуьди фейи идарада кьуллугьчидив вугана, регистрацийни ийиз туна кланда, ахпа истемешни ийидайвал. Са вацра жаваб тагайтла, адалай члехи идарадиз ва я прокуратурадиз кьхьена кланда.

Кьуллугьрал алайбур законар кваз такьаз вердиш хьанва. Им виридалайни члугу кар я. Дагъустандин Огни шегьердин образованидин управленидин начальникдинни са школадин директордин арада чуьруьк арадал атана. Члехидаз директор, гьикл авуртлани, кьвалахдилай алудиз кланзавай. Зи кьаришмишвал себегъ яз, чуьруьк арадай акьудна.

Дербентдин детдомдин директориле цийи кас тайинарна. Адани ина кьвалахзавай 43 кас кьвалахдилай алудна. Абурукай 8 кас зи патав атана. Гьелбетда, им еке законсузвал тир. Чун кьаришмиш хьана ва 43-ни кьвалахдал эхцигиз туна.

Украинадай катуниз мажбур хьанвай хизан атана арза гваз. Итимдиз Россиядин гражданство ганвай, папаз гваз. И кар себегъ яз паб республикадай хьфиниз мажбурзавай. И месэла гьеве гьатай инсанар рази жедайвал гьялна.

Дагъустандин Огни шегьердин больницада лап татугай гьалари рехъ гузвай. Начагьбур инжиклу ийизвай, дарманар кьачуниз мажбурзавай. Абуруз бегьем хуьрекар гузвачир. Азарлуьйрин эгечзавай кьайдаярни писбур тир. Талукь идарайрин векиларни галаз аниз фена, коллективдихъ, азарлуьйрихъ галаз гуьрушмиш хьана ва кар алай нуькьсанар арадай акьуддай серенжемар кьабулна.

Инсанар гьар юкьуз кьевезва. Дердиярни гьар жуьрединбур я. Кьуд югъ вилик пуд аялдин диде атана. Гьуьл авач. Медицинадин колледжда пулунихъ клелзавай руш акьудзава лугьуз, шел-хвална. Вучиз лагьайтла, вахтунда пул гуз хьанач. Зенг авуна колледждин директордиз, рушан дидеди пул ага-кьардайдакай лагьана ва руш акьуд тавун тлалабна. Дишегьли шад хьана хьфена.

■ Эхирдай мад вуч лугьудай?
- Кьиблепатан Дагъустандихъ йигин еришралди вилик фидай мумкинвилер гзаф ава. Абурукай чна менфятни кьачуна кланда. Кьуй цуьк гзаф акьудрай чи районри, гьакл - вири Дагъустандин!

23-февраль Ватан хуьзвайбурун югь я

Яру Армиядин 100 йис Ава ихьтин пеше - Ватан хуьдай

Низам ШАХБАНОВ,
Махачкъаладин 13-гимназиядин
ОБЖ-дин ва ОВС-дин муаллим

Чи уьлкведа гьар йисуз 23-февралдин югь шад гьалара къейдзава. Календардин ам ярудаказ къалурнава. Гзафбуру ам итимрин суваря лугьуда. Гьакьикъатда ам вири халкъдин члехи суваря я. Амни чна чпин вири уьмуьр Ватан хуьниз бахшнавайбурухъ галаз алакьалу ийизва.

1918-йисан февраль. Германиядинни Австро-Венгриядин къушунри вахтуналди меслят хьун акъвазарзавайдакай малумарна, рагъэкъечидай патан фронт тирвал гьужум башламишна ва Украина, Белоруссия, Прибалтика къаз эгечина. Гьа йисан 23-февралдиз Халкъдин Комиссарин Советдин 21-февралдин "Социализмдин Ватан хаталувиле ава!" Эвер гун чагна. Адаз жаваб яз, жергедин рабочийрини лежберри гьиле яракь къуна ва абур душмандин хуруз экъечина. Абуру чапхунчийриз ягъунар къуна ва Псковдинни Нарвадин патарив гьалибвал къазанмишна. Гьа инлай баркаллу Яру Армиядин тарих башламиш жезва.

Члехи несилдин векилри, ветеранри чи армиядикай иллаки еке кланивилелди суьгьбетарда. Ватан хуьзвайбуруз гьуьрметун чи уьлкведа гьамиша адет хьанвай кар я. Масака хьунни мумкин туш. Армия вири халкъдинди я. Хайиди, баркаллуди, къудратлуди лугьуз, чи армиядикай гзаф ширир, маниярни туйкьурнава.

*Несокрушимая и легендарная,
В боях познавшая радость
побед.
Тебе, любимая, родная Армия,
Шлет наша Родина песню -
привет!*

Садани ибур гьаклан члагай гафар хьиз къабулзавач, гьикл хьи, абур рикин деринрай къевезвайбуру я.

Советрин Армия вири халкъдинди тир, ада халкъдиз къуллугъзавай, адан тереф вири халкъди хуьзвай. Чи армия женгерин цаяра лигим ва къуватлу хьана.

Армиядихъ галаз санал члехи полководецарни майдандиз акъатна: Чапаев, Буденный, Пархоменко, Жуков, Рокоссовский, Черняховский ва гзаф масабурни. Чи армиядиз рабочийринни лежберринди гьавайда лугьузвачир. Пачагьдин гьукуматдин вахтунда рабочийдин, лежбердин къилиз офицер, генерал хьунин гьич фикирни къведачир. Яру Армиядин команда гудай, политический, технический, инженерный состав саки тамамвилелди халкъдин арадай акъатнавай жергедин, адетдин векилар тир. Советрин властдин сифте йисара Яру Армиядин жергейриз клелкхьин течиз феи гадаяр, лигим хьана, савадлубур яз хкведай, адет яз, абурукай гьуьрмет, авторитет авай ксар жедай. Армиядай хуьрериз сад лагьай классдин трактористар, заводризни эцигунрал хьсан слесарар, электрикар ва маса пешейрин иесиляр хкведай.

Яру Армия арадал атай сифте йисара кьин кьунин текст авайди тушир. Аскерри "Красноармеецдин

къуллугъдин книжка" вугузвай. Ана ихьтин гафар авай: эгер вавай вун вуж я, юлдаш, лагьана хабар къуртла, зун вири дуньядин зегьметчийр ва кесибар хуьдайди я лагьана жавабце. Вуна вуч паталди женг члугвазва лагьай суалдиз дуьзвал патал, чил ва фабрикаяр, вацлар, тamar ва вири девлетар рабочий инсанриз хьун патал члугвазва лагь. "Душманрихъ галаз вуна гьикл женг члугвазва?" суалдиз "Душмандиз за инсафдач. Яру Армияди рабочий халкъдин къастуниз акси экъечзавайбурухъ, адавай чил ва вири девлетар къакъудиз кланзавайбурухъ, адан туйтуьнлиз луквиллин гьалкъа вегьез кланзавайбурухъ галаз женг члугвада" лагь. Яру Армиядин идеяр аскерри гьа ихьтин гьавурда акъадай адетдин гафаралди агакьарзавай. Армияда жегьилрин гьам беден, гьам руьгь лигим жезвай.

Ватандин Члехи дяведин йисара Яру Армияди фашистрин чапхунчийрихъ галаз игитвилелди женг члугуна, члехи гьалибвал къазанмишна. Дяведилай гьуьгьунин йисара армиядин женгинин къудратлувал мягькемарун патал советрин инсанриз я вахт, я такьатар гьайиф атанач. Чи армия уьлкведин ракетно-ядерный къалхандиз, хатасузвилил заминдиз элкьвена.

Дяведилай гьуьгьунин йисара чи аскерри дуньядин къызгьин чкайра гьихьтин везифаяр къилиз акъудиз хьанатлани, абуру чпин буржи намуслувилелди тамамарна. А йисар тарихдай, инсанрин бейнидай акъудиз жедач.

Гьакьикъатдани, Советрин Армиядин жергейра къуллугъун еке авторитетлу кар тир, гьар са гражданиндин къилин винизвилил везифа яз гьисабзавай. Армиядиз рекье тун, анай хтайла, шаддиз къаршиламышун гьамиша еке сувар, вакъиа тир. Жегьилриз армияда къуллугъдай еке ашкъи авай.

Эхиримжи йисара РФ-дин Президент В.Путина чи Яракьлу Къуватрин женгинин къудратлувал мягькемаруниз, алай аямдин техникадалди таъминаруниз артух фикир гузва. Эгер са шумуд йис вилик жегьилри армияда къуллугъуникай къил къакъудзавайтла, гила республикада ашкъи авай вирибуру тухуз жезвач. 2016-йисуз военный училищезиз гьахьун патал вугай арзайрин къадар хейлин артух хьана. Арзаяр вугай 1010 жегьилдикай 397 кас военный вузриз гьахьна.

Алай аямдин армиядин аскерар анжах женгинин гьазурлухвал мягькемарунал машгул я. Майишатдин вири кваллахар граждан ксари тамарзава.

Яру Армиядин 100 йисан юбилейдин мярекатар къиле тухун патал чи 13-нумрадин гимназияда "Несокрушимая и Легендарная" лишандик кваз 20-январдилай 20-февралдалди тухудай оборонадин вацран, масовый кваллахдин план туйкьурнава.

Отставкада авай офицер яз, за военный къуллугъдин вири ветеранриз ва Россиядин Армиядин аскерриз, виридаз Ватан хуьдайбурун югь мубаракзава. Къуй дуньяда ислягьвал, виридахъ мягькем сагьламвал, бахтлувал, агалкъунар хуьрай!

Чи генералар

Гьазурайди - Ш. ШИХМУРАДОВ

Руьгьдик, обществодик, виликди финик юзун-гьерекат кутадай къуватар, инсанар чаз гьар са рекьай гьамиша, рагъ хьиз, герек я - игитар, алимар, государстводин деятелар, генералар, карчийр ва икI мад. Гужлу, зурба тарар берекатлу яцлу накъвадай экъечидай хьиз, къадим Лезгистандини чи халкъдиз, уьлкведиз, дуньядиз машгуьр, лайихлу ксар вири девирра тIимил ганач. ВикIегьвал, михьвал, жуьрэтлувал, зегьметдал, илимдал рикI хьун, инсанпересвал, гьахьлувал, ватанпересвал - и ва маса къилин асул ерияр чи миллетдин эдеб - ахлакъдин, марифатдин хазина я. Лайихлу ксарин арада

вири уьмуьр Ватан хуьниз бахшнавай пешедин иесири къетIен чка къазва - полковникри, генералри, адмиралри. Уьмуьр Ватан хуьниз бахшавун - им еке ватанпересвал, игитвал, абурукай гьар сад фенвай рехъни бегьем са девир, тарих, жегьил-жаванар ватанпересвилил руьгьдаллаз тербияламишунин кваллахда хьсан чешне, чешме я. Чахъ хьайи, авай генералрикай адмиралрикай клелайла, къуьнер мадни гьаркъуь, руьгь мадни члехи жезва. Гьа икI, чи лезги генералрикай - куьруь делилар.

КЪЕИД. Гьайиф хьи, бязи генералрин шикилар, са къадарбурукай лазим тир делилар жагьанач. Сиягь тамамди туш, аник акат тавунвай, кьез чидай, ван хьайи генералар аваз хьайитIа, тIа-лабда чаз (редакциядиз) кхьин.

АХТЫНСКИЙ Алисултан. Россиядин императордин армиядин генерал-майор. Алисултан ва адан уьмуьрдин юлдаш Ахцегьрин къеледин комендантдин руш Рот Нинадин члехи хва 1877-йисан Россиядинни Туьркиядин дяведа телеф хьана.

АБИЛОВ Магьмуд Абдулраевич (1898-1972). Генерал-майор. Къусар райондин Укурин хуьре дидедиз хьана.

АМИРОВ Пирали (1860-1920). Пачагьдин Россиядин армиядин генерал-майор. Эсил Ахцегь райондай я.

АСЛАНОВ Шамиль Загьраевич (1941). Генерал-майор. Докъузпара райондин Къурушрин хуьре дидедиз хьана. 1999-йисуз халкъдин ополчендин дестейрин, "Интернациональный бригададин" къиле акъвазна.

АГЪМЕДОВ Шукур Каримуллаевич. Генерал-майор. Докъузпара райондин Мискискарин хуьре дидедиз хьана. Юстициядин 3-классдин советник.

АПАЕВ Назим Мирзаханович (1957). Къенепатан къуллугъдин генерал-лейтенант. Мегьарамдхуьруьн райондин Гьепцегьрин хуьре дидедиз хьана.

АРАБЛИНСКИЙ Балакиши Алибегович (1828-1902). Генерал-лейтенант. Закаталдин уезддин Ажар хуьре дидедиз хьана. Пачагьдин армияда зур асирда къуллугъна. Крымдин (1853-1856), Урусатдинни Туьркиядин (1877-1878) дявейра иштиракна.

БАЛАЛИЕВ Фарид Юсуфович (1957). Генерал-майор. Ери-бине Ахцегьай я. Москвада къилин командный училище, Фрунзедин тIварунихъ галай Военный Академия Яру дипломдалди, РФ-дин Генштабдин Военный Академия акъалтIарна.

БЕЙБУТОВА Зарифа Эседуллаевна. Юстициядин генерал.

ГЪАСАНОВ Генрих Алимирзоевич (1910-1973). Члехи алим, цин кланикай фидай атомдин лутквейрин конструктор, техникадин илимрин доктор, профессор, ЦКБ-дин начальник ва къилин конструктор. Соцгьегьметдин Игит, Ленинский ва Госпремийрин лауреат.

ГЪАМДУЛЛАЕВ Сиражиддин Нагьметуллаевич (1957). Таможнядин къуллугъдин генерал-майор. Эсил Докъузпара райондин Къаракуьредай я. Россиядин таможенный академиядин Ростовда авай филиалдин директорвиле кваллахна. Экономикадин илимрин доктор.

ГЪАЖИЕВ Тагьир Минетуллаевич (1960). Къурагь райондин Штулрин хуьрйя я. Ставрополда ПВО-дин лётчикрини штурмовикрин высший воено-авиационный училище Яру дипломдалди акъалтIарна.

23-февраль Ватан хуьзвайбурун югь я

ЖАФАРОВ Рамазан Жафарович (1957). Генерал-майор. Къурушви я. РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель.

КЪУЛИЕВ Якъуб Къулиевич (1900-1943). Генерал-майор. Шуша шегьерда дидедиз хьана. Ватандин Чехи дяведин женгера иштиракна.

МЕГЪАМЕДОВ Мегьамед Омарович (1947). Генерал-лейтенант. Эсил Къасумхуьруьн райондин Къианрин хуьрйя я.

МЕЛИКОВ Михаил Алимович (1958). Генерал-майор. Эсил Къасумхуьрелай я. Новочеркасский дивизиядин командир. Гьавадин десантдин къушунра къуллугьна.

НАБИЕВ Рамзес Къудратович (1969). Генерал-майор. Эсил чепиви я.

ЧЕРКЕСОВ Азизбег Улубиевич (1951). Генерал-майор. Эсил Докъузпара райондин Макъарин хуьрйя я. СССР-дин КГБ-дин Кылин школа акъалтларна. КГБ-дин органра, РД-да авай УФСКН-дин начальниквиле къвалахна.

ШИРИНБЕГОВ Рамиз Алагьвердиевич, Генерал-майор. Эсил Къурагь райондин Хпежрин хуьрйя я.

КЪАЗИМЕГЪАМЕДОВ Нариман Магьмудович (1963). МЧС-дин генерал-майор. Хив райондин Къванцилрин хуьре дидедиз хьана. 2008-йисалай инихь РФ-дин МЧС-дин Дагъустанда авай Кылин управленидин начальниквиле къвалахзава.

ЛЕЗГИНЦЕВ Михаил (Мегьамед Гьуьсейнов) (1893-1941). Советрин государстводин чехи деятель. Пешекар инкылабчи. Армиядин генерал. Куьре округдин Штулрин хуьре дидедиз хьана.

МЕЛИКОВ Сергей Алимович (1965). Генерал-полковник. РФ-дин Милли гвардиядин директордин 1-заместитель. Кеферплатан Кавказдин Федеральный округда Россиядин Федерациядин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векил яз хьана.

ПРИМОВА Фаизат Назаровна (1934). Юстициядин генерал-майор. Докъузпара райондин Гарагьрин хуьре дидедиз хьана. Ростовдин университетдин юрфак. (1960) акъалтларна. 42 йисуз судьявиле къвалахна. РД-дин лайихлу юрист.

ШАЙДАЕВ Мегьамедгъанифа Гьажибалаевич. (1918-2008). Генерал-майор. Къасумхуьруьн райондин Цмуррин хуьре дидедиз хьана. Ватандин Чехи дяведин женгера иштиракна.

ЭМИНОВ Тагьир Хийирович (1951). Генерал-майор. Къасумхуьруьн райондин Агьа Арагьрин хуьре дидедиз хьана. Харьковда СССР-дин МВД-дин военный училище, далу патан ва транспортдин Военный академиядин автомобильрин рекьяй факультет, Военно-политический академиядин юридический факультет акъалтларна.

ЯРАЛИЕВ Имам Музамудинович (1956). Юстициядин генерал-лейтенант. Къасумхуьруьн райондин Вино Стлалрин хуьре дидедиз хьана. РД-дин ва РФ-дин лайихлу юрист, РД-дин прокурор, Госсоветдин член, Халкъдин Собранидин депутат, Сулейман-Стальский райондин ва Дербент шегьердин кыле хьана.

КЪАГЪРИМАНОВ Мугьгъудин Гьамидович (1936-2012). Генерал-майор. Къурагь райондин Клирийрин хуьре дидедиз хьана.

ЛЕЗГИНЦЕВ Георгий Михайлович (Мегьамедович) (1914-1994). СССР-дин гьуьлерин дяведин флотдин адмирал. Машгьур алим, профессор, геологиядин илимирин доктор. Машгьур писатель.

МЕНАФОВ Игит Шагьбанович. Генерал-майор. Ахцегьви.

СЕДРЕДИНОВ Зияд Бедирович (1947). Юстициядин генерал-лейтенант. Эсил Фиярин хуьрйя я. Яргьал йисара РД-дин Верховный суддин судьявиле къвалахна.

ШАЙДАЕВ Гьажикъурбан Гьажибалаевич (1932). Генерал-майор. Дагъустандин къенепатан крарин министрдин заместителвиле, МВД-дин Вирисоюздин институтдин начальниквиле, РФ-дин Президентдин патав Дагъустандин гьамишалугь векилвиле ва маса къуллугьрал къвалахна.

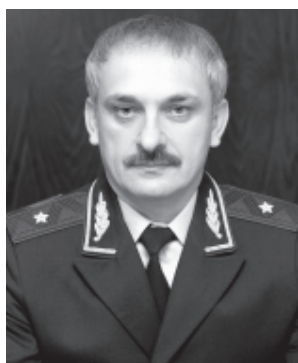
ЯРАГЪМЕДОВА Зим Алаудинович (1960) Къасумхуьрелай я. Эритреяда РФ-дин Посол. Генерал-полковник.

КЪЕХЛЕРОВ Сабир Гьажиметович (1946). Юстициядин генерал-полковник. Къасумхуьруьн райондин Къулан Стлалрин хуьре дидедиз хьана. ДАССР-дин прокуратурада, РФ-дин Генеральный прокурордин заместителвиле къвалахна. РФ-дин лайихлу юрист.

ЛЕЗГИНЦЕВ Михаил Михайлович (Мегьамедович) (1931-1977). Контр-адмирал, цин кланикай фидай лутквейдин командир.

МУСЛИМОВ Энрик Селимович (1968). Полициядин генерал-майор. Сулейман-Стальский райондин Агьа Стлалрин-Къазмайрал дидедиз хьана (эсил - цигьви). Алай вахтунда Кыблепатан округда РД-дин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай Векил я.

ХЕИРБЕГОВ Забит Сабирович (1968). Россиядин армиядин генерал-майор. Эсил Кцар райондай я.

ШАМХАЛОВ Фарид Имирасланович. Генерал-майор. Мегьарамдхуьруьн райондин Ярагь-Къазмайрин хуьре дидедиз хьана. Промышленность инновационный рекьяй вилик тухунин НИИ-дин директор.

СССР-да генералвилени адмиралвилени чинар гун Верховный Советдин Президиумдин 1940-йисан 7-майдин Указдалди кардик кутунай. Метлеб командиррин авторитет мадни кхажун, Советрин государстводин оборона мягькемарун тир. Генералвилени чинди вири ихтиярар адан гьиле хьун, гайи буйругь гьилик квай частуна, соединенида кьели закон тирди къалурзава.

М.Ибидулаев

Военком Р.Женетова С.Насруллаевадив ордендин удостоверение вахкузва

Лена САИДОВА

Ватандин Чехи дяве. Гитлеран фашизмдин аксина 1418 юкьузни йифиз давам хъайи ихтин дяве тарихда мад малум туш. Гыч тахъайтла, Дуьньядин Къвед лагъай дяведик 61 государство экечнавай, 110 миллион касди яракъ гъиле къунвай. Советринни Германиядин фронтда вермахтдин сечме 607 дивизия кукварна, фашистрин блокдин 70 процентилай виниз женгинин техника тергна.

Ингье, Рейхстагдал Чехи Гъалибвлин пайдах кжажайдалай инихъ 73 йис тамам жезва. Амма дяведин вакъийри къени чпкай хабар гузма. И кар къалурун патал заз зи чехи буба, Ватандин азадвал патал вичин чанни къурбанд авур Мирзеабас Ибидулаевахъ галаз алакълу са мисал гъиз къанзава.

Агъа Хъартасрин хуьре 1907-йисуз дидедиз хъайи адаз дяве башламиш хъайи сифте кылера армиядин жергейриз эвер гана. Бабруйсқдин 137-стрелковый дивизиядин 169-батальондин аскер М.Ибидулаева душмандиз къати

Гыч са касни, гыч са затни рикелай алудзавач Орден 74 йисалай ахгакъна

тидаказ гуьлле гузвай. Душмандин минади Мирзеабас ва адахъ галай маса аскерар авай луткве кукварна. Виклегъ дагъви вич-вичикай квахънач, ада хирер хъанвай са шумуд аскер къерехдиз акъудна. Ахпа ада, са шумуд аскерни галаз, маса луткведа аваз, къерехдай гуьлле гузвай немсерал гъужумна, абур тергна, абуров гвай яракъар вахчуна. Ефрейтор М.Ибидулаеван дирибавили чи аскерриз вацун муькуь патаз экъечдай ва душмандиз ягунар къун давамардай мумкинвал гана. И къегъалвилляй ам "Яру Гъед" ордендиз лайихлу хъана...

Дяве акъалтна гзаф йисар алатнаватлани, улкведин кылевайбуру чпин игитар рикелай ракъурзавач. ИкI, РФ-дин Президентдин Указдалди оборонадин Министерстводи, архиврин документрал асаслу хъана, дяведа телеф хъайи къегъалрин наградадин удостоверение абурон багърийрив вахкузва. И къайгъударвал себегъ яз зи чехи буба фронтда лайихлу хъайи награда адан багърийрив и йикъара ахгакъна.

Фронтондин багърийриз Сулейман-Стальский ва Къурагъ районрин военный комиссар Рейзудин Женетова вичин кабинетдиз эверна ва шад гъалара Мирзеабас Ибидулаев лайихлу хъайи «Яру Гъед» ордендин удостоверение игитдин руш Санят Насруллаевадив вахкана. Мяркатдал Рейзудин Женетова къегъал хва М. Ибидулаеван женгинин рекъикай гегъеншдиз суьгъбет авуна, Санят Насруллаевадиди вичин бубадин экуь къамат рикел хкана.

Заз зи чехи буба Мирзеабас Ибидулаев икъван чъавалди шиклрай, зи дидедин ва маса багърийрин ихтилатрай чидай. Гила ам заз Ватан душмандикай хвейи, женгера жуьртлувилер къалурай къегъал язи чир хъана. Чна къегъал бубадал дамахва. Адан экуь къамат чи рикерай садрани акъатдач.

Лишанлу юбилей

Нариман КЪАРИБОВ

Ватандин Чехи дяведа Советрин халкъди дуьньядин тарихда гыч садрани тахъай хътин гъалибвал къазанмишна. Итирихъ галаз санал къуьн-къуьне аваз дишегълийрини душмандихъ галаз женгер члугуна. Абурукай сад лап фадлай инихъ къадим шегъерда яшамис жезвай ва алатай йисан эхирра 100 йис тамам хъанвай урус дишегъли **Евгения Георгиевна Мезенцева** я.

Гелбетда, Ватандин Чехи дяведин ва гъунарлу зегъметдин ветерандиз лишанлу юбилей тебрикни тавуна тунач. Адан кылив мугъманвиле атай "Дербент шегъер" ГО-дин кыл Малик Баглиева Евгения Мезенцевадиз хайи югъ республикадин руководстводин ва шегъердин администрациядин, вири дербентвийрин патай риклин сидкъидай мубаракна ва рикел аламукъдай савкатар гана, гъакни Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путинан тебрикдин Чарни вахкана.

- Чна дяведин вири ветеранрин гъакъиндай датлана къайгъударвал ийизва, гыкI хви, куьн - Ватан хвейибур - вири халкъдин гъурметдиз лайихлу я, - лагъана Малик Баглиева. - Чи мурад куьн инлай къулхъни гъа ихтин, уьмуьрдал, яшайишдал ашукъди яз амукъун я.

Къейдна къанда хви, гъурметлу ветерандиз вичин тарифун ерли адет хъанвай кар туш. И барадай зи рикелни хъсандиз алама. Шегъердин газетдин редакцияда къвалахзавай вахтунда Гъалибвлин йикъан вилик макъала хъин патал зун Евгения Георгиевнадин кылив феная, амма гзаф медени кас тир ада разивал ганачир.

...Евгения Георгиевнадин ерибине Грозный шегъердивай са акъван яргъал тушир Александрийская станица я. 1917-йисан 24-декабрдиз дидедиз хъайи ада чкадин мектебда чирвилер къачуна, ахпа зегъметдин рехъ башламишна. Ватандин Чехи дяведин лап сифтедилай гатунна вичихъ медицинадин рекъий пешекарвал авай урус руш Дербентдиз атана ва ина 1628-нумрадин эвакогоспиталда

дяведин женгера хирер хъайи аскерар сагъар хъийиз хъана.

Къегъал урус дишегълидиз Дербентдин медротникрин патай иллаки чехи гъурмет ава. 1947-йисан апрелдилай гатунна ял ягунал элячдалди ада шегъердин центральный больницадин хирургиядин отделенида гъакъисагъвилелди зегъмет члугуна. Вичин пешедин ва халис инсанвили тежриба ада цлудралди жегъил духтурриз чирна. Больницадин ветеранрин тешилатдин активистри, шегъердин УСЗН-дин, агъалийриз комплексный рекъий къуллугъдай центрдин (КЦСОН) работнири, мектебрин муаллимри ва аялри муьвал-муьвал дяведин ва зегъметдин ветерандал кыл члугвазва, адаз герег тир куьмекар гузва.

Евгения Георгиевна вичин уьмуьрдал, яшайишдин гъар са йикъал къару я. Ада "Германиядал гъалиб хъунай", "1941-1945-йисара Ватандин Чехи дяведа гъакъисагъ зегъмет члугунай" ва хейлин маса медалар, гъурметдин грамотаяр багъа ядигарар хъиз хуьзва, абурал дамахва.

Малум хъхъана

Айдин БАЛАБЕГОВ

Ватандин Чехи дяведин йисара агъзуралди аскерар гел галачиз квахъна. Абурун арада Сулейман-Стальский райондин Курхуьрелай тир **АГЪАЕВ Гъажибалани** гъатна.

Ватан къурхулувилик ака-тай чъавуз советрин халкъарин гзаф векилар хъиз, Гъажибалани гъа сифте варцара фронтдиз фена. Ада Кавказ, Сталинград патал кыле феи женгера иштиракна. 1943-йисуз Агъеврин хизандиз Гъажибала гел галачиз квахъна лагъай кагъаз хтана.

Йисар лап четинбур тир. Гъвечи балаяр кашакай хуьн патал Гъажибаладин уьмуьрдин юлдаш Бакудиз фена, гъана къвал-югъ кутуна. Багърийри геждалди аскердин къисмет чирун патал талукъ чкайриз чарарни къхъена, амма хтай жаваб гъа сад тир: "Гъажибала Агъаев гел галачиз квахъна".

Уьмуьрда тежезвай къвалахар авайди туш. 2015-йисуз Агъаев Рамазан вичин хуьруьз Къварчагърин дередай яна хъфидайла, адан автомашин реке авай са яшлу касди акъвазарна. Рамазана ам акъадарна. Фидай реке итири сада-

садаз чирвал гана. Рамазана вич курхуьруьнви Агъаев Уружбеган хва я лагъайла, къуьзуь итим тажуб ва шад хъана. Ада дяведин йисара вичи курхуьруьнви Агъаев Гъажибаладихъ галаз са частуна къуллугъайди я лагъана. Килигайтла, Гъажибала Рамазан дахдин стха тир къван.

Ихтилатрай ихтилатар акъатна ва рекъин юлдашди Харьков областдин Михайловка хуьр немсерикай азаддайла Гъажибала телеф хъайиди ва ам вичин гъилералди кучудайди лагъана.

Ихтин хабарди Рамазан гзаф шадарна. Адан рикI ими кучуднавай чкадиз финин къастунив ацана. 2016-йисуз Рамазан вичин хвани галаз Михайловкадиз фена. Хуьруьн администрациядин векилри ва агъалийри Дагъустандай атанвай лезгийр гъурметдивди къаршиламишна. Абуруз Харьков областдин гел жагъурдай жегъилрин дестеди ва муфтий аварви Рашид Брагина сур жагъуриз куьмекна. Хуьруьн школадин патав телеф хъайи аскерар кучуднавай стхавилин сур гвай. Стхавилин сура 248 аскер кучуднава. Абурукай 8 касдин тварар малум хъанвай. Гила 9 лагъай касдин, Агъаев Гъажибаладин тварни дуьздад ахкъатна.

Мемориалдин къул ачухна

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Белиж поселоқдин 2-нумрадин школада аскервиле къуллугъдайла телеф хъайи **ТАГЪИРОВ Таир Гъасанович** мемориалдин къул ачухзавай мяркат кыле фена.

В этой школе учился мл. сержант Тагиров Тагир Гасанович 12.10 1978-1999 9.10 трагически погибший при исполнении служебных обязанностей посмертно награжденного орденом "Мужества"

Ана РД-дин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векил Энрик Муслимова, Дербент райондин кыл Мегъамед Желилова, адан заместитель Садир Эмиргъамзаева Дербент, Дагъустандин Огни шегъерин ва Дербент райондин военный комиссар Адил Къулиева, Белиж поселоқдин кыл Рамиз Гъабибулаева, поселоқдин школайра къелзавай аялри, муаллимри, иштиракна.

Мяркат Ватан хуьдайла телеф хъайибур рикел хкунин лишан яз са декъикада кисна акъваздайдалай гугъгъуниз башламишна.

Мяркат М.Желилова ачухна. Ада вичин рахунра Таир Тагъирова чандилайни гыл къачуна аскервили пак буржи тамамарайди ва адан къегъалвал къейдна.

- Телефвилерикай рахадайла, риклиз тар жеда, амма уьмуьрдай жегъилар фидайла, а тIал мадни къве сеферда артух жеда - давамарна ада. - Къе чна и школада келай Т.Тагъирован вилик кылер агъуззава ва Белиж поселоқдин баркаллу хва мидаим рикел хуьнин лишан яз школадин гъаятда мемориалдин къул ачухзава.

Тагъиров Таир 1978-йисан 12-октябрдиз Туркменистан ССР-дин Челекен шегъерда дидедиз хъана. Ада Белиж поселоқдин 3 ва 2-нумрайрин школайра, Белиждин 8-нумрадин СГПУ-да къелна. 1998-йисан июндиз ада РФ-дин Яракълу Къуватра къуллугъиз башламишна. 1999-йисан августдилай ада Чечен Республикада кыле феи терроризмдиз акси серенжемра иштиракна. 1999-йисан 9-октябрдиз ам телеф хъана. Младший сержант Белиж поселоқда кучунава. Къейидалай къулхъ адаз Жуьртлувилин орден гана.

Мяркатдал Э.Муслимов, А.Къулиев, Р.Гъабибулаев, райондин депутатрин Собранидин председатель М.Семедов рахана ва мемориалдин къул ачухна анал цуьквер эцигна.

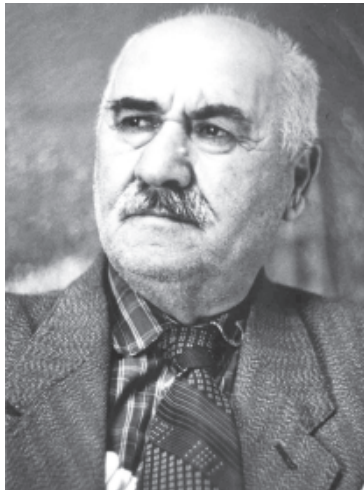
Гъалиб Садыкъидин - 100 йис Заманайрин хабардар

Мердали ЖАЛИЛОВ

Твар-ван авай алим-арабист, лезгийрин дегъ девиррин фарс, араб, туьрк члаларал кхъенвай ирсинин къайгъуда хъайи, несилрив чпикай са хабарни амачир, амма гъакъван надир ядигарар ахгакъариз, зегъмет члугур **Мегъамед-Гъалиб Муьгъудинович САДЫКЪИДИН** и йикъара 100 йис тамам хъанва. Им, чи фикирдалди, литературдинни тарихдин, философиядин ирсинин гелера къекъезвай вирибур патал лишанлу вакъиа я.

Чи ва инлай къулхъни къвезмай несилар патал алатай асиррай агакънавай гъар са чарчихъ, ширидрихъ, гъилин дафтардрихъ, ктабдрихъ къетлен метлеб авайдал шак алач. Чи ата-бубайрин ирс галачиз гележегдин руьгъдин дараматар дурумлубур, мягкъембур, чпихъ инанмишардайбур бажагъат жеда.

Гъалиб Садыкъиди а ирсинин зерреяр къватл хъийиз, жезмай къван чав ахгакъариз, зегъмет члугурди чи, адан виликан студентрин ва адахъ галаз санал къвалахайбурун, риклел хъсандиз алама. Хейлин чарар чна "Гъалиб Садыкъидин архивдай",

"Заманайриз сиягъат" рубрикайрик кваз 20-30 йис идалай вилик чи газетда чап авурди я. Алимди чи ирсинай хейлин важиблу документар дубъдал ахкъуднай. Са бязи затлар шайр Арбен Къардаша урус члалазни элкъурна.

Къе чехи алим чи арада амач. Амма газетра, журналра чап авур хейлин затлар чи архивра хуьзма. Къенин аямдин жегъилриз, иллаки студентриз, алмирриз, аспирантриз, мектебрин муаллимриз а ирсиникай чир хъайитла, чи фикирдалди, пис

къвалах туш. Гъикл хъи, а члван я газетар, я журналар, я алмирди акъудай ктабарни гила къит затлариз элкъвенва. Абуьр анжах музейрайни библиотекайрай, къилдин ксарин архиврай жагъуриз хъун мумкин я.

Лап еке зегъметар Гъалиб Муьгъудиновича гилевай йисуз вичин 180 йисан юбилей къейдзавай Етим Эминан ирс къватл хъувуниз, къайдадиз хкуниз ва несилрив ахгакъаруниз бахшнай. Ада Эминан хейлин цийи шириар, чарар, маса документар фарс, туьрк члаларай лезги члалаз элкъур хъувуна, къилдин ктабни акъудайди чаз чида. Амма а ктаб чи гълера амач.

Чна и нумрада, алим вични, адан зегъметарни риклел хкун яз, Гъалиб Садыкъиди 1998-йисуз чав агакъарай, газетдани а члвуз чап авур Етим Эминан бязи чарарикай мад сеферда хгузва. Гъикл хъи, Етим Эминан ирсини XIX ва XX асиррин лезги вири шаиррин, яратмишунрин ва гъакъни лезги литературный члаланни члуриз тежер биняр арадал гъана, гилани гъизва.

Гъавилай чун датана Эминан ирсинин гуьгъуна хъун чарасуз я. Эминоведение махсус илим хъиз чирна кланзава...

Алимдин архивдай

Эминан чарар

Къеан ва Бигер хуьрерин судъйриз

Зи патав куь патан дигезгъли тир Эме гъа куь патан итим тир Султалидилай шикаят ийиз атанва. Адан шикаятни ам я хъи, ада вичин рагъметлу гуьлуьн ирс терика авурла, вичиз къвезвай пай истемшизава. За къвез къевелай теклифзава: а Султалидивай вахчунна, Эмедиз къвезвай гъахъ адал вичел агакъара. Эгер къвез зини куь арада авай дуствилин къадир аватла, са клусни гез тавуна, и кар къилиз акъуда.

Зун куь халис дуст Мегъамед-Эмин. Хашперестарихдин 1870-йисан 12-апрелдиз.

Гъажик Исмаил эфендидиз

Зи милайим къилхдин сагъиб, жаноби гъажик Исмаил Эфендидиз.

Саламрин гуьгъуьналлаз саламар.

За къвез хабар гузва а кардин гъакъиндай хъи, и кагъаз гъилевайдавай заз ван хъана: зун къилин дуванханадиз атана, гъаданни гъадан мидяй Зенгидин арадавай гуьжетар гъялин. Завай лагъайтла, аниз къвез жезвач. Гъикл хъи, зун алатай гъяд юкъуз Куь патавай хкъедай члвуз, йифиз рекъе къванер алай чкадал татаб хъана, чинихъди алуькна, къванци зи къвач атлана, еке хер хъана. Гъа иниз килигна, заз аниз къвекдай мумкинвилер авач.

Зун - фугъара Мегъамед-Эмин.

30-джамал ал-аврал 1288 (хъсан чир жезвач. Гъ.С.). 1871-йисан мартдин 29-югъ.

Гъажик Исмаил эфенди ал Ярагъидиз

Зи вилерин экв ва риклин шадвал тир гъажик Исмаил Эфендидиз.

Аллагъди адан вири мурадар къилиз акъудрай. Амин, я Раббал - аламин!!!

Саламрин гуьгъуьналлаз саламар. Ва ахпа.

И кагъаз гъилевай макъарви Сафарчи Абдидин хчин патав вич гъа хуьряй тир Жаватан етим хъанвай руш Пичестан яшамеш жезва. А етим рушаз са утагъдикай ибарат къвал ава. А къвални марфарин ва живерин тилийри тергзава. Етимдиз а къвал маса гуз кланзава. Аниз килигна, за къвез кагъаздалди гъадакай хабар гузва.

Зун куь азарлу ва фугъара Эмин.

Кхъена 1290-йисан Сафар вацран 5-йикъа.

Стха (дидедиз хайи) Шагъламаз кагъаз

Зи вилерин экв ва риклин шадвал тир зи жаноби ва стха, гъар къве пак шегъердизни фена, гъаж тлаваф авунвай гъажик Шагъламаз, Аллагъди адан уьмуьр ва девлет зияда (артухарун лагъай члал я Гъ.С.) авурай, терез-мизан жедай юкъуз адан гунагърилай гъил члугурай ва Халикъ вич адалай рази яз хъурай.

За къвез хабар гузва а кардин гъакъиндай хъи, алатай базардин юкъуз зун Къасумхуьрел гъажик Исмаил эфендидин патав фена, зинни ви арада тек чаз малум яз къиле физвай месэла гъялун, вуна заз ганвай эмир гъикл еритмиш жезватла хабар къуна. Гъа инал тлвар къунвай месэладив гъажик Исмаил вич гъикл эгечлнатла ва эгечлунин документрин са экземпляр тлалабна.

Ада заз жаваб гана: "А къвалах зи гъилелди ваь, округдин начальникдин гъилелди куьптягъ жедайди я". За гъа къвалахин гъал-агъвалдикай хабар къурла, заз жаваб хгана: "А месэладиз талукъ мажераяр пачагълуьгъдин дафтардай къейд хъанва ва пучатламишнава. Аниз килигна а къвалах тамамвилелди акъалтлдай вахт риклелай алуд тавурай, яни а документ гъанал вичив гъаз хуь хъи, герек хъайитла, гъакимриз къалурдайвал. А документдин копия ви аксина авай касдин гъиле гъат тавурай ва ам пачагълуьгъдин дафтарда амуькьрай".

Кхъенва 1288 лагъай йисан амад ал-авван вацран 2-йикъа. Хатл Эминанди я. Тлвар алач.

Гъажик Шагъламазакай лап куьруь малумат

Гъажик Шагъламаз Агъашерифан хва, амни Теймеразан хва, Ялцугърин патав гъай Кляхцугърин хуьруьн агъалийрикай я. Шагъламазан буба Агъашериф Ялцугърин хуьре фекъи яз лап жегъилзамаз рагъметдиз фена. Адан лаб Лейли хендеда хъана, вичин авай са аял хуьнал машгуьл тир. И члвуз Куьре вилаятдин гъаким Аслан хандин зулумар эхиз тахъана, Шейх Мегъамед-ал Ярагъи вичин ватандай катдайла, а шейхини вичин чка, яни вини Ярагърин мискиндин ва медресадин къилин везифа, вичин рикл алай сухта Къурбан Мегъамед Сукъурбеган хцел (гила Гуниб райондик акатзавай Ругуджа хуьруьн эгъли) тапшурмишна, амай сухтайрикай са гъал яш хъанвайбур гъарма саниз ракъурна. Вич эсил Цилинг хуьруьнви тир Савзихан, Нежведилан хва, Ялцугърин жемятдин къазивилиз рекъе туна. Савзиханани хурухъ аялни галаз Лейли къахчурла, адакай эбедлух ялцугъарви хъана.

1. Шейх Ярагъиди вичин чкадал аварви тун инкар ийиз алахънавайбуьри ава. Амма кар икл я: Къурбан Мегъамедан хчин тлвар Халид тир. Зи хусу архивда авай са кагъазда вич аварви яз, уллугъетегъви хъайи Абдуразака вичин хва Абдуллагъан мехъерик атун патал Халидаз теклифнавай кагъаз ава. Адалайни алава яз, яшлу ярагъвийриз виридаз чидай муаллим Эфенди (Халис тлвар Къурбан Мегъамед тир), вич хътинбурун къилел балаяр къвез акурди, фена Бакуда милицада къвалахдайла, са ни ятлани маса гана, амни 1937-йисуз къуна яна.

Соия ИБРАМХАЛИЛОВА

Шедачни?

Вун уьзуьрди жегъилзамаз кайила,	Ви гъалдикай дустариз тел гайила,
И девранда ви гуьгъуьлар хайила,	Бязибур вахъ галазни хъел хъайила,
Сад Аллагъдин вилик гъаси хъайила,	Рикл дарих яз, зукъумдин яд хъвайила,
Эмин, ви тлвар къаз, зи рикл бес шедачни?	Эмин, ви тлвар къаз, зи рикл бес шедачни?
Таза багъда туькьуьл къалар цайила,	Клани ярдин суьрет вилик гъайила,
Яб тагудай арха жувахъ хъайила,	Залан дерт гъаз дуньядилай фейила,
Ви багърийри чандиз къагъур гъайила,	Вун амачиз, хуьрни къаз чаз къайила,
Эмин, ви тлвар къаз, зи рикл бес шедачни?	Эмин, ви тлвар къаз, зи рикл бес шедачни?

Агъа Стлал-Къазмаяр

Нумрадиз чар "Шейтандиз лянет ая тлун..."

Сейфудин ШАГЪПАЗОВ

И сеферда гъиле къелем къуниз зун мажбур авурди "ЛГ"-дин 5-нумрадиз акъатай "Гъакъикъатдин суракъда" макъала я. Сифте-ни-сифте а макъаладин автордикай къве гаф лугъун. Заз Ариф Рустамов телевизордай, газетдай, зи танишрин гафарай чида, мукъувай таниш туш. Баркаллу кранин иеси я. Ада вичин хайи къвале музей ачухнава. Хейлин экспонатар къватлна, гъа жигъетдай куьгъне ктабарни. Абуьр клелунал, таржума авунални машгуьл я.

Эгер инсандин хура авайди, яклун тике тушиз, рикл ятла, амни жуван халкъдрихъ, ватандрихъ куз хъайитла, адавай гъа вич алай чкадал къвалени, еке мумкинвилер авачизни, баркаллу къвалахар ийиз жеда. Рахунар пара, крар тлмил жезвай алай аямда Арифа ийизвай къвалахрин важиблувал къейдна кланда.

Гила макъаладал хкъвен.

"Лезги литературоведенида Етим Эмин дидедиз хъайи хуьруьн жигъетдай тайин делил авач", - кхъизва авторди. И гафариз акси яз, заз лугъуз кланзава хъи, Эминан уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ ахтармишай алмирди и гуьжетдал фадлай нукътла эцигна, куьтягнава. И кар инлай къулхъни фикирда къун лазим я. Абурун ахтармишунрай малум тирвал, Эмин Цилинга дидедиз хъана. Эмин гъвечлизамаз, Севзиханан хизан Цилингай Ялцугърал куь хъана. Абурукай халис ялцугъвиар хъана. Лезги халкъдин рикл алай шаирдин сурни гъана ава.

"Етим Эминан шииррин эхирда Етим Эмин ал Ялцугъари кхъенва", лугъузва авторди. Севзиханан гъилни къуна феи ам Ялцугърал чехи хъана. Вири уьмуьр гъана акъатна. Мукъва-къилияр, ярар-дустар, диде-бубадин сур-къулни гъана хъана. Са мисал гъин: эминхуьруьнви Рамазан Къасумхуьрел са идарадиз феиила, адавай вун гъинай я лагъана хабар къуртла, ада вич гъинай я лугъуда? Гъелбетда - Эминхуьряй. Ада вич Къеандилай я лугъудач къван.

Бес Эмина гъикл кхъин лазим тир?..

И гуьжетрин патухъай Дагъустандин халкъдин шаир, чи баркаллу руш Ханбиче Хаметовадин гафар риклел хкун кутугнава:

Эмин патал чи гуьжетар куьлуь я.

Цилинг хъанай, Ялцугъ хъанай вуч ава?

Лезги халкъдрихъ Етим Эмин вич ава,

Адан тлварцилиз девирарни куьруь я.

Ихътин камаллу келимайрилай къулхъ мад делилар, гуьжетар куьз герек я?

Эмин цилингвидизни, ялцугъвидизни, къурушвидизни, кцлар-видизни сад хъиз клан я лагъайтла, зун клусни гъалатл жедач. Ам гъар са лезгидиз играми я. Эминан ирс, адан яратмишунар чи виридан умуми хазина я.

Шаирди "Куьне къвез гуьрмет ая тлун..." лугъуз, чаз звер гузва. Вичел чан аламаз са экв такур, багърийрин патухъай са хъсанвал тахъай шаирдин руьгъ гуьжетрани хъутлалра хтун кутугай кар жезвач.

Ам гъи хуьряй ятла, гъина ханатла талгъана, Эмин я лагъана, адан жавагъиррин къадир авай къегъалри хуьруьз адан тлвар гана, гъа хуьре адаз гуьмбет хкажна, Ялцугърал адан сур туькьуьр хъувуна...

Сулейманан тлварунихъ галай районда шаир хайидалай инихъ 180 йис тамам жезвай цининди Эминанди яз малумарнава. Шаирдин гуьрметдай, адан тлварцилахъ тухузвай мярекатриз эминхуьруьнви Асаханов Шагъпаза къаюмвалзава... Ибуьр, гъелбетда, виридак шадвал ва дамадин гъиссер кутазавай, Эминан дережа мадни гуьндурьда твазвай гъерекатар я.

Бязи вахтара чи кхъизвайбуьру, иллаки соцсетра, члалакай чи тарихрикай бизнесуз месэляяр къаргъарзава. Гъатта гуьжетар веки ихтилатралдини куьтягъ жезва, сада-садан хатурар хазва. Чун мукъаят жен. Хатурар хун гуьзгуь хунилай регъят я. Ахътин гуьжетрини чуьруькри чи халкъдиз хийир гудач...

Къурагъ райондин Гелхенрин хуьр

Герек авачир хилер дуьз атлун ва бегьерлувал

Марина МУРСАЛОВА,
РД-да Россельхознадзордин
отделдин начальник

Багда жезвай яр-емишдин ери ва кьадар тарарин кьурай ва герек авачир хилер вахтунда атлунилайни гзаф аслу я. Адет яз, декабрдилай эгечна, емишдин кьене семечкадиз ушар, февралдилай - еке цил авай тарарин хилер атлуда. Кьейд ийин, пинийрин, шурван пинийрин, хьархьун, бадамрин (миндаль) ва са жерге маса тарарихь гелкьуьн гьеле гата амаз башламишайтла хьсан я. Инал чун бегьердал атанвай тарарин хилер хьуьтлуьн вахтунда атлуникай рахада.

Хутарин, пинийрин, шурван пинийрин, машмаши, алуцадин, чухверрин, жумун жуьреба-жуьре сортарин тарарин хилер атлунилай кьайдай сад хьтинбуьр я лагьайтла жеда. Амма гьар жуьре сортарин ичин тарарин хилер атлунилай кьайдайрин арада еке тафаватлувилер ава. Вири емиш гьидай жуьредиласлу я, яни и ва я маса сортарин емишар гьикл жезватла, - гьадалай. Ингье бязи сортарин тарарин хилер атлудай кьайдайра.

Вуч ва гьикл авун лазим ятла чир хьун патал сифтедай хилерин жуьреба-жуьре сортарин тарарин емиш кьадай хилерикай рахан.

Емиш гьидай хилер кьакьанвиллиз физвай хилерикай чпин куьруьвилелди, чьехи ва яцлу тахьуналди, яни тарцин тан тешкилзавай хилериз элкьуьн тавуналди тафаватлу я.

Ичин тарарин емиш гьидай са йисан хилерик кольчатка, копьецо, емишдин цуьрц, гзаф йисаринбурук - плодушка ва плодуха акатзава.

Кольчатка - им 5 сантиметрдив агакьна яргивал алай хел я. Адан вини кьилел алай тлур ириди яз, кьваларал алайбуьр зайифдиз аквада. Емишдин, яни цуьк экьечдай тлур элкьвейвал алайди, "яхун" ам маса тлурарин арадай вил вегьенмазди

чир жеда. Кольчаткадин емишдин тлурини гатфарихь цуьк ахьайда, кьваларихь галай тлурарай гьвечи хилер акьатда. Мад сеферда герек авачир хилер атлудайла (обрезка) абур куьруь авуртла, кьваларихь галай тлурарайни кольчаткаяр экьечда. И кар тавуртла, емишдин тлурар ерли тахьун мумкин я.

Копьецо емишдин хилен гьвечи тлур я. Кольчаткадилай ам анжах шуькьуь ва яргьи хел атуналди тафаватлу жеда. Емишдин копьецо хьтин, анжах адалай яргьи (15-20 см) хел обрезка ийидайла, ам куьруь авуртла, кьваларихь галай тлурарай емиш кьадай тлурар алай цуьрцер экьечда, яни бегьер артух жеда.

Плодушка са шумуд кольчаткадилай ибарат емишдин еке хел. Емишдин са йисан вири хилерикай тафаватлу яз, плодушкаяр гзаф назикбуьр я, гьаниз килигна, тарцин хилер атлудайла ва я бегьер кьватдайла, абуроз зарар тагун патал мукьаят хьана кьанда. Плодухьяр акьана-акьана экьечнавай гзаф кьадар плодушкайрикай ибарат я. Ихьтин хилерин "умьурдин яргивал" 10 йисалай гзаф жеда.

Гьар са емишдин тарцин хилер атлуз башламишайла, сифтенисифте тар авай гьалдиз вил вегьена кьанда. Ахпа герек авачир чкайрал экьечнавай гьвечи вири хилер-цуьрцер атлуда. Ичин тарцел ихьтинбуьр, адет яз, гзаф жеда. Эгер и хилер атлун тавуртла, абур асул тарцелай фад чьехи, тарцин гьал лагьайтла, вичихь гелкьуьн тавурдаз ушар жеда.

Идалай кьулухь кьурай, сад-садан винелай фенвай, кьалиндаказ, сад-сада акьана экьечнавай хилер атлуда. Ахпа гьихьтин хилер атлана кланзаватла, емишдин сортунилай аслу я.

Фад кьалин ва обрезка авун патал кьулайсуз жедайбуьр "Флорина", "Джонатан", "Гьалибчийриз аферин" ("Слава Победителям"), вири "Гольденар" ва "Делишес" сортарин та-

рар я. И сортарин тарарал, адет яз, цуьрцер кьалиндиз экьечда, амма яргьалди хуьз тежедай ва куьлуь емишар гзаф жеда.

Яш хьурдавай тарцин тан тешкилзавай хилер бегьердин заланвилекди агьуз куьрс жеда. Абурал амайбурулай кьалиндаказ цийи хилер, цуьрцер экьечда. Гьаниз килигна, ихьтин тарарин хилерал экьечнавай цийи хилерин са паюнилай тлимил туширбуьр атлана кланда, амай кольчаткайрик хуькуьрна виже кьведач.

Кьвед лагьай дестедик "Мельба", "Мекинтош", "Спартан", "Лацу Тав", "Айдаред" сортарин тарар акатзава. Абуру емиш гьидай жуьре какахайди я. Абур обрезка ийидайла, са пай плодушкаяр куьруь авуна кланда. Цийиз экьечнавай бици хилерин са пайни, гележегда абур емиш кьадайвал, атлуда.

Пуд лагьай жуьредик "Ранет", "Семеренка", "Кальвиль Снежный", "Греми Смит", "Чемпион" сортар акатзава. И сортарин тарарал емиш кьадай тлурар анжах сад лагьай йисан хилерал - плодушкайрал ва плодухайрал - жезва. И тарарал цийи хилер гзаф экьечдач, гьаниз килигна, абур тандин хилер, адет яз, "кьецилбуьр" жеда, бегьерни абур пуд йисалай са сеферда гьун мумкин я. И "азар" анжах хьсандак аз обрезка авуналди, 3-4-йисарин хилер амуькьалди атлуналди са гьариз жеда. Ик хьайила, абурал гьар йисуз цийи хилер кьведа. Плодушкаяр, яни емиш гьидай хилер, тьеби жуьреда "режидалди" акьвазун герек туш. Абурун хилер атлана, кьери, емиш кьадай чьехи пай хилер 5 йисан яшдилай винизбуьр тежедайвал авуна кланда. Тар кьакьанарзавай хилерин пудан са пай атлайтла, хьсан я, ик абурал емиш кьадай тлурар экьечда.

Эгер тлварар кьунвайбурун арада куь сортарин емишдин тарар авачтла, зарар авач, гьикл лагьайтла, абур, гзаф йисарин тежриба фикирда кьуна, за пайнавайди я.

Нариман КЪАРИБОВ

Республикада гзаф ксар гьвечи ва юкьван бизнесдал, карчивилин карханаяр ачухунал ва геьеншарунал машгьул я. Нетижда карханаяр агалуники бейкарриз элкьвей ксаризни кьвалахдин чкаяр хьанва ва жезва.

Статистикадин делилрай малум тирвал, алатай йисан эхирралди Дербент шегьерда гьвечи ва юкьван карчивилин 3100 субъект авай. Алай йисан варзни зуран вахтунда абурун кьадар генани артух хьанва. Шаз анжах гьвечи бизнесдин субъектри 19144927 манатдин шей маса гана. Гьвечи ва юкьван бизнесдай шегьердин бюджетдиз 2017-йисуз 100 миллиондилайни гзаф кьазан хияр атун и хилер хийирлувал кьалурзава.

Гьвечи бизнес. Шей гьасилуниз - артух фикир

Кьейдна кланда хьи, шегьерда карчивал, гьвечи ва юкьван бизнес геьеншарун, и кардал машгьул тир ва жез кланзавай ксар патал хьсан шартлар яратмишнава. Алишверидин барадай гьам бизнесменриз ва гьамни агьалийриз кьезилвал хьун патал шегьердин вири районра яшайишдин кьвалерин лап мукьварив туьквенар, шей гьасилзавайбурун гьвечи карханаяр ачухнава, кишдин ва гьяддин ийкьарин ярмаркайрин, емишар ва салан майва-яр маса гудай базаррин майданар тайинарнава ва кардик кутунва.

Алатай йисуз шегьерда пуд мертебадин виче 32 офис авай бизнес-инкубатордин дараматни эцигна ишлемишиз вахкунни шегьерда гьвечи ва юкьван бизнесдиз кьулай шартлар тешкилзава лагьай члал я.

Карчивал, гьвечи ва юкьван бизнес хьендикай хьудунин жигьетдай шегьердин администрацияди, чкадин налогрин инспекцияди датлана кьиле тухузвай кьвалахди хьсан нетижаяр гузва. Ик, алатай йисуз, авайбурун алава яз, шегьерда бизнесдин 120 цийи субъект регистрация авунва ва и кьвалах давам жезва.

Мад са мисал. Эгер 2016-йисуз налогрин учетда, авайбурулай алава яз, 407 кас карчияр акьвазнатла, шаз абурун кьадар 950-дав агакьна.

Акьвазвайвал, карчивал, гьвечи ва юкьван бизнес Дербентда, санлай кьачурла, разивализ жедай гьалда ава. Амма и важиблу карда гьелелиг гьализ тахьанвай месэляри ама. Шегьерда икьван члвалди авай ва гилани йигин еришралди эцигун давамарзавай бизнесдин дараматар, карчивилин объектар гзафни-гзаф алишверидинбуьр я.

Туьквенар, кафеяр, ресторанаьр ерли герек туш лугьуз кланзавач. Амма са кар ава: инсанрихь анрай чпиз герек тир продуктар, шейэр кьачудай пулни хьана кланда. Ма-

санра заз чидач, лазим кьадардилай гзаф хьуниз килигна, Дербент шегьердин "Северный" ва "Южный" базарра, гьакьни са бязи куьчейра, алишверидин авач лугьуз, туьквенар агалун давам жезва. Ик, ятлани, шегьерда чьехи майданрин туьквенар эцигун акьвазарзавач.

Арадал атанвай гьал хьсан патлахь дегишарун патал шегьердин вилик-кьилик кьайбуьр, бизнесдал машгьул ксари алишверидинбурухь галаз санал шегьерда шей, продукция гьасилдай карханаяр эцигунизни фикир гуни чарасузвал ава. Эгер и важиблу месэла гьалиуниз лазим тир гьалда фикир гайитла, кеспидик квачиз амай инсанриз кьвалахдин чкаярни жеда, агьалийрин агьваллувални хкажиз куьмек гуда.

Карчивал, гьвечи ва юкьван бизнес тешкилун, хийирлу-

даказ геьеншарун патал Дербент районда еке мумкинвилер, шартлар ава. Экономикадин кьилин хел фадлай инихь уьзумчивал тир и районда са кьадар йисар идалай вилик малдарвилезни кьетлен фикир гузвай, са жерге колхозра ва совхозра некледин ва малар шегьердин вири районра кьай. Жуьваз лап хьсандиз малум тир анжах са мисал гьин.

Дербент шегьердин патав гвай Жданован тлварунихь галай колхоздин МТФ-ди ацадай калерин кьадар йисалай-суз артухаруналди шегьердин аялрин бахчаяр, мектебрин столоваяр некледалди таьминарзавай. Колхоздин фермадин нег гьакл шегьердин вини кьиле авай туьквенарини маса гузвай. Вични - ужуз кьиметдай.

Гьайиф члугвадай кар ам я хьи, гила а ферма амач. Ам хьайи чкадал кьвалер ва туьквенар эцигнава.

Инал заз вуч лугьуз кланзава: эгер мумкинвилер, шартлар яратмишайтла, районда нег ва як гьасилуни тамамвилелди кьвачел акьвалдариз жеда. Кланзавайди малдарвилени гьвечи ва юкьван бизнес кардик кутун я.

Дербент шегьерда вичихь еке мумкинвилер авай некледин комбинат ама. Амма чкадин хаммал (нег) тахуниз килигна, ана гьасилзавай некледин суьрсет Воронеж ва са жерге маса шегьеррай гьизвай некледин гьуьруьккай гьазурзава.

И мукьвара кьиле фейи Россиядин промышленикрин союздин нубатдин съезддал уьлкведин экономика вилик тухунин, инсанрин агьваллувалди авай ва гилани йигин еришвал, гьвечи ва юкьван бизнес геьеншарунихь, и кардиз шегьер рехь гунихь, бизнес сифте яз ачухзавай ксариз кьезилвилер яратмишунихь чьехи метлеб авайдан гьакьиндай мад сеферда лаганва. И важиблу месэладиз чкайрални датлана фикир гун рикелай алудна кландач.

Кьени крар

Муьгь кьайдадиз хкана

Рагьидин ЭМИНОВ

Ахцегь районда карчияр тлимил авач. Абурукай бязибуьр хьуси такьатар инсанрин дуланажагь хьсанарун, рекьер, кьаналар, булахар, мисклинар ремонт авун, эцигун патал, гьакл мергьяматлувилени маса крариз серфзава. Гьелбетда, ахьтинбуьруз жемьатди чухсагьул, аферин лугьузва. Пак гьадисра кьхьенвайвал, девлетдикай анжах ам гьикл ва гьиниз харж авун лазим ятла чидай касдиз еке хийир ава.

Ахцегьви карчи Рафик Талханов жемьатдин игьтияр патал хьуси пулдин такьатар серфзавай карчи я. Мисал яз, гьамамдин рекьяй Уьшехьнарин магьледин "Лай" участкадиз фидай муьгь кьайдадикай хкатна хейлин вахт тир. И муькьвелей автотехника гьалун гзаф хаталу хьанвай. Ик тиртлани, инга ремонт хьийидай кас жагьизвачир. И кардикай хабар хьайи Р.Талханов (ам вични виликдай гьа и магьледа

яшамин хьайиди я) чкадал муькьуьз килигна, лазим тир эцигунрин материалар кьачуна. Муьгь ремонт авун ада вичин стха Радик Талхановал тапшурмишна. Ам куьмекчярни галаз кьвалахдив эгечна.

Муьгь ремонт авунин карда устлар Радик Талханова, фьялеяр тир Паша Кьужаева, Гьемзе Мирзабегова, Эрзиман Алирзаева активни-

даказ иштиракна. Алай вахтунда муькьуьн кьваларихьтай ва чарасуз маса чкайрилай хатасузвал хуьдай бетондин блокарни эцигнава.

Амма гележегда муьгь капиталный ремонт авунин чарасузвал ава. Адан кланик кутунвай гьварар китлиз башламишнава. Умудзава хьи, и кар гьиле кьадай мергьяматлу спонсор-карчини жагьида.

Журналиствал - рикI алай пеше

Надият ВЕЛИЕВА

Инлай вилик девирра радиода, телевиденида, иллаки милли газетра журналист дишеглияр авайди тушир. Алай вахтунда неинки Дагъустандин, гьакI Россиядин ва кьечепатан уьлквейрин вузрин журналистикадин отделенияр куьтягнавай дишеглиярин кьадарни гзаф хьанва. Гьар гьина яшайиш жезватгани, кивалахзаватгани, абуру чпин бажарагъдиз, пешедиз вафалувал кьалурзава. Дагъустандин тIвар виниз хкажзава.

Ич тарцивай яргъаз аватдач, лугъуз ва халкьдин мисалда. Ибур, дугьриданни, дуьз гафар я. ИкI, 35 йисуз армияда кьуллугъ авур, отставкада авай полковник, вичин ери-бине Ахцегь райондин Ялцугьрин хуьрйя тир Мегьемет Шагьгьусейинован кьве хвани - Олегни Вячеслав - бубадин гелерай фена. Абуру 25 йисуз намуслувилелди армияда кьуллугъна. Алай вахтунда, отставкадиз экъечина, чпин хизанарни галаз Белоруссиядин Барановичи шегьерда яшайиш жезва. Амма кьенин зи суьгьбет Мегьемет Шагьгьусейиновичан хтул, адан хва Славадин руш, Минск шегьердин телевиденидин журналистка Камила Вячеславовна ШАГЬГЬУСЕЙИНОВАДИКАЙ Я.

КАМИЛА 1984-йисуз Махачкьала шегьерда военныйдин хизанда дидедиз хьана. Адан буба Шагьгьусейинов Славади Ленинграддин зенитно-ракетный командный училищеда кьелна, Сахалинда, Калининградда, Германияда кьуллугъна. Алай вахтунда ам Барановичи шегьерда карчивилел машгул я. Диде Румина Рамазановнади (адан рагьметлу буба Бинетов Рамазан тIвар-ван авай музыкант тир), ДГУ-дин экономикадин факультет акьалтIарна, алишверишдин кьурулушда кивалахзава. Абуру хизанда рушни гада тербияламышна. Артура Белоруссиядин культурадин институт акьалтIарна. Алай вахтунда информатсионный технологийрин фирмада кивалахзава. Ам хьсан музыкантни я.

Камиладиз гьечили вахтарилай вичикай журналист хьунин мурад авай. 2001-йисуз Барановичи шегьерда 11-класс акьалтIарна, ам Минскдин парламентариядинни карчивиллин институтдин журналистикадин факультетдик экечина. Кьелурал, чирвилерал рикI алай руша, институтдин библиотекада ацукьна, журналистикадай алава литература кьелиз, дерин чирвилер кьачуна, муаллимрин, юлдашрин арада гьурмет, авторитет кьазанмишна. Шад вакъийарив, ашкь-гьевесдив ацIанвай студентвиллин йисар акуна-такуна акьатна. 2005-йисуз институт Камиледи агалкьунралди куьтягна, ам вичин уьмуьрдин мураддив агакьна. Жегьил руша вичин зегьметдин рехъ Минск шегьерда кардик квай экьспортдинни импортдин месэлайрал машгул "Ньюс" журналдин корреспондентвилелай башламышна.

- За Белоруссияда гьасилзавай шейэр кьечепатан уьлквейриз тухун патал муьштерийрихъ галаз алакьаяр жагьурна кланзавай, - суьгьбетзава Камиледи. - И кар фикирда аваз

зун Минск шегьерда авай Ирандин ва Туркиядин посольствойриз акьатна, анин посолрихъ галаз гуьруьшмиш хьана. Атанвай корреспондент мусурман дишегьли тирди чир хьайила, абуру зав чими гьиссеривди эгечина. Интервью кьачурдалай гуьгьуьниз Ирандин посолди завай "Ваз руш аял авани?" лагьана хабар кьуна. "Гьелелиг - ваь", - жаваб гана за. "АвачтIа, инлай кьулухъ жеда" - лагьана, ада зав са еке кьватида авай нини вугана ва, руш хьайила, вичин патай гьадаз багьиша лагьана.

Туркиядин посолди Камиледи вичин кивализ мугьманвилез атул теклифна. Посолдин уьмуьрдин юлдашди адаз гьурчег шал багьишна. Абуру ада кьени багьа ядигарар хьиз хуьзва.

"Ньюс" журналда са йисуз кивалахайдалай гуьгьуьниз Камила Минскда машгьур "Мехьерин сезон" журналдин отделдин редакторвиле тайинарна, ада жегьилар патал гзаф маналу макъалаяр кьхиз хьана. Инани ада вич кар алакьдай, бажарагьлу, пешедиз вафалу корреспондент яз кьалурна.

2008-йисуз Камиледи вичин хизан кутуна, гьилиз галаз-галаз пуд аял атайла, ам са шумуд йисуз кивалахдивай акьвазуниз мажбур хьана. Журналистикадал гьикьван рикI алайтIани, адан фикир, редакцияда ацукьна, газетриз, журналриз макъалаяр кьхин тушир. Камиледи рики, гьиле микрофон кьуна, шегьерда кьиле физвай вакъийарикай телевиди зордай репортажар гунихъ ялзавай.

2016-йисуз Минскдин телевидениди корреспондентдин лазимвал авайвиллин конкурс малумарна. Ана, гзаф масабуру хьиз, Камиледи ништиракна. Конкурсдай анжах Камиледи акьатна. Гила ам вичин рикиз клани пешедиз сагьиб хьана. Адет яз, гьар гаузу Минск шегьердин йикьарин тарихдин паюна Индиядин, Грециядин, Словакиядин, Гуржистандин ва маса уьлквейрин миллетрин культурайрин йикьар кьейдзава. Вичин пешедал рикI алай, руьгь квай жегьил руша анрай ва шегьерда кьиле физвай суботнирикай, мергьяматлувиллин мярекатрикай, гьатта кьечепатан крарин министерствойрайни телевиди зордай гудай метлебу репортажар гьазурна. Телевиденидин дирекциядиз Камиледи гьиле кьур гьар гьи кивалах хьайитIани вини дережада аваз кьилиз акьуддайди чизва. Гьавилай жавабдар передачаяр гьазурунни адал тапшурмишда.

2017-йисан март. Минскдай Москвадиз физвай электричка авария хьана, инсанрин кьилел еке бедбахтвилер атана. Иифен сятдин кьведаз шеф-директорди Камиледи зенг авуна, хьанвай дуьшуьшдикай галай-галайвал репортаж гьазурун тапшурмишна. Операторни водител галаз ам гьасятда вокзалдик акьатна. Ина хирер-кьацIар хьанвай-бурувай, абурун мукьва-кьилийривай хабарар кьуна, са куьруь вахтунда кьил-кьилел алай репортаж телевиди зордай гана. Гуьгьуьнлай директорди вири работникар кьватIна, Камиледи чухсагьул малумарна.

Алатай йисуз Чечнядин президент Рамзан Кьадиров Александр Лукашенкодихъ галаз гуьруьшмиш хьайидалай гуьгьуьниз ам Минскдин автозаводдиз фейила, Камиледи

адавай интервью кьачун лазим тир. Амма вучиз ятIани Р.Кьадиров тайинарнавай вахтунлай фад атана хьфена. Интервью кьачуз хьанач. И кардай ада кьени гьайиф чIугвазма. За Камиледи са шумуд суал гана.

■ Белоруссияда куьн чкадин агьалияр яз яшайиш жезвани, тахьайтIа, - Россиядин агьалияр яз?

- Чун Белоруссиядин агьалияр я.
■ Минскда Россиядин агьалийрикай авани?

- Гьелбетда. Абурун кьадар тIимил туш.
■ Россиядихъ галаз гьихьтин алакьаяр хуьзва?

- Лап хьсан. Белорусри Россиядин агьалийриз гзаф гьурьметда. Ана вири урус чIалал рахазва. Радио, телевидение урус чIалалди я. Ана Россиядин каналарни кардик кьва.

■ Белоруссияда яшайишдин гьалар гьикI я?

- Санлай кьачурла, пис я лугъуз жедач. Ана образование, медицина пулсуздакач я. Медицина алай девирдин истемешунрин дережада ава. Чеб сагьарун патал аниз патарилани гзаф инсанар кьезезва. Гзаф аялар авай хизанриз са жерге кьезилвилер ава. Туьквенра гьар са шей бул я. Дуьз лагьайтIа, мажбар са акьван екебуру туш, юкьван гьисабдалди вацра 200-300 доллар кьачузва. ЯтIани инсанри чпин кьил са гьал акьудзава.

■ Бейкарар гзаф авани?

- Ваь. Чи Президентди бейкарвилехъ галаз женг чIугвазва. Ана гьар вацра вакансийрин ярмаркаяр кьиле физва. Бейкарбуруз жуьреба-жуьре кивалахар теклифзава.

■ Алай вахтунда терроризмди вири дуьньядик секинсувал кутуна. Белоруссияда и жигьетдай гьалар гьикI я?

- Белоруссияда и жигьетдай гьалар секин я.

■ Ваз Минск шегьерни акунва, чи Махачкьалани. Абурун арада гьихьтин тафават ва кьетенвилер ава?

- Дяведин вахтунда Минск барбатIнавай, чкIанвай. Алай вахтунда ам гьаркьуб проспектар авай, михьи, кьацу, аваданламышнавай гьурчег шегьер я. Агьалиярни гзаф мергьяматлуьбур, регимлуьбур, медениьбур я. Махачкьаладин куьнейриз вил вегь. Гзаф гуьтIуь я. Тарар, кул-кусар тIимил аквада. Кьайдасуз эцигунар гзаф ава. Машинрин гьерекатни кьайдадик квач. Дагъустанда гуьзел такабурулу дагьлар, гуььл, яни туризм виликди тухудай хьсан мумкинвилер, шартIар ава. Амма и кар патал гзаф крар авуна кланзава. Мадни кьейд ийин хьи, Махачкьалада ресторанра, кафеяра дадлу хуьрекар гьазурзава. Белоруссияда тIуьнар ихьтин тIямлуьбур туш.

■ Камила, вуна жув бахтлу дишегьли яз гьисабзава. Ви фикирдалди, дишегьлидин бахтлувал квекай ибарат я?..

- Бахт. Ам гегьенш манадин гаф я. Дишегьли бахтлуди яз гьисабиз жеда, далудихъ хьсан мажиб кьачузвай кьайгьудар итим хьайила. Кивале авай аялар, багьри ксарни сагьлам яз, хизанда берекат аваз хьайила. Гьелбетда, уьлкведа, дуьньяда - вирира ислягьвал, секинвал аваз хьунни гзаф важибул я. Идалайни гьейри, алава хьийиз кланзава. Гьар са инсанди уьмуьрда вичин рехъ хьязва. И рекьйи дуьздакач фини инсан бахтлувилел гьида...

Пеше хьагьунин мурад кьилиз акьатун, кивалахзавай идарадин руководителди зегьметдиз кьимет гун, коллективдин арада вирида гьурьметзавай работникар хьун, гьелбетда, шад жедай кар я. Дишегьли патал туьквей хизан хьунни еке бахт я. Камиледи вич и патяхьайни бахтлу инсан яз гьисабзава. Уьмуьрдин юлдаш, зурба карчи Давид Исрафилович Бединадзедихъ галаз санал кьве рушни са гада тербияламышзава. Нигаради 3-классда, Ислиди 2-классда клелзава. Асланан кьуд йис я. Кьуй абуру диде-бубадин рикI шадардай балаяр хьурай!

Гьурьметлу Камила, кьуй ви ва веледрин рехъни бахтлуди хьурай! Чи ватандашири, гьина аватIани, чеб чирвилер, алакьунар, бажарагь авай низамлу инсанар яз кьалурзава. Баркалла, сагьрай куьн вири!

Кар алай проектар - уьмуьрдиз!

Жегьил хизанриз - яшайишдин кIвалер!

Дашлемир ШЕРИФАЛИЕВ

И йикьара республикада жегьил хизанриз яшайишдин кIвалер эцигунин программадин сергьятра аваз РД-дин "Дирекция МЖСП" ГБУ-дин директор Мурад Качукаев ва адан заместитель Ибрагьим Мегьамедов Ахцегь райадминистрациядин залда жегьил хизанрин векилрихъ галаз гуьруьшмиш хьана. Мярекат, мугьманар тебрикунин гаф рахуналди, Ахцегь муниципалитетда эцигунин сад тир Управленидин (МБУ "УСЕЗ") начальник Алихан Ибрагьимова ачухна ва кьиле тухвана.

Мурад Руслановича кьейд авурвал, жегьил хизанар яшайишдин кьулай кIвалералди таьминарунни рекьйя РФ-дин махсус программа Дагъустанда кардик кваз 10 йисалайни гзаф я. Амма вири и вахтунда программади (пропискадин ва бязи маса себебарни аваз) республикадин анжах шегьерра кивалахзавай. Гила дагьлук районрай тир жегьил хизанризни и программаяди менфят кьачудай мумкинвал хьанва. Месэладив Ахцегь райондилай эгечина. Ци Дагъустанда 540 жегьил хизан яшайишдин кIвалералди таьминарун планламышнава.

Месэладин асул метлеб вуч я?

Жегьил хизандиз са жуьре куьмек хьун патал, кивалин кьиметдин сифте взнос яз, 30% муьштериди гуьза ва 45 процентдив агакьна пул адав гьукуматди, субсидия яз, вахкуьза. Амукьзавай пул, вад йисаз пайна, гьар вацра кивалин иесиди вахкуда. Керпичрикай ерилу кивалер Махачкьалада, Кировский районда, Ак-Гел вири патав (кв. метр - 35 агьзур манат) ва Дербентда Ленинан куьчеда (кв. метр - 30 агьзур манат) эцигзава. Кивал 2-3 йисан кьене бегьемарна, рак-пенжер, чимивал, сувагьар яна, электропроводка аваз вахкуда. Хьсандиз гьавурда гьатун патал ихьтин мисал гьин. Жегьил хизанди Махачкьалада кьве киваликай ибарат квартирадин (66,7 м.) сифте взнос (30%) 650-750 агьзур манат гуда, 906 агьзур манат адаз гьукуматди, субсидияр яз, ва амай пай кивалин иесиди 5 йиса гьар вацра 10-12 агьзур манат вахкуда. Эхирики 2 миллионни 335 агьзур манатдин кьимет авай кивалер жегьил хизандиз 1 миллионни 456 агьзур манатдай акьвазда. Пул кьуватдай аватуни (инфляция) и кьиметриз таьсирдач.

Кивалерин игьтияж авай жегьил хизанривай (яни 36 йис тахьанвай) талукь тир документар Ахцегь райадминистрацияда УСЕЗ-дин идарадиз вуьз жеда. Алава вири малуматар анай ва я, 61-06-71 нумрадиз зенгна, МЖСП-дин дирекциядай чириз жеда.

21-февраль хайи чаларин югъ я

Агъмед МАГЪМУДОВ

20-февралдиз, дидед чалан **Международный йикъан сергъятра аваз, Къасумхуьрел "Лезги литературный чал арадал атунин ва вилик финин карда Етим Эминан яратмишунрин роль ва метлебувал"** лишандик кваз гъар йисуз тешкилзавай илимдинни тежрибадин конференция кыле фена.

квалахар ийизва", - лагъана Нариман Абдулмуталибова.

Райондин кыл къенин юкъуз муаллимар, жегъил пешекарар, яратмишдай интеллигенциядин векилар расалмиш жезвай кылин месэлайрални акъвазна. Абурукай сад чалан къурулуш чурувилхъди дегишарун ва лезги чалай гъазурзавай учебника, пособира чалан ульчмейрикай дуьз хийир къачун тавун я. И делилди литератур-

асул месэлайрикай рахана, теклифар гана, меслятар къалулна.

Мярекатдал зегъметдин ва клелунрин рекъе тафаватлу хъайи муаллимривни аялрив шабагъар вахкана. Мергъаматлувилин "Умуд" твар алай фондуни "Лезги чалай 2018-йисан виридалайни хъсан муаллим" конкурсда 1-чка къур Анжелка Шихрагъимовадиз (Курхуьруьн 1-нумрадин мектеб) 30 агъзур манат, 2-чкадиз лайихлу хъайи Нарима Балиевадиз (Герейханован хуьруьн 1-нумрадин мектеб) 20 агъзур манат, 3-чка къур Маржанат Абдурагъимовадиз (Вини Сталприн мектеб) 15 агъзур манат пул гана. Фондуни патай пулдин премийризни грамотайриз "Дагъустандин авторрин чалар виридалайни фасгаьатдиз клелунай" конкурсдин гъалибчи Курхуьруьн 1-нумрадин юкъван мектебдин 11-классдин ученица Саният Къачабегова, "Мярекатар виридалайни хъсандиз кыле тухудайди" конкурсда 1-чка къур Курхуьруьн 1-нумрадин юкъван мектебдин 9-классдин ученик Эрлан Межидов (5 агъзур манат), "Лезги чал хуьнин ва еримлу авунин рекъе виридалайни хъсан мек-

Халкъдин асул къуват

Сулейман-Стальский районда 2012-2020-йисара хайи чал хуьн, чирун ва вилик тухун патал къабулнавай программа уьмуьрдиз куьчуьрмишунин максадалди тешкилнавай мярекатда райондин кыл Нариман Абдулмуталибова, адан заместителри, Дагъустандин халкъдин писатель Абдуселим Исмаилова, "Лезги газетдин" кылин редактор Мегъамед Ибрагъимова, филологиядин илимрин кандидат Азиз Мирзебегова, Дагъустандин образование вилик тухудай институтдин хайи чаларин кафедрани преподаватель Нагима Теймурова, лезги районрай ва республикадин шегъеррай атанвай муаллимири, шаиррини гъикаятчийри, илимдин къуллугъчийри иштиракна. Конференция кыле феи И. Тагъирован тварунихъ галай Культурдин кваллин чехи зал Етим Эминан уьмуьрдин ва яратмишунрин рекъиз талукъарнавай шиклрин, ктабрин, милли искусстводин ивирини выставкайри, докладри, сочиненийри, конкурсрин квалахри, чкадин муаллимири ва мектебра клелзавай аялри гъазурнавай стендри, райондин аялрин яратмишунрин кваллин тербиячийри хранвай шейэри безетмишнавай.

Иштиракчийриз дидед чалан **Международный югъ тебрикуналди, конференция Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА** ачухна. Ада къейд авурвал, рахунрин кылин алат, уьмуьрдин ва яшайишдин асул ярж, халкъдин стхавални садвал мягъкемарзавай къуват чал я.

"Чи материалный ва руьгъдин ирс хуьзвай, ам вилик тухузвай кылин алатни чал я. Ада чи чехи бубайрин виридалайни камаллу келимаяр, адетар, яратмишунар, сеняткарвилер, жуьребажуьре жанрайрикай ибарат фольклор ва хейлин ивирар хуьзва. Чехи шаир Стал Сулейманан твар алай районда хайи чал хуьниз ва вилик тухуниз талукъ кар алай месэляяр сад лагъай чкадал эцигна. Чна акъалтзавай несилар дидед чалал желб авун, ам чирунин рекъе жегъилар гъевесламишун патал чалай алакьдай вири

ный чалан къайдаяр чурзава ва хайи чалал рахунриз, санлай къачурла, образование вилик финиз пис патахъай таъсирзава.

Районда лезги чал хуьн, чирун ва вилик тухун патал къабулзавай серенжемрикай гегъеншдиз образованидин управленидин начальник **Къачабег АМИНОВА** доклад авуна. Ада къейд авурвал, хайи чалаз талукъарнавай махсус вацра райондин умуми образованидин вири идарайра семинарар, лезги чалан гъафтеяр, ачух тарсар, викторинаяр, межлисар, хайи чалал виридалайни фасгаьатдиз клелдайди, лезги чалан виридалайни хъсан му-

теб" конкурсдин гъалибчи Вини Сталприн юкъван мектеб (15 агъзур манат) ва "Етим Эминан уьмуьрдин ва яратмишунрин рекъиз бахшнавай виридалайни хъсан стенд гъазурунай" конкурсда тафаватлу хъайи Дарклуш -Къазмайрин юкъван мектеб (10 агъзур манат) лайихлу хъана.

Шабагъар вахкудайла, "Умуд" фондунин регъбер Савин Велиева гъалибчийриз агалкъунар тебрикна ва фондунин администрация лезги халкъдин чал вилик тухунин мураддалди кыле тухузвай мярекатрин тереф хуьз гъамиша гъазур тирди къейдна.

аллим тайнардай сочиненийрин, шииррин конкурсар, олимпиадаяр, "Дагъустандин халкъарин манияр ва къуьлер" фестивал, клелдайбурун конференцияр, ктабрин, шиклрин выставкаяр тешкилна.

Конференциядин сергъятра аваз Герейханован хуьруьн юкъван мектебдин муаллим Сегъерхалум Османова, Абдуселим Исмаилов, Мегъамед Ибрагъимов, Цинитрин, Къалажухрин, Цийихуьруьн мектебрин муаллимар Сейфуллагъ Шагмарданов, Куругъли Ферзалиев, Аксинья Жавадова, Нагима Теймурова, шаирар Абидин Камилов, Сажди Саидгъасанов рахана. Абуру веревирдзавай месэлайрин важибувал къейдна, лезги чал вилик фин патал гъална клелзавай

Гъалибчийрив грамотаярни пишкешар райондин администрациядин образованидин управленидин патайни вахкана.

Конференциядал къарар къабулна ва лезги чалан жигъетдай веревирднавай месэлайрай кхъенвай докладарни макъалаяр гъатдай кваттал чапдай акъудун фикирдиз къачуна.

Мярекат районда авай Россиядин халкъарин адетдин культурайрин Центрадин къуллугъчийри, "Дагъустандин халкъарин манияр ва къуьлер" фестивалда гъалиб хъайи муаллими, музыкадин мектебдин, "Чубарук" ясли-бахчадин тербиячийри, мектебра клелзавай аялри иштиракдай концертдалди акъалтарна.

Бажарагълубур
гъалиб хъана

Агъмед МАГЪМУДОВ

19-февралдиз, дидед чалан **Международный йикъаз талукъарна, Къурагъ райондин Кирийрин хуьруьн умуми образованидин юкъван спортдин школа-интернатда (СОСШ-интернат) райондин мектебрин 11-классра клелзавай аялрин арада лезги чалайни литературадай олимпиада кыле фена. Мярекатдин тешкилатчи "Лезги газетдин" редакция тир.**

Олимпиадада хайи чалай дерин чирвилер авай 11 аялди иштиракна.

"Лезги газетдин" редакцияди ихътин олимпиада сад лагъай сефер яз тухвана. Газетдин кылин редактордин гафаралди, гележегда ихътин серенжемар Къиблепатан Дагъустандин маса районрани тешкилда.

"Хайи чалан гафар чна аял члаварилай дидедин чими гъиссерин лай-лайрихъ, лирлийрихъ галаз кужумзава. Дидед чал дуьнья, маса чаларни чирун патал умудлу алат, куьлегъ я. Багъри чал хъсандиз чир хъуни чак дамах кутазва, руьгъ мягъкемарзава. Ам хуьн ва еримлу авун чи виридан буржи я. Ихътин мярекатар кыле тухуналди, чаз хайи чаларин месэлайрал жемятдин фикир желб ийиз клелзава. Виридаз малум тирвал, эхиримди йисара акъалтзавай несилин векилривай, иллаки шегъердин чкада, хъсандиз хайи чалал рахаз жезвач. Им гъар са чал патал еке хаталувал я. Лайихлу дережада аваз серенжемар къабулунин игътияж ава: дидед чаларин гъакъиндай къайгъударвал малумарун, хайи чалариз талукъ кылдин къанун тештикарун, мектебра дидед чаларин тарсариз чара авунвай сятерин къадар артухарун... Халкъ патал кар алай, кылин къуват, ярж, ивир чал тирди риклелай ракъуна виже къведач. 11-классда клелзавай аялрин арада олимпиада тешкилунихъни са шумуд макъсад ава: лезги чалаз пара итиж ийизвай аялар винел акъудун, акъалтзавай несилар хайи чалал желб авунин карда гъевесламишун, яратмишдай алакьунар авай аялриз чпин бажарагъ раиждай муькинвал гун, лезги чал машгъур авун. Эгер олимпиададин иштиракчийрикай мектебдилай къулухъ Дагъустандин филологиядин факультетда клелунар давамардай фикирдал алай аялар аваз хъайитла, чи газетдин редакция абуруз и карда вири жуьредин куьмекар гуз гъазур я", - лагъана газетдин кылин редактор Мегъамед Ибрагъимова.

Олимпиада ачухдайла, ада къейд авурвал, Дагъустандин милли чаларал акъатзавай изданийра жегъил пешекаррин кытвал ава. Хъсандиз чал чидай, яратмишдай алакьунар авай жегъил пешекарар гъазурун милли редакциядин вилик акъвазнавай асул месэлайрикай сад я.

"Алакьунар авай жегъилар желб авун патал "Лезги газетдин" редакцияди алай йисуз республикадин вузра клелзавай студентрин ва мектебра чирвилер къачузвай аялрин арада конкурсар малумарнава. Виридалайни сечмебур гележегда газетдин редакцияда квалухнални желбда", - лагъана хъувуна М. Ибрагъимова.

Олимпиададин иштиракчийри лезги чалай ва литературадай тестерин къайдада ганвай тапшургуьр тамамарна, тестдиктант ва "Зи рикл алай шаир" темадай сочинение кхъена.

Нетижада 1-чкадиз Кирийрин хуьруьн СОСШ-интернатдин ученица Фатимат Рагъманова, 2-чкадиз Ашарин хуьруьн юкъван мектебдин ученик Бирем Абдурагъманов лайихлу хъана, 3-чка Аладашдин юкъван мектебдин ученица Маина Османова кына. Гъалибчийриз вад, пуд, къве агъзур манатдин къадарда аваз пулдин премияр, 2013-йисуз С.Юзбеговадин ва Н.Абдулмуталибован редакциядик кваз чапдай акъатнавай "Урус чаланни лезги чалан гафарганар", Муьзеффер Меликмамедован "Гъажи Давуд" ктабар гана. Амай иштиракчийриз лезги шаиррини гъикаятчийрин ктабар пишкешна.

Олимпиададин эхирдай Мегъамед Ибрагъимова и серенжем тешкилуни карда куьмекар гунай Къурагъ райондин администрациядин образованидин управленидиз, образованидин отделдин информационно-методический центранин начальнигъ Къасим Абдулхаликоваз, Кирийрин хуьруьн СОСШ-интернатдин директор Надир Тагъироваз, эцигунардай "Ардаг" фирмадин регъбер Рагъмали Алиеваз сагърай лагъана.

ЧУБАРУКАР

Азедин ЭСЕТОВ

Хатире

Вад йисаз акъатнавай Хатиредиз дидедай Махачкъалада вичихъ духтур халу авайдакай ван хъанвай, амма аялдивай адан патав саклани физ жезвачир...

Садр квалит хтайла Хатиредиз аквада хъи, чпин къунши Гъасан са куън патахъай ятлани дидедихъ галаз рахазвай. Яб гайила, гъавурда акъуна: къуншидин паб азарлу хъанва, адаз дидедин стхадин - духтурдин адрес кланзавай. Руша и кардикай хийир къачуна. Дидедин япал клуф эцигна, лагъана: "Чан диде, эгер вичихъ галаз ада зунни тухудатла, адрес це, тахъайтла..."

Аялдин мурад къилиз акъатна. Хатире халудин квалеве ава!

Гъа йикъара иниз Ахъегъай, вичин багъ-бустандай хъайи яр-емиш маса гуз, Хатиредин чехи хала Гъажерни атана акъатна. Им тлабайтлани жагъидай вакъиа тушир. Иниз килигна, рушан кефир мадни къумбар хъана...

Алверна, нязиз хкведайла, халади вичин вахан баладиз са вижевай булушкани хкана.

Гурчег пешер алай парчадин цванвай партал аялдив тарамдиз къунвай. На лугъуди, ам и руша цванвайди я. Адакай билбил хъанвай, инихъ-анихъ элкъвез, вичиз килигуналди тух жезвачир.

Са арадила руш атана халадин вилик акъвазна. Сагърай лугъунни рикелай фена, тади кваз рахана: "Я кьейди, ихътин булушка алукайла, квачел цийи чекмерни хъана кландайди ваз чидачирни?"

Виливни хуън тавур гафари вири хъуруурна. Анжах бадеди вичин хтул къужахламишна.

Пакад юкъуз Хатиредин квачел цийи чекмерни хъана...

*Хала сагърай, хатурай!
Квал шадвиле ацурай!
Бицек рушан безекар
Билбилризни акурай!* - мани лагъана бадеди...

Шагъабудин ШАБАТОВ

Рази жедайвал

Абдулкадиров Къазмидинан бине Ичинрин хуръай я. Чна са вахтара Рухунрин школа-интернатдани санал клелнай. Ам Цийи Макъарал зи къуншидал яшамеш жезва. Мел-межлисрал рикл алай, зарафат - хъуруън кландай, вичел галтай дерди ваъ лугъун тавуна тукъурдай, шад итим я. Мукъвал-мукъвал зал къил чулгада.

И сеферда ам кве балугъни гваз атанвай.

- Ибур, къунши, вацун балугъар я, - лагъана ада, - чраз туна, неъ жуваз, гзаф ширинбур я.

- Абур вуна гъинай гъайиди я? - суал гана за.

- Зун хуруъз хъфенвай, гъанай жайбур я.

- Куън вужар хъфенвай балугъар къаз?

- Зун балугъар къаз ваъ, миресдин мехъерик хъфенвай.

Балугъар гъинай атана лагъайтла, вацла авай аялри заз чпин патав эверна. Фейитла зун, абуру са бегъем балугъар къунвай, амма чпин арада дуъздиз пайиз жезвачир. Сада ваз члехиди хъана, мукъуда заз гъвечиди хъана лугъуз, гъужетра авай. Абуру заз лагъана, чан Къазмидин халу, чи арада наразивал тежедайвал, ибур чаз сад хъиз пая.

- Квез гъикл пайда, балаяр? - хабар къуна за.

- Инсанди хъиз пайдани, Аллагъди хъиз?

- Гъелбетда, Аллагъди хъиз! Аллагъди хъиз! - шад хъана аялри.

Зани квайни квай 10 балугъ кьерехдиз акъудна, къилди эцигна. Амайбур виридаз сад хъиз, садни бейкеф тежедайвал, са уълчмединбур гисабна, къудазни сад хъиз пайна.

- Гъун, балаяр, рази хъанани куън?

Абур чеб-чпиз килигна, ахпа зи патаз акъатнавайбуруз вил яна, виридалай сад хъиз ухътар алахъна, завай хабар къуна: "Я Къазмидин халу, Аллагъди гъакл пайзавайди яни?"

- Эхъ, балаяр, - жаваб гана за. - Аллагъди гудайдакай катиз жедайди туш. И сеферда ада, къурбанд хъурай вичиз, заз пара гана...

Аксана ФЕРЗАЛИЕВА

Манап духтур

(Къуса)

Вуч гурчег я чи къиблепатан тлебиат, иллаки гатуз! Гъар са кул-кусди, векъи, къванци, дагъди, вири, кламу вичин са къетлен ажайибвал къалурда. Инсанри, гъайванри, къушари, пепе-шепеди - вирида и вахтунда, кеф чулгунихъ галаз сад хъиз, хъуьтлуън суърсетар къватлу-нин гьерекатарни ийида.

Йисан и вахтунда чи Самур тама къиле феи агъвалат я им. Чаз чидайвал, и тамун сергъатра жуьреба-жуьре, тек-туьк дуьшуьш жедай гъайванри, къушари чпин яшайиш къиле тухузва.

Тамун "агъалирин" арада къуьгуьрарни кеклеяр иллаки бул я. Йикъар къвез алатиз, гъар са кар циргъина аваз физвай, тамун агъалирин кефирни вини кларара авай. Амма, гъар хуьре са ахмак кими жедач лугъудайвал, и тамани къил тарце акъур хътин са кекле авай. Ада, экуън къилля гатунна, вилин экв атудалди вичин "гулдандин" клуф тарарал илигдай. "Сагъди" гъим я, начагъди" гъим я, чирдай. Кекледин пешедайла къунши-яр вири нарази тир. Ван ийимир лагъайтлани, ада гъамиша тикрардай: "Зун тарарин духтур я, эгер за жуван кар акъвазарайтла, тама авай къван тарара квак гъатда".

Ихътин "бедбахвал" галуьнавай са тарцин клане къуьгуьрдин магъара авай. Кекледин макъамриз яб гудай къван къуьгуьрдин япар денг хъанвай. Кекле вичин ванцин гъилля саки биши хъанвай. Эхирни, са юкъуз къуьгуьрдиз кекледихъ галаз рахадай мумкинвал хъана.

- Эй, кекле! Бес хъурай тун, вакай катдай чкадал атанва чун!

- Ваз зун вуж ятла чизвани!? Зун духтур я, духтур! Тарарин духтур!

- Гъинавачтлани, сагъ тарар гатадай къван ви къиле авай мефтледидай хешил хъанвай хъинди я. Гъавилля вак гаф акатзавач, - цацарин иесидин хъел къати жезва...

И югъни гъа ик акъатна. Пакагъан юкъуз къуьгуьрди кекледин месэла гъалун патал гъайванар мешвердал къватлун къетна, ада, къуншидаллай цуцлунни члагъран шараг чархачияр яз, тамуз хабар гуз, рекъе туна. Са тлимил вахт арадай фейидалай къулухъ гъар са пипляй гъайванар атана, алтлуш хъана.

- Азиз дустар! Чун алай вахтунда зулумдик ква. Эхъ, зулум я им! - ихътин гафарилляй къулухъ къуьгуьрди мярекат ахъайна. - Куьне къатанва, зун квекай рахазватла. Кекледин ванцикай чун вири икрагъ хъанва, экуьнлай няналди ада чи зегъле ракурзава. Лишандик кутазвайбурни гъелелиг сагъ тарар я, вичив гулдандин клуф гва лугъуз... Чна са серенжем къабулна кланда, чунни, тамни хуьдай.

- Чун ви гафарихъ галаз рази я, къуьгуьр стха.

Кевиз рахунрин ван хъайи кекле, тадиз лув гана, мярекатдал атана акъатна. Адан гъуьнуьрт гисс авур гъайванри, гапал хъана, кушкундал илигна. Икни, акни алахъна кекле, амма гапалдик акахъиз алакънач хъи, алакънач.

Са декъикадайла кушкунар акъалтла, гапал, гару тухвайди хъиз, чклана. Абурун меслятдидай кекледиз хабар авачир. Ам фикирди къуна, яваш-яваш вичин муг галайвал хъфена.

"Яраб, абур квекай рахазвайтла? Закай чинеба?" - суаллу хъанвай кекле.

Хъфидай рекъе галтайбурун, кекледиз килигиз, сивин пад хъуьрезвай. Гуя вирида лугъузвай: "Акъваз-акъваз, чна вав пишкеш пака вахкуда".

Инлай хъфена мука гъахъ хъууур кекле пакамалди эхъечинач. Пакад юкъуз ада, гъамиша хъиз, са карни гисс тавуна, вичи цийиз гъиле къунвай тарцел лув гана, гъам хашарик кутаз гатлунна.

Гъужумна ягъай клуф садлагъана шкъакъда аклана. Кекле и кардин гъавурда акъунач. Ада мад ва мад тарциз клуфар яна, вич шкъакъдин къватлуниз элкъвена. Эхирни чилел аватна.

Вири гъайванар кекледал алтлуш хъана.

- Гъа-а-н, ваз гила гъикл я? - хабар къуна къуьгуьрди.

- Куьмек це за-а-з! - гужуналди лагъана, клуф шкъакъда акланвай кекледи.

- Вуна чаз тарар хуьда лагъана, хиве яхъ, гъарайна гъайванри са сивяй. - Начагъдайни сагъдай къил акъудда лагъ...

- Гаф гузва! Анжах куьне заз куьмек це, - жаваб гана, лувар шкъакъди къваларик кукурнавай кекледи.

Къутармишайдалай къулухъ квахъай кекледидай садани хабар хъунач. Тамани сагъ тарар гзаф амуькна. Тапан духтурдидай азад хъана...

Имирхан АЙДАЕВ,
Эминхуруьн юкъван школа,
7-кл.

Чехи буба

Чехи буба, шииратдин бине чи,
Хазинадин дагъ багъишай

несилриз,

За фикирра туна суьрет,

къамат ви,

Алахъзава зунни ви рехъ

давамриз.

Элкъуьрзава за йисарни

къулухъди,

Твазва ви руьгъ зи цларарин

бейнида,

Гъахъвал кландай, зунни туша

чуьруькчи,

Гъахъсузвилев тваз тадач жув

есирда.

Йисар фена, вишералди

гъисабиз,

Жавагъирар ама халкъдин

мецарал.

Ви "Тукъезбан" аваздалди

тамамриз,

Къуьлерзава ви несилри

мехъеррал.

Хуьруьн юкъвал къил хкажна

такабур,

Акъвазна тик, къабулди чи

саламар.

Етим туш вун! Гзаф хъанва

мукъабур,

Руьгъ шад ийиз алахънава

рухваяр...

Эмин, вакай хуьр хъанва кье

лап члехи,

Вун чи буба, чунни я ви

неваяр.

Ваз женнет гуй, чаз - къуватар

Аллагъди,

Мягъкемардай шииратдин

къелеяр!

* * *

Райондин школайра клелзавай аялрин арада зурба классикдиз бахшна шиир туьклуьруниз ва ам клелуниз талуькарнавай конкурсда Имирхана 1-чка къуна. Адаз диплом ва пулдин премия гана. Аферин!

Селимат АШУРАГЪАЕВА,
Фригърин школа, 9-кл.

Ахварин сир

Са пакамахъ рикл алай
Хтулди гъвечли
Ахъайзава ихтилат
Бубадиз къуьзуь:

- Акунва заз са ахвар,

Хъурай ваз аян.

Манадикай акурдан

Це заз са баян.

- Пайгъамбардин хийирдиз

Хъурай ам вири.

Ахъай, белки, къан чна

А сирдин фири.

- Члехи вири винелай,

Циф хътин чулав,

Са затл къвезвай дагъларихъ

Кваз мичли ялав.

Адан къене саф хъана

Авай са илан.

Зурба! Акур инсандин
Атлудай аман.

Къарагъна сад дагъ хъана,
Тур аваз гъиле,
Гужлуз яна адалди
Мурдардин келле.

Гъуьлягъдивай хъхъанач
Тамамдиз юваз,
Чулав цифни чклана
Гъа акваз-акваз.

- Терроризм а гъуьлягъ я,
Зи хва, ваз акур.
ИГИЛ* я а чулав циф
Галуькайди тур.

А къанлуьри ийизва
Ислягъ халкъ кърмиш,
Тагун патал секиндив
Чав жез яшамеш.

Иланар а куьквариз,
Къемир ваз гъайиф,
Мад хтана кландачтла
Чилел чулав циф.

*ИГИЛ - Россияда къадагъа авунвай тешкилат.

Шикилда рангар экъуьра

Дин

Мутлакъвилдин нетижа

Са дишегъли девлетар авай савдагардиз гъулуз фена. Адахъ парчяяр, парталар маса гузвай еке тувквен авай. Амма вич гзаф мутлакъ итим тир.

Ийкъарикай са юкьуз ада базардай верч маса къачуна ва папал нянихъ дадлу хуьрек гъазурун тапшурмишна. Фу незвай члавуз садлапгана квалин рак гатана. Рак ачухай савдагардиз анихъ галай са къас фу тлабзавай къекъверег ахуна. Девлетлуда гишила авай кесибдиз тлун тагун анихъ амуьрай, адаз гъараярна, вилерикай квахун буйругъна. Амма тлалабчи алай чкадилай юзанач.

- Эгер захъ игътияж авачиртла, за ви квалин рак гатадацир, члехиди, заз са къас фу це, - лагъана ада.

Савдагарди рахунар давамарнач, ам, рак ахгална, квализ гъахъ хъууна, хуьрек тлун давамарна.

- Вучиз вуна кесибдин вилик рак ахгална? - хабар къуна папа.

- Ваз за вуч авуна кланзавай? - хъел кваз суалдиз суалдалди жаваб хгана итимди.

- И вечерен са пай, гъич тахъайтла, адан каш къин патал къве лув къванни ганайтла жедачирни? - алава хъууна папа.

Итимдиз лап хъел атана:

- Вечрен са пай гун?.. Вун дили хъанвани?

- Са затни гуз клан хъаначтла, кесибдиз са хъсан гаф къванни лугъуз жедай хъи, - гъайиф члугналди лагъана папа...

Гъикл ятлани, са сеферда савдагардин тувквен, цай къуна, кана. Са затни амуькнач: я парчяяр, я парталар. Сефилдиз квализ хтай итимди хъанвай дуьшуьшдикай папаз лагъана.

- Гъайифар члугвамир. Аллагъдин къадардал рази хъана кланда. Къуй Халикъди и агъвалат члехи берекатралди эвезрай, - алхишна папа.

Вичин папан ихтилатрикай са артух гъаз татай итимди лагъана:

- Жуван бубад квализ хъвач.

Вуна лугъузвай берекатар къведальди, захъ вун хуьдай мумкинвал авач.

Гъа икл, абур чара хъана.

Са къадар вахтар алатайла, Аллагъдин регъимдалди и дишегълидал къени са итим гъалт хъууна, абур эвленмиш хъана. Итим гзаф захъ, гишинбуруз тлун гудай, дарда авайдаз куьмекдин гъил яргъи ийидай инсан тир.

Ийкъарикай са юкьуз фу незвай арада сада абурун квалин рак гатана.

- Алад, паб, ам вуж ятла килиг, - лагъана итимди.

- Рак ачухна, хтай папа фу тла-

лабзавай са къекъверег атанвайдакый хабар гана.

Итимди папаз чранвай верчерикай сад гъадаз гун буйругъна. "Чи хизандиз гъа имни бес я. Чаз Аллагъди ганва, тлалабзавайбуруз чнани гана кланда", - лагъана ада.

- Валай мергъяматлуди, захъди авач жеди, - тарифна папа вичин итимдин.

Къекъверегдигъ верч вахкана хтай папан вилерал накъвар алай. И кар итимдини къатана. Ада жузуна:

- Я паб, вун вучиз шехъзава?

- Зун члехи дерт авайвилляй шехъзава, - жаваб хгана ада.

- А дердинин себеб вуч я?

- Фу тлалабиз чи рак гатайди зи сад лагъай итим тир! - хабар гана папа.

Ада вичин сад лагъай итимди ракларихъ атай тлалабчи затни тагана рахкурайди, ам гзаф мискъиди тирдакый лагъана.

Итимди хтай жавабди и дишегъли тажубарнай:

- Чан зи паб, эгер чи рак гатай къекъверег ви сад лагъай итим тиртла, и зун са вахтунда ада, затни тагана, чукурай тлалабчи тир...

Бе-ес, и дуьньяда тежер кар авайди туш. Кылинди - инсанвал са члавузни квадарна кландач.

Дуьньяда

Рафтарвал ачухарна

США-дин президент Дональд Трамп малумарна хъи, виликдай и къуллугъдал хъайи Барак Обамадилай тафаватлу яз, Россиядиз талукъ яз вичи къетли рехъ къуна. Идан гъакъиндай Лацу квалин иесиди вичин Twitterда кхъена.

"Куьн са бязи крализ килиг", - эвер гана ада. Государстводин къйли гъакни президент хкъдай сечкирйик къаришмиш хъунин гъакъиндай гъич са шагъидвални авач лагъай Америкадин виликан регъбердин гафар тикрарна.

"Ибур Обамади сечкияр жедалди лагъай гафар я. Гъикл хъи, лутувал квай Хиллари Клинтон гъалиб хъун лазим тир ва адаз луткъе галтадиз клан хъанач" - къейдна Трамп. Гъа са вахтунда ада вич "лап регъятдиз гъалиб хъайила", демократри "Россиядин гъакъиндай негъилар" ахъайиз башламишна.

19-февралдиз Трамп Обамадик "Россиядин къаришмиш хъунин вилик пад къунач лугъуз" тахсир кутуна.

Вашингтонди 2016-йисуз къиле феи Америкадин президент хкъдай сечкирйиз таъсириз чалишмишвилер авунай Москвадик са шумуд сеферда тахсир кутунай. США-дин махсус къуллугърин делилралди, Демократвилдин партиядин серверар хун патал хакеррин - Fancy Bear ва Cozy Bear - къве десте ишлемишна. Россиядин терефди вич и кардик шерик хъун ред ийизва.

Украина яракъламишда

Уьлкведин яракълу къуватар яракъламишзавай Канададин Colt Canada компаниядихъ вичин продукция Украинадиз маса гун патал икьрар кутлундай къаст ава. Идан гъакъиндай "National Post" газетди кхъизва.

Компаниядин векил Алекс Пэйна суьгъбет авурвал, ам Украинадин чиновникрихъ галаз январдин вацра гуьруьшмиш хъана. Ада къейдна хъи, къве йисуз давам хъун мумкин тир кваллах башламиш хъанва. Украинади вичиз гъихътин ва гъикъван къадарда яракъар герек ятла тайинарун лазим я.

Colt Canadaдихъ Киевдиз 100 агъзурдав агакъна яракъар гудай ният ава. Кылди къачуртла, канадавийри Украинадин военныйяр цийи винтовкайралди яракъламишуник умуд кутазва. "Гъикл лагъайтла, восстанидиз къарагънавай Россиядин тереф хуьзвайбурухъ галаз женг члугналди и уьлкве НАТО-диз гъахъун патал бине тувкьуриз чалишмиш жезва", - къейдна "National Post" газетди.

Декабрдиз Канадади вичин автоматический яракъ гудай ихтияр авай уьлквейрин сиягъда Украинани алава хъууна. Гъа и вацра Украинадиз гзаф инсанар телефдай яракъар гуни арадал гъидай нетижайрин гъакъиндай Россиядин ООН-дин Хатасузувилдин Совет ва Вашингтон тагъкимарна. Москвадин фикирдалди, "Америкади ва Канадади яракъар Украинадиз гун, Украинади военный цийи тахсиркарвилер авуник рум кутазва". Украинадиз яракъар гунин мумкинвилдин гъакъиндай 22-сентябрдиз Канададин премьер-министр Джастин Трюдоди хабар ганай. Ада лагъана хъи, Канадади Украинадиз "вичин аслу туширвал хуьз" куьмекун давамарзава. Ада гъакни малумарна хъи, 2019-йисан мартдалди Канададин военный 200 инструктор Украинада хъунин вахт давамарнава. Абур Львовский областда авай Яворовский полигондал ВСУ-дин аскерар ва офицерар женгинин рекъйи вердишарунал машгъул жедя.

10 декъикъада - 2 рекорд

Россиядин фигуристка Алина Загитовади Кыблепатан Кореядин Пхенчханда къиле физвай Олимпиададин къугъунрин къуруь программада, баллрин къадардал галтайла, Евгения Медведевадилай алудна, дуьньядин рекорд эцигна. Идан гъакъиндай 21-февралдиз "Лента.ру"-дин корреспондентди хабар гана.

Загитовади 82,92 балл къачуна. Медведевади лагъайтла, вичин виликан рекорд цийи хъууналди, 81,61 балл къазанмишна.

12-февралдиз Алина Загитовади командадин турнирдин азадкаказ къугъвадай программада 1-чка къуна. Ада 158,08 балл къачуна. Загитовади Олимпиададин къугъунра сифте яз иштиракзава. И нетижа ам патал виридалайни хъсанди я. Алина 2018-йисан Европадин чемпион я.

Чпин чанариз къаст авуна

Къайдаяр хуьдай органри жаван къве руш телеф хъунин себбар чирзава. Абурун мейитар 19-февралдиз Ижевскдин гзаф мертебайрин квалерикай садан патавай жагъана. Идан гъакъиндай, аялрин ихтияррай Удмуртиядин къйлин патав гвай векил Ольга Авдеевадин гафарал асаслу хъана, "Интерфаксди" хабар гузва.

Лугъузвайвал, са рушан 12, муькуьданни 15 йис тир. - Къенвайбурун танишривай силесийри хабарар къада, - алава хъууна Авдеевади.

Виликамаз авай малуматрал асаслу яз, телеф хъайибур тахай вахар тир. Абурукай сада рекидалди вилик Instagramда авай вичин чина малумат туна, гъакни ана эхиримжи шикил ва вахахъ галаз видео чапнава, муьква-къйлийривай чпи абуруз авунвай риклин тларвилляй багъишламишун тлалабнава. "Рушарихъ чпи-чеп рекидай къаст авайдакый абурун дустариз садазни чир хъаначни?" - лугъузва Интернетдикай менфят къачузвайбурун баянра.

Алатай йисан октябрдиз хабар ганай хъи, эхиримжи 30 йисуз дуьньяда аялрин ва жаванрин арада чпи-чпис къаст авурбурун къадар хейлин гзаф хъанва. Россияда ихътин крар муьквал-муьквал жезва. Уьлкведа жезвай 100 агъзур къиникъикай 11,5 дуьшуьш гъа ихътинди я. Гъа са вахтунда вири дуьньяда ихътин 7,4 дуьшуьш жезва.

Чин гъазурайди - Агъмед МАГЪМУДОВ

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Сиясатчини я, алимни

"Чи ватанэгълияр - гъар сана" рубрикадин сергъятра аваз и сеферда чна газет клелзавайбуру лезги халкъдин тарихда къетлен гел тунвай баркаллу рухвайрикай сад тир рагъметлу генерал Муьгъуьдин Къагъриманован хъихъ галаз танишарзава.

Москвадин Ломоносован тиварунихъ галай университет акъалтларай Агъмед Муьгъуьдинович КЪАГЪРИМАНОВ алай вахтунда уьлкведин меркезда гзафбуруз сейли инсан я. Ада СНГ-дин финансинни банкарин Советдин генеральный директордин заместитель, РФ-дин Президентдин патав гвай Россиядин хуьруьн майишатдин ва государстводин къуллугъдин академиядин госкъуллугъдинни управленидин институтда парламентаризмдин ва парламентарийрин алакъайрин кафедрани доцент яз квалалазава. Ада сиясатдин илимрин рекъйи кандидатвилдин диссертацияни агалкъунралди хвенва. Алимдин къелемдикай сиясатдиз, международный алакъайриз, жуьреба-жуьре уьлквейра сиясатдин рекъйи къиле физвай вакъ-

ийариз талукъарнавай илимдин цлудралди макъалаяр хкатнава.

Са шумуд йис идалай вилик чи бажарагълу ватанэгълиди "Евразиядин транспортдин дегълиз" ("Евразийский транспортный коридор" ООО арадал гъана. И холдингдин къйлин макъсад транспортдин инфраструктура еримлу авун, и хилез жезмай къван гзаф инвестицияр желб авун ва СНГ-дик акатзавай уьлквейрин мулкарилай тухузвай транзитдин грузооборот артухарун я. Агъмед Къагъриманова регъбервал гузвай карханадихъ галаз жуьреба-жуьре уьлквейра авай логистикадин, транспортдин цлудралди компанияри алакъа-

яр хуьзва. Муьквал тир девирда холдингдихъ Евразиядин транспортдин дегълизар еримлу авун патал 1 млрд. доллардиз барабар инвестицияр желбдай ниятар ава.

"Евразиядин транспортдин дегълиз" ООО арадал гъуникай Агъмед Къагъриманова "Время инноваций" журналдиз ганвай интервьюда къейдзава: "И проект къйлиз акъудун СНГ-дин финансинни банкарин Советдин ва холдингдин акционерин вилик акъвазнавай месэляяр гъялун лагъай члал я. Алай вахтунда финансинни банкарин Советдик СНГ-дин уьлквейрин члехи 17 банк акатзава. Абурухъ итижлу ва менфятлу проектар къйлиз акъуддай ниятар ава. Холдинг арадал гъуналди чаз транспортдин хиле авай мумкинвилер артухариз, СНГ-дин уьлквейрай инвестицияр желб ийиз кланзава..."

Сиясатдин илимдал, международный алакъайрал машгъул жезвай пешекарар чахъ са акъван гзаф авач. Абурукай сад Агъмед Къагъриманов я. Къегъал бубадин къегъал хъихъ кваллахдин рекъе мадни еке агалкъунар хъун чи мурад я.

хъанва. Ам элкъвена са акъван члехи тушир дагълари къуна. Чунцинда гъавадин чимивал 18 градусилай агъуз аватзава, марфар гзаф къвада.

Тарихдиз вил вегъейла малум жезвайвал, Чунцин Китайдин медениятдини тарихдин метлеб авай къадим шегъеррикай сад яз гъисабзава. Палеолитдин девирра ина сифтегъан инсанар пайда хъана. Гилан шегъер алай мулккарал са мус ятлани Ба пачагълугъдин меркез экли хъанвай. XIV асирдилай гатлунна, Чунцин дуьньяда улакъар сад-садахъ галаз алакълалу ийизвай кар алай чка яз гъисабзавай. Инай агъзурралди карванар физвай.

Шегъердиз муьква дагълара инсанрин сагъламвал патал гзаф хийирлу дармандин чешмеяр ава. Чунцин туристар патални итижлу чка я: тамарин клачичлугъри, дагълара авай яйлахри, чарчарри, кламари, дерейри, вичел 600 километр алай вири чпел фикир желбзава. Идалай гъейри, Китайдин къадим пилп тарихдин гъумбетралдини девлетлу я.

Къез чидани?

Чунцин

Китайдин Чунцин, вичин мулккарин къадардал гъалтайла, дуьньядин винел виридалайни члехи шегъер я. Ина яшамиш жезвай агъалийрин къадар 30 миллиондиз агакъзава.

Шегъер Янцзы вацун вини къил авай чкайра экли

понеделник, 26 февраля

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.00 «Заряжайся!»
08.10 Мультфильм
08.40 «Заряжайся!»
08.50 Д/ф «Лондон глазами гурмана»
09.20 «Маленькие секреты большого дома»
09.50 Х/ф «Нежность»
11.20 Д/ф «Секреты бабушкиного сундука»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30, 14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Вдохновение»
13.20 Д/с «Севастопольские рассказы»
14.50 Т/с «Владика морей»
16.50 Х/ф «Гори, моя звезда»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Т/с «Вольная грамота». (16+).
23.40 Вечерний Ургант. (16+).
0.15 Т/с «Город». (16+).
2.15 Время покажет. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).
3.50 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09:15 **Выборы-2018**
11:40, 14.40, 17.40, 20.45
Местное время.
Вести-Дагестан
5.00 Утро России. (12+).
9.00 Вести. (12+).
9.15 Утро России. (12+).
9.50 О самом главном. (12+).
11.00 Вести. (12+).
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести. (12+).
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести. (12+).
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести. (12+).
21.00 Т/с «Кровавая барыня». (16+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
2.00 Т/с «Поцелуйте невесту!» (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/с «Куба». (16+).
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Куба». (16+).
21.35 Т/с «По ту сторону смерти». (16+).
23.40 Итоги дня.
0.10 Поздняя ночь. (16+).
0.20 Х/ф «Плата по счетчику».
1.20 Место встречи. (16+).
3.15 Поедем, поедим!
4.00 Т/с «Час Волкова».

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.25 Давай разведемся! (16+).
11.20 Тест на отцовство. (16+).
13.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.15 Мелодрама «Не уходи». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+).
23.00 Т/с «Дежурный врач». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+).
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
4.15 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.25 Давай разведемся! (16+).
11.20 Тест на отцовство. (16+).
13.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.15 Мелодрама «Не уходи». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+).
23.00 Т/с «Дежурный врач». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+).
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
4.15 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00, 9.15, 10.05 Т/с «Секретный фарватер», 1 и 2 с.
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
11.10, 13.15 Т/с «Секретный фарватер», 3 и 4 с.
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Секретный фарватер», 3 и 4 с.
14.35 Х/ф «Путь домой».
16.30 Х/ф «Непобедимый».
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Из всех орудий»
19.35 Теория заговора. (12+)
20.20 Специальный репортаж. (12+).
20.45 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
21.35 Особая статья. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с А. Стриженовым».
0.00 Х/ф «На войне, как на войне». (12+).
1.50 Х/ф «Гладиатор по найму». (16+).
3.30 Х/ф «Курьер на восток»

вторник, 27 февраля

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Лондон глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Король в Нью-Йорке»
11.50 «История Дагестана в лицах» Григорий Гагарин
12.50 «Учимся побеждать»
13.10 Ток-шоу «Подростковая преступность»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владика морей»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Казачи»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Т/с «Вольная грамота». (16+).
23.40 Вечерний Ургант. (16+).
0.15 Т/с «Город». (16+).
2.30 Время покажет. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).
3.50 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09:15 **Выборы-2018**
11:40, 14.40, 17.40, 20.45
Местное время.
Вести-Дагестан
5.00 Утро России. (12+).
9.00 Вести. (12+).
9.15 Утро России. (12+).
9.50 О самом главном. (12+).
11.00 Вести. (12+).
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести. (12+).
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести. (12+).
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести. (12+).
21.00 Т/с «Кровавая барыня». (16+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
2.00 Т/с «Поцелуйте невесту!» (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/с «Куба». (16+).
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Куба». (16+).
21.35 Т/с «По ту сторону смерти». (16+).
23.40 Итоги дня.
0.10 Х/ф «Плата по счетчику». (16+).
1.05 Место встречи. (16+).
3.00 Квартирный вопрос.
4.05 Т/с «Час Волкова». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.25 Давай разведемся! (16+).
11.20 Тест на отцовство. (16+).
13.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.15 Мелодрама «Тропинка вдоль реки». (Россия - Беларусь). (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+).
23.00 Т/с «Дежурный врач». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+).
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
4.15 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.25 Давай разведемся! (16+).
11.20 Тест на отцовство. (16+).
13.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.15 Мелодрама «Тропинка вдоль реки». (Россия - Беларусь). (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+).
23.00 Т/с «Дежурный врач». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+).
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
4.15 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00, 9.15, 10.05 Т/с «На углу, у Патриарших 2», 1-4 с.
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
13.00 Новости дня.
13.15, 14.05 Т/с «На углу, у Патриарших 2», 1-3 с.
14.00 Военные новости.
16.35 Х/ф «Пограничный пес Алий».
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Из всех орудий»
19.35 Легенды армии с Александром Маршалом. П. Батов. (12+).
20.20 Теория заговора. (12+).
20.45 Улика из прошлого.
21.35 Особая статья. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с А. Стриженовым».
0.00 Х/ф «Лекарство против страха». (12+).
1.55 Х/ф «Потерпевшие претензий не имеют».
3.55 Х/ф «На войне, как на войне». (12+).

среда, 28 февраля

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
09.00 Д/с «Лондон глазами гурмана»
09.30 «Подробности»
09.50 Х/ф «Дом, который построил Свифт»
12.55 «Правовое поле»
13.25 Д/с «Севастопольские рассказы»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владика морей»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «Молодежный микс»
17.10 Х/ф «За двумя зайцами»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
8.05 Выборы - 2018.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Т/с «Вольная грамота». (16+).
23.40 Вечерний Ургант. (16+).
0.15 Т/с «Город». (16+).
2.30 Время покажет. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).
3.50 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09:15 **Выборы-2018**
11:40, 14.40, 17.40, 20.45
Местное время.
Вести-Дагестан
5.00 Утро России. (12+).
9.00 Вести. (12+).
9.15 Утро России. (12+).
9.50 О самом главном. (12+).
11.00 Вести. (12+).
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести. (12+).
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести. (12+).
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести. (12+).
21.00 Т/с «Кровавая барыня»
23.15 Выборы-2018. Дебаты с Владимиром Соловьевым. (12+).
0.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с «Поцелуйте невесту!» (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/с «Высокие ставки». (16+).
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Высокие ставки». (16+).
21.35 Т/с «По ту сторону смерти». (16+).
23.40 Итоги дня.
0.10 Х/ф «Плата по счетчику». (16+).
1.05 Место встречи. (16+).
3.00 Дачный ответ.
4.05 Т/с «Час Волкова».

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.30 Давай разведемся! (16+).
11.30 Тест на отцовство. (16+).
13.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.25 Мелодрама «Люба. Любовь». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+).
23.00 Т/с «Дежурный врач». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+).
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
4.15 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.35 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
6.25 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.30 Давай разведемся! (16+).
11.30 Тест на отцовство. (16+).
13.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.25 Мелодрама «Люба. Любовь». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+).
23.00 Т/с «Дежурный врач». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+).
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
4.15 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.35 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
6.25 6 кадров. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00, 9.15, 10.05 Т/с «На углу, у Патриарших 2», 4-7 с. (16+).
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.35, 13.15 Т/с «На углу, у Патриарших 2», 8-10 с.
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
16.00 Х/ф «Опасная комбинация». (16+).
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Из всех орудий»
19.35 Последний день. Р. Плянт. (12+).
20.20 Специальный репортаж. (12+).
20.45 Д/с «Секретная папка». (12+).
21.35 Процесс. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с А. Стриженовым».
0.00 Х/ф «Тайны мадам Вонг».
1.50 Х/ф «След в океане».
3.25 Х/ф «Лекарство против страха». (12+).
5.15 Д/ф «Тайны наркомов. Молотов». (12+).

четверг, 1 марта

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Лондон глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Колдунья»
11.00 «Галерея вкусов»
11.45 «Аутодафе»
12.55 «Здоровье»
13.45 «Столичный эрудит»
13.55 «Городская среда»
14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владика морей»
16.50 Х/ф «Как поссорились Иван Иванович с Иваном Никифоровичем»
18.10 Обзор газеты «Лаккыкьат»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
8.05 Выборы - 2018.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть

пятница, 2 марта

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Паданги памалги заманги»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Х/ф «Капитан Фракс»
11.40 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети
12.00 «Прогулки по музею»
12.55 «Агросектор»
13.20 «Память поколений» Ханпоша Нурадилов
13.55 «На виду»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.50 Х/ф «Робинзон Крузо»
18.10 «Вдохновение»
18.45,01.00 Передача на кумыкском языке
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 «Выборы 2018» Дебаты
21.45 «Молодежный микс»
22.00 «Преступление и наказание»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.40 Х/ф «Дуэль под солнцем»
05.10 «Молодежный микс»
05.30 Х/ф «Повесть о первой любви»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 Человек и закон. (16+).
19.55 Телеигра «Поле чудес».
21.00 Время.
21.30 Голос. Дети.
23.20 Вечерний Ургант. (16+).
0.15 Д/ф «Queen». (16+).
1.30 Х/ф «Мыс страха». (16+).
3.50 Модный приговор.
4.50 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

09:15 Выборы-2018 Дебаты
14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
5.00 Утро России. (12+).
9.00 Вести. (12+).
9.15 Утро России. (12+).
9.50 О самом главном. (12+).
11.00 Вести. (12+).
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести. (12+).
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести. (12+).
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести. (12+).
21.00 Петросян-шоу. (16+).
23.25 Х/ф «Берега». (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 ЧП. Расследование.
17.00 Т/с «Высокие ставки».
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Высокие ставки». (16+).
21.35 Т/с «По ту сторону смерти». (16+).
23.45 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
0.25 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
1.20 Место встречи. (16+).
3.20 Поедим, поедим!
4.05 Т/с «Час Волкова». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.00 Драма «Нина». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Когда на юг улетят журавли...» (Украина). (16+).
22.45 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Страховой случай». (16+).
2.20 Д/с «Предсказания: 2018». (16+).
4.20 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.20 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.00 Драма «Нина». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Когда на юг улетят журавли...» (Украина). (16+).
22.45 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Страховой случай». (16+).
2.20 Д/с «Предсказания: 2018». (16+).
4.20 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.20 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Специальный репортаж. (12+).
6.35 Х/ф «Михайло Ломоносов».
9.00 Новости дня.
9.20,10.05, Х/ф «Тайны мадам Вонг». (12+).
10.00 Военные новости.
11.15 Х/ф «Уснувший пассажир». (16+).
13.00 Новости дня.
13.15,14.05 Х/ф «Пропавшая экспедиция».
14.00 Военные новости.
16.00 Х/ф «Золотая речка».
18.00 Новости дня.
18.40 Х/ф «Покровские ворота».
21.25 Х/ф «Двойной капкан». (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф «Двойной капкан». (12+).
0.20 Х/ф «Мафия бессмертна»
2.15 Х/ф «Опасная комбинация». (16+).
4.15 Х/ф «Посейдон» спешит на помощь».

суббота, 3 марта

РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Лондон глазами гурман»
09.15 Х/ф «Пугачев»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультфильм
12.00 «Галерея вкусов»
12.50 Отчетный концерт Губинского района
16.00 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Дагестанское кино. Х/ф «Горняк»
18.10 «Глянец»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Парламентский вестник»
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.50 «Первая студия»
21.30 «Полифония»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Морской ястреб»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш»
02.00 Х/ф «Колдунья»
03.30 Отчетный концерт Губинского района
05.40 Дагестанское кино. Х/ф «Горняк»

ПЕРВЫЙ

6.00,10.00,12.00 Новости
6.10 Х/ф «Одинокая женщина желает познакомиться»
8.00 Ирай, гармонь любимая!
8.50 М/с «Смешарики»
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.15 Х/ф «Слава и одиночество»
11.10,12.15 К юбилею В.Зайцева. Праздничное шоу
13.10 Комедия «Мимино»
15.00 Новости.
15.15 Концерт, посвященный 75-летию М.Магомаева
16.55 Муслим Магомаев. Нет солнца без тебя...
18.00 Вечерние новости.
18.10 Комедия «Операция «Ы» и другие приключения Шурика»
19.55 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Муслим Магомаев. Ты моя мелодия.
0.50 Х/ф «Овечка Долли была злая и рано умерла»
3.05 Комедия «Человек в красном ботинке».

РОССИЯ 1

11:20 Местное время. Вести-Дагестан
4.40 Т/с «Срочно в номер! На службе закона». (12+).
6.35 М/с «Маша и медведь». (12+).
7.10 Живые истории. (12+).
8.00 Вести. Местное время. (12+).
9.20 Сто к одному. (12+).
10.10 Пятеро на одного. (12+).
11.00 Вести. (12+).
11.40 Юмор! Юмор! Юмор! (16+).
14.00 Х/ф «И в горе, и в радости». (12+).
18.00 Привет, Андрей! (12+).
20.00 Вести в субботу. (12+).
21.00 Х/ф «Злоумышленница». (12+).
0.55 Х/ф «Шесть соток счастья». (12+).
2.55 Т/с «Личное дело». (16+).

НТВ

5.05 Таинственная Россия.
6.00 Звезды сошлись. (16+).
7.25 Смотр.
8.00,10.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.40 Готовим с А. Зиминым.
9.15 Кто в доме хозяин? (16+).
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартальный вопрос.
13.05 Поедим, поедим!
14.00 Жди меня. (12+).
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды... (16+).
17.00 Секрет на миллион. В. Винокур. (16+).
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер!
22.30 Брэйн ринг. (12+).
23.30 Международная пилорама. (18+).
0.30 Квартирник НТВ у Маргулиса. Группа «The Hatters» («Шляпники»).
1.40 Боевик «Поцелуй в голову». (16+).
4.00 Т/с «Час Волкова». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.55 Д/ф «Преступления страсти». (16+).
8.55 Мелодрама «Ваша остановка, мадам!» (Россия - США). (16+).
10.50 Мелодрама «Катина счастье». (16+).
14.25 Мелодрама «Лекарство для бабушки». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.40 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Джейн Эйр». (США - Великобритания). (16+).
3.30 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.55 Д/ф «Преступления страсти». (16+).
8.55 Мелодрама «Ваша остановка, мадам!» (Россия - США). (16+).
10.50 Мелодрама «Катина счастье». (16+).
14.25 Мелодрама «Лекарство для бабушки». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.40 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Джейн Эйр». (США - Великобритания). (16+).
3.30 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ЗВЕЗДА

5.35 Х/ф «Сказка про влюбленного маляра».
7.10 Х/ф «Русское поле».
9.00,13.00 Новости дня.
9.15 Легенды цирка с Эдгардом Зопашим. В.Кочкин
9.40 Последний день. Р. Плятт. (12+).
10.30 Не факт!
11.00 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Возлюбленные Сталина»
11.50 Улика из прошлого. А. Грибоедов. (16+).
12.35 Теория заговора. (12+).
13.15 Д/с «Секретная папка». «Повушка для Эйнштейна». (12+).
14.00 Х/ф «Покровские ворота».
17.00,18.25 Т/с «Большая перемена», 1-4 с.
18.00 Новости дня.
18.10 Задан! с Н.Петровым.
23.00 Новости дня.
23.20 Десять фотографий.
0.05 Х/ф «Франц+Полина».
2.35 Х/ф «Уснувший пассажир». (16+).

воскресенье, 4 марта

РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
07.55 «Мой малыш»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Первая любовь Насреддина»
10.20 «Полифония»
11.30 «Правовое поле»
12.00 Х/ф «Морской ястреб»
12.30 «Смотреть только детям»
12.45 «Учимся побеждать»
13.05 «Глянец»
13.35 «Городская среда»
14.00 «Молодежный микс»
14.20 «Прогулки по музею»
14.50 «Агросектор»
15.20 Х/ф «Наш милый доктор»
17.10 «Человек и право»
18.30 «Смотреть только детям»
18.50 Д/ф «Язык орнамента»
19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.30 «Служа Родине»
20.50 Концерт оркестра Минобороны в Дербенте
21.50 «Вдохновение»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.30 «Парламентский вестник»
23.50 Х/ф «Белые росы»
01.20 «Человек и право»
02.20 Х/ф «Ромео и Джульетта»
04.25 Концерт оркестра Минобороны в Дербенте
05.15 Х/ф «Наш милый доктор»

ПЕРВЫЙ

5.10 Комедия «За двумя зайцами». (12+).
6.00,10.00,12.00 Новости
6.10 Комедия «За двумя зайцами». (12+).
6.45 М/с «Смешарики. ПИН-код».
8.00 Часовой. (12+).
8.30 Здоровье. (16+).
9.25 Непутевые заметки.
10.20 В гости по утрам.
11.20 Дорогая передача.
12.15 Теория заговора.
13.20 Х/ф «Берегись автомобиля». (12+).
15.10 Юбилейный концерт Тамары Гвердцители.
17.35 Комедия «Операция «Ы» и другие приключения Шурика»
19.30 Лучше всех!
21.00 Воскресное «Время».
22.30 Что? Где? Когда?
23.40 Х/ф «Норвег». (12+).
1.45 Х/ф «Обратная тяга».
4.20 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

4.50 Т/с «Срочно в номер!»
6.45 Сам себе режиссер.
7.35 Смехопанорама. (12+).
8.05 Утренняя почта. (12+).
08:45 Местное время. Вести-недели. Информационно-аналитическая программа
9.25 Сто к одному. (12+).
10.10 Когда все дома с Тимуром Кизяковым. (12+).
11.00 Вести. (12+).
11.20 Смеяться разрешается
14.00 Х/ф «Семейное счастье». (12+).
16.00 Х/ф «Мои дорогие».
20.00 Вести недели. (12+).
22.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
0.30 Дежурный по стране. М. Жванецкий. (12+).
1.30 Т/с «Право на правду».
3.25 Смехопанорама. (12+).

НТВ

5.00 Х/ф «Сильная». (16+).
7.00 Центральное телевидение. (16+).
8.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.40 Устами младенца.
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.00 Чудо техники. (12+).
11.55 Дачный ответ.
13.00 НашПотребНадзор!
14.00 У нас выиграют!
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
18.00 Следствие вели...
19.00 Итоги недели.
20.10 Ты не поверишь!
21.10 Звезды сошлись. (16+).
23.00 Х/ф «Взлом». (16+).
1.05 Х/ф «Сильная». (16+).
3.00 Советские биографии. Иосиф Сталин. (16+).
4.05 Т/с «Час Волкова».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 Д/ф «Преступления страсти». (16+).
8.30 Мелодрама «Страховой случай». (16+).
10.25 Мелодрама «Когда на юг улетят журавли...» (Украина). (16+).
13.55 Мелодрама «Своя правда». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.45 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Джейн Эйр». (16+).
2.30 Д/с «Предсказания: 2018». (16+).
4.30 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 Д/ф «Преступления страсти». (16+).
8.30 Мелодрама «Страховой случай». (16+).
10.25 Мелодрама «Когда на юг улетят журавли...» (Украина). (16+).
13.55 Мелодрама «Своя правда». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.45 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Джейн Эйр». (16+).
2.30 Д/с «Предсказания: 2018». (16+).
4.30 Рублево-Бирюлево. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ЗВЕЗДА

6.10 Х/ф «Двойной капкан». (12+).
9.00 Новости недели с Ю. Подкопаевым.
9.25 Служу России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Детектив. (12+).
11.10 Код доступа. (12+).
12.05 Специальный репортаж. (12+).
12.25 Теория заговора. (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Д/ф «Прерванный полет «Хорьков». (12+).
14.00 Х/ф «Крутой». (16+).
16.00 Х/ф «Жаркий ноябрь». (16+).
18.00 Новости. Главное.
18.45 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
22.00 Прогнозы. (12+).
22.45 Фетисов. (12+).
23.35 Т/с «Стая», 1-4 с. (16+).
4.00 Х/ф «Мафия бессмертна». (16+).

КУЛЬТУРА с 26 февраля по 4 марта

ПОНЕДЕЛЬНИК
6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва купеческая.
7.35 Д/с «Архивные тайны».
8.10 Х/ф «Первая перчатка».
9.30 Д/ф «Агатовый колпиз императрицы»
10.15 Наблюдатель.
11.10 XX век. «Кинопанорама».
12.10 Мы - грамотеи!
12.50 Белая студия.
13.30 Черные дыры. Белые пятна.
14.10 Д/ф
14.30 Библейский сюжет.
15.10 Берлинский филармонический оркестр.
16.10 На этой неделе... 100 лет назад. Нефронтовые заметки.
16.35 Д/ф
17.45 Наблюдатель.
18.45 Д/ф «Алмазная грань».
19.30 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф
22.05 Сати. Нескучная классика... с М. Швыдким и А. Варгофтиком.
22.45 Х/ф «Диккенсiana», 1 с.
23.45 Новости культуры.

СРЕДА

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва союзная.
7.35 Провила жизни.
8.10 Х/ф «Диккенсiana», 2 с.
9.10 Рэтайм, или Разорванное время. «Жизнь со звоном». Иван Андреевич Духин.
9.40 Главная роль.
10.15 Наблюдатель.
11.10 XX век. «Калейдоскоп. Цветное телевидение».
12.10 Игра в бисер
12.50 Д/ф «Иоганн Келлер».
13.00 Искусственный отбор.
13.40 Д/ф «Ангкор - земля богов»
14.30 Д/с «Императорский кошелек»
15.10 Берлинский филармонический оркестр.
16.10 Магистр игры
16.35 Близкий круг Стаса Намина.
17.30 Д/ф «Бордо. Да здравствует буржуазия!» (Германия).
17.45 Наблюдатель.
18.45 Д/ф «Полковник Мурзин. Геометрия музыки».
19.30 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф «Тевтонские рыцари».
21.35 Д/с
22.05 Абсолютный слух.
22.45 Х/ф «Диккенсiana», 3 с.

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва Жалтоского
7.35 Правила жизни.
8.10 Х/ф «Диккенсiana», 3 с.
9.10 Рэтайм, или Разорванное время. «Андрей и Дуся». Иван Андреевич Духин.
9.40 Главная роль.
10.15 Наблюдатель.
11.10 Д/ф «Последний герой. Виктор Цой».
12.25 Д/ф
13.00 Абсолютный слух.
13.40 Д/ф «Тевтонские рыцари».
14.30 Д/с «Императорская квартира»
15.10 Берлинский филармонический оркестр.
16.10 Пряничный домик. «Пермский звериний миш».
16.35 Близкий круг Стаса Намина.
17.30 Д/ф «Липарские острова. Красота из огня и ветра».
17.45 Наблюдатель.
18.40 Д/ф «Миры Андрея Линде».
19.30 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф
21.35 Д/с «Нечаянный портрет. Валентин Курбатов. Последние».
22.05 Энигма. Юлия Лежнева.
22.45 Х/ф «Диккенсiana», 4 с.

ПЯТНИЦА

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва - Дмитров.
7.35 Правила жизни.
8.10 Х/ф «Диккенсiana», 4 с.
9.10 Рэтайм, или Разорванное время. «Боречка». Борис Давидович Литвак.
9.40 Главная роль.
10.20 Х/ф «Насреддин в Бухаре».
12.00 Д/ф «Липарские острова. Красота из огня и ветра».
12.15 Д/ф «Путешествие из Дома на набережной».
12.55 Энигма. Юлия Лежнева.
13.40 Д/ф «Китой. Сокровища нефритовой империи».
14.30 Д/с «Императорский портрет»
15.10 Берлинский филармонический оркестр. «Чешская ночь в Вальдбюне.
16.10 Письма из провинции. Томск.
16.40 Д/с «Дело ч. Предпарламент 17 года: несовременная демократия».
17.10 Х/ф «Зеленый фургон».
19.30 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.20 Линия жизни. В. Урин.
21.10 Х/ф «Великий самозванец».
23.10 Новости культуры.
23.30 2 Верник 2.
0.15 Х/ф «Тайна «Черных дроздов».

СУББОТА

6.30 Библейский сюжет.
7.05 Х/ф «Зеленый фургон».
9.25 М/ф «Остров капитанов».
9.55 Д/с «Святыни Кремля».
10.25 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым.
10.55 Х/ф «Тайна Черных дроздов».
12.30 Власть факта. «Единая Корея».
13.10 Д/ф «Птицы, которые летают не отрываясь от земли».
14.05 Миша Майский и Государственный камерный оркестр «Виртуозы Москвы».
15.35 Х/ф «Цирк». (США).
16.55 Игра в бисер с И. Волгиным. «Рэй Брэдбери. 451 градус по Фаренгейту».
17.35 Д/ф «Музеи Ватикана. Между небом и землей». (Италия).
18.40 Искатели. «Секретные агенты фабрики «Зингер».
19.30 Х/ф «Без свидетелей».
21.00 Агора.
22.00 Х/ф «Мальчики и девочки =».
23.30 Д/ф «Ролинг Стоунз. Ураган перекрестного огня». (США - Великобритания). (18+).
1.25 Д/ф «Музеи Ватикана. Между небом и землей». (Италия).

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Мир Библии. Фильм 1.
7.05 Х/ф «Путешествие миссис Шелтон»
8.40 М/ф «Приключения домовенка».
9.40 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым.
10.10 Мы - грамотеи!
10.50 Х/ф «Без свидетелей».
12.25 Что делать?
13.10 Д/с «Каролин. Проверка временем». «Самоубийство республики».
13.40 Опера «Аида».
16.20 Пешком... Москва Солженицына.
16.45 Гений.
17.20 Близкий круг Юрия Бутусова.
18.15 Х/ф «Дети Дон-Кихота».
19.30 Новости культуры.
20.10 Романтика романа. Пюют актеры театра и кино.
21.05 Белая студия.
21.50 Д/с «Архивные тайны». 1956 год. Свадьба Грейс Келли и принца Ренье».
22.20 Х/ф «Танго либре».
0.00 Д/ф «Птицы, которые летают не отрываясь от земли».
0.55 Х/ф «Путешествие миссис Шелтон».
2.30 М/ф «Фильм, фильм, фильм»

РАДИО

ИСЛЕН, 26-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хажамжам».
САЛАСА, 27-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 28-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 1-МАРТ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Газетдин обзор»
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУБЬМА, 2-МАРТ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 3-МАРТ
10.43 «Вафдетин нетижар»
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 4-МАРТ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Месэляяр санал веревирдна

Гъзурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

РД-дин физический культурадин ва спортдин министрстводин сайтда хабар ганвайвал, и йикъара Дагъустандин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильев "Россиядин къуршахар къунай спортдин федерация" Вирироссиядин общественный организациядин президент Михаил Мамишвилиди хъва "Къуршахар къунай сад хъанвай алам - Европа" международный федерациядин вице-президент Георгий Брюсова хъ галаз гуьруьшмиш хъана. Мяркатда РД-дин Гъукуматдин Председатель Артём Здунова, адан Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибова, РД-дин физический культурадин ва спортдин министрдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Мегъамед Мегъамедова, Дагъустандин азадказ къуршахар къунай хъанвай командадин къилин тренер Сажид Сажидова ва масабур иштиракна.

Гуьруьшдал алай йисан апрелдин эхирриз ва майдин эвел къилера Каспийскда, Али Алиеван тварунихъ галай Спортдинни жегъилрин дворецда, къуршахар къунай спортдин жуьредай киле фидай Европадин чемпионатдиз гъазурвал аквазвай гъалар, вилик кумай четин месэляяр веревирдна.

багъа мугъманар лайхлудаказ къабулун патал гъазурвилер аквазва. Республикада важиблу акъажунар киле тухудайла алакъа хъсанди хъун, къилди къачуртла, йигин Интернетдалди таъминарун патални еке къвалах тухузва. Идахъ галаз сад хъиз, Европадин чемпионатдин сайт кардик кутунва. Анай урус, ингилис ва француз члалар

ИкI, чемпионат киле физвай вахтунда республикадиз къведай алава авиарейсер кардик кутуниз, турнирдин иштиракчийрин хатасузвал таъминаруниз ва маса серенжемриз талукъ месэляйрикай рахана.

Дагъустандин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавайдан гафаралди, республикадин вилик четин ва гзаф жавабдар везифа акъвазнава. Ада мадни къейд авурвал, и дережадин акъажунар - Европадин чемпионат - неинки са Дагъустанда, гъакни Кеферпатан Кавказдин федеральный округдани сад лагъай сефер яз киле тухузва.

- Чун патал им еке ихтибарвал ва жавабдарвал я. Ина къватI хъанвай ксариз чемпионатдиз гъазурвал акунин мураддалди къилиз акъуднавай къвалахрай сагърай лугъуз кланзава. Россиядин къуршахар къунай спортдин федерацияди чаз авунвай еке ихтибарвал чна виниз тир дережада аваз къилиз акъудда, - инанмишарна В.Васильева.

Гуьруьшдал Али Алиеван тварунихъ галай Спортдин ва жегъилрин дворецда са зал хейлин члехи авунвайди, VIP-трибунаяр, арбитрар ва СМИ-рин векилар патал трибунаярни цийи-кIа туькIуьр хъувун давам жезвайди раижна. Идалайни гъейри, турнирдин иштиракчийар, судьяяр, къуршахар къунай международный федерациядин делегатар, журналистар ва мугъманар яшаммиш жадай къилин мугъманханаяр тайинарнава. Анра

ралди хабарар гуда. Мадни чемпионатдиз конкурсдин бинедаллаз 250 волонтер хъянава. Лазим хилерай къвалахун патал абур гъазурдай семинаррин план туькIуьрнава. ДГУ-дин ва ДГПУ-дин студентрикай ингилис ва француз члалар чизвай 40 студент хъянава. Абуру волонтеррин-таржумачийрин еринда аваз къецепатан улквейрай атанвай делегацийрихъ галаз къвалахда.

Вичин рахунра Михаил Мамишвилиди важиблу вакъиа тешкилуни ва киле тухунин кардал машгъл ксари вилик эцигнавай месэляяр къилиз акъудун патал рикливай зегъмет чIугун тIалабна.

- Гуьрметлу Владимир Абдуллиевич, Артём Алексеевич, чна вирида чи хивез еке жавабдарвал къачунва-Россиядиз ва дуьньядиз Кеферпатан Кавказ ва Дагъустан чаз абур акунан кланзавай тегъерда къалурунин. Зун инанмиш я, и зурба месэла чна къилиз акъудда. Гъеле къемаз диде-бубайри чпин веледар улкведедин муькуь патаз, гъа гъисабдай яз Кеферпатан Кавказдиз, спортдин акъажунар иштиракун патал рекъе твазва. Им гзаф важиблу я, - къейдна ада. Вичин лап кIеви графика чемпионат тешкилуни талукъ месэляяр гуьзчивилик кутунай В.Васильеваз сагърай лагъана.

Эхирдай чемпионатдиз гъазурвал акунин къвалахда амай сад-къе четин месэладални акъвазна, абур лап гъа и йикъара арадай акъуддайдахъ инанмишарна.

Лезги хуьрер Къалажух

Ишреф ЖАВАТОВ

Докузпара райондин Къалажух хуьр Экуьн дагъдин этегдив гвай гегенш тIулал бинеламиш хъанва. Къуншидал алай Миграгъ, Къилер, Текипиркент ва дерада авай маса хуьрерин жематрихъ галаз къалажухвийри мягъкем алакъаяр хуьзва. Хуьруьн тарих асирин деринрай башламиш хъанва.

Сифтедай хуьруьн тIвар Къала тир. Цийи Къалажух хуьруьн бине тахминан 1450-1470- йисара кутаз эгечIна. И кар хуьре сифте мисклин эцигай Мирзехан лугъудай касдин сурун къилихъ акIурнавай къванцел араб басмадалди авунвай къунрай (1540-йис) малум жезва. Вилик девирра къуншийри къуншийрал гъужумун, дъвеяр авун, сада муькуьдав гвай мулкар къакъудун деб хъанвай кар тир. Гъа ихътин са женгина душманри Къала михъиз чу-кIурна, гзаф инсанар телефона, парабур, къвал-югъ туна, катуниз мажбурна, мулкар чпиз къачуна. И вакъиа тахминан XII лагъай асирда хъана. Нетижда Къаладин агъалияр маса вилятриз акъатна, анра чпиз ери-бине, къвал-югъ кутуна. Гъа икI Азербайжандин Исмаилли районда 2 агъзурдалай гзаф агъалияр авай Къалажух хуьр, Къусар районда 7 вишдалай виниз инсанар яшаммиш жезвай гъа и тIвар алай хуьр арадал атана.

Санкт-Петербургда са заводдин фялеяр тир Агъабалаев Агъабалади ва Къайибханов Надиршагъа 1917-йисан инкъилабда иштиракна.

Хуьруьн Совет 1926-йисуз тешкилна, адан киле сифте хъайиди Къурбанов Къурбан тир. Колхоз 1936-йисуз арадал атана.

Къалажухдидай фронтдиз 138 кас фенай. Абурукай 63-даз элкъвена хтун къисмет хъанач. Абуру душмандихъ галаз къати женгер чIугуна. Гзафбуру командирвилдин чинер къачуна, гзаф шабагъриз лайихлу хъана. Лейтенант, ротадин политрук Жаватов Пирима - Кавказ, Латвия, Литва, капитан, полкунин, штабдин къуллугъчи Агъабалаев Султангъамида - Белоруссия, Брянск, капитан Селимов Челебиди - Берлин къачудай, лейтенант, атлу Примов Жанлата Кавказ, Харьков, Донбасс, Румыния, Венгрия азаддай женгера иштиракна. Танкунин командир лейтенант Эмиралиев Алиди Волховдин, Ленинграддин фронтра вилкIевилер къалурна ва икI мад..

Дяведин цай-гум Дагъустандив муькуьва жезвайла, хуьрай 32 дишегъли танкариз акси сенгерар къаз рекъе гъатнай ва намуслувилелди зегъмет чIугунай. Аскарова Къизилгуьл ва Сардарова Ядгар "За трудовую доблесть в ВОВ" медалриз лайихлу хъанай.

Дяведилай гуьгъуьнин йисара, гъукуматдин планар артухни алаз тамамаруниз килигна, колхоздин тIвар гзаф йисара республикадин Гуьрметдин доскада хъана. А чIаван колхоздин бригадир Бабаев Бег Москвадиз хуьруьн майишатдин агалкъунрин выставкадиз рекъе туна. Адалай вилик и выставкада Сархатов Ханалидини иштиракна.

Хам чилер къарагъардайла, Ашурагъаев Свейиналиди ва Жаватов Велиди иштиракна, къведани "Гуьрметлу целинник" тIварар ва знакар ганай.

Хуьре 10 аял хана члехи авунвай 7 дишегъли ава. Абуруз "Игит диде" тIвар, къизилдин медалар ганва. Хуьруьнвийри Венгрияда, Афгъанистанда хъайи женгерани иштиракна. Ингъе абур: Балагъмедов Аливерди, Буржалиев Бегълуь, Гирчеханов Агъадин, Саидмуратов Эсет, Агъаширинов Агъаширин, Айдунов Сеид, Жаватов Нияз, Микаилов Микаил, Мусаев Мнадбег.

Докузпара райондин сад лагъай судьявиле Гъабибов Абугуьл ва "Социализмдин рехъ" газетдин къилин редакторвиле Гъажиев Гъахъверди хъанай. Хуьруьнвийрикай мектебдин сад лагъай директор Жаватов Пиримакай хъанай. Гуьгъуьнлай ада Къурушрин, Мискискарин, фронтдиз рекъе гъатдалди Усугъчайдин мектебрин директорвал авунай. Армиядай хтайла, ада Къаракуьредин аялрин къвалин, гуьгъуьнай мад Къалажухрин мектебдин директорвал, Ленинан тIварунихъ галай колхоздин парторгвал авунай. Ам Зегъметдин Яру Пайдах ордендин сагъиб, зегъметдин ветеран тир.

Къалажухви Гъажиев Гъажибуба гзаф йисара Махачкъалада ракъун рекъин больницадин къилин духтур хъана. Ам "ДАССР-дин лайихлу духтур", "Россиядин ракъун рекъерин гуьрметлу работник" тIварарин сагъиб тир.

Гъайбатов Умет, Везиров Незирмет, Жаватов Вали, Мамедкеримов Абдуали, Шихмуратова Зербият Зегъметдин Яру Пайдахдин ордендин сагъибар я. Аскаров Эсхедин "ДАССР-дин ветеринариядин лайихлу духтур", Яхъяева Зерифа "Социализмдин зегъметдин зарбачи" Шайдаев Жаруллагъ "Соцзащитадин лайихлу работник", Рустамов Жавидин "РД-дин лайихлу эцигунардайди" тIварариз лайихлу хъана. Хуьррай машгъл спортсменарни акъатна: Жаватов Насир азаддиз къуршахар къунай ирид сеферда Дагъустандин чемпион, СССР-дин спортдин мастер тир. Мусаев Ирван СССР-дин спортдин мастервиле кандидат я.

Кабиров Мидадин, Керемов Алирза, Мамедкеримова Наташа, Халидов Агъарза, Эвленов Руслан алимар я. Хуьре 2 агъзур агъали яшаммиш жезва. НикIера, салара абуру жуьреба-жуьре няметар гъасилзава, гзаф майданра келемар цазва. Дигидай цикай дарвал аватIани, жематди йиса вад-ругуд агъзур тонн келемар битмишарзава. Амма маса гуз тежез, кIеве гъатзава, гадаруниз мажбур жезва. ЧIу-рар, яйлахар лап тIимил хъанвай-вилей хипер, малар, балкIанар вилкIдай хъиз хуьз жезмач. Себебни перестройкадин йисара хуьруьнбуру дегъ девиррилай чпин гъайванар хуьз хъайи Члехи яйлах, Къежел, Гъевчи яйлах - урьуьшар Азербайжандив вахкун я.

Хуьруьн юкъван мектебда 229 аялди клелзава, абуруз къилин образование авай 23 ва юкъван махсус образование авай 9 муаллимди чирвилер гузва. 5 муаллимдихъ къилин категория ава, 4 касни РФ-дин образованидин гуьрметлу работникар я. Хуьррай гъакI шаирар, писателар, музыкантар, корреспондентар ва эцигунардай устIарар акъатнава...

Хуьруьнвийри чпин гъевчи ватандал дамахзава, ам авадан ийиз чалишмиш жезва.

Шахматрай акъажунар

Рагъидин ЭМИНОВ

Са шумуд югъ идалай вилик "Ахцегъ район" МР-дин къил О.Абдулкеримован тапшуругъдалди аялрин Яратмишунрин къвале (ДДТ) райондин школайра клелзавай аялрин арада "Лацу лады" тIвар алаз шахматрай турнир киле тухвана. Ана Ахцегърин 1,2 ва 3-нумрайрин, гъакI Цуругърин, Хуьруьгърин, Къурукаларин хуьрерин школайра клелзавай аялри иштиракна.

Турнирдин къилин судья ДДТ-дин директор Тамила Аллагъвердиева тир. Къизгъин акъажунара 1-доскадал Шамил Ибрагъимов (Луткунрин СОШ) 1-чкадиз лайихлу хъана. Наир Эскендерова (Къурукаларин СОШ) ва Лукман Мустагъова (1-нумрадин АСОШ) - 2, Расул Тарханова (2-нумрадин АСОШ) 3-чкаяр къуна. 2-доскадал Роман Рамазанова (Къурукаларин СОШ) 1-чка къуна. 2-чкайриз Мугъаммад Гъабибуллаев (Калукрин СОШ) ва Султан Жафаров (1-нумрадин АСОШ), 3-чкадизни Вагъид Букаров (Цуругърин СОШ) лайихлу хъана. Рушарин арада 3-доскадал 1-чка Ирина Магъмудовади (Къурукаларин СОШ) къуна. 2-чкадиз Гъири Сулейманова (Цуругърин СОШ) лайихлу хъана. 3-чка Самира Гъабибуллаевади (Калукрин СОШ) ва Алина Алижановади

(3-нумрадин АООШ) пайна. 4-доскадал Умуд Ризванова (Къурукаларин СОШ) - 1, Тагъир Акимова (Цуругърин СОШ) 2-чкаяр къуна. 3-чка Имам Шихалиева (Калукрин СОШ) ва Равил Мурсалова (1-нумрадин АСОШ) пайна.

ИкI, командайрин арада Къурукаларин СОШ-дин векилри 1-чка къуна. Цуругърин СОШ-дин ученикар - 2, Ахцегърин 1-нумрадин школада клелзавай аялар 3-чкайриз лайихлу хъана. Приздин чкаяр къур школайрин командайриз райадминистрациядин патай 1-3 дережайрин дипломар гана. 1-3-чкаяр къур шахматистриз гуьрметдин грамотаяр ва шахматар пишкешна.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪБИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЪМЕДОВ
65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРДИН ВЕЗИФАЯР ВАХТУНАЛДИ ТАМАМАРЗАВАЙДИ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙШИДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62
КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА
НУМРАДИН РЕДАКТОР
З. БАБАЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элькъена вахузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспекти, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 17.40

Газет "Издательство" "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7273

И - И лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбуру я.

И - Икъван яшар хъанвайбуру къелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкъала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь Мубаракрай!

Дербент шегъердин аялар хадай къвалин къилин духтур,
Дагъустан Республикадин лайихлу духтур
РАМАЗАНОВ Мурадаз:

ВАЗ ВАТАН ХУЪЗВАЙБУРУН ЮГЪ ВА ЛАЙИХЛУ ТІВАР МУБАРАКЗАВАЙ НАРИМАН КЪАРИБОВ.

*Чи духтур Мурад
Къегъалрикай сад!
Гъурметлу тІварцІел
Авувай чун шад.
КІанда ваз даим
Дербентда къадим
БицІекрин къадар
Мад гзаф хъунухъ.
Дидейрин дамах,
Бубайрин уймах
Чпин чанарни
Сагълам-саф хъунухъ!*

Михьи рикІин савкъатар

Нариман КЪАРИБОВ

Чилел чпин тІварар ва агалкъунар "къизилдин гъарфалди" Ватандин тарихда кхьин лазим тир гзаф къадар инсанри зегъмет члугъзава. За гъисабзавайвал, ахътин ксарин къвалахриз чна лайихлу къимет гун хъсан кар жеда...

Сулейман-Стальский райондин Сардархуьррай тир жегил Сагъиб Акимович Алимов - эцигунардай материалрин "Трон-Кнауф" компаниядин директор-гъахътин ксарикай сад я. Хуьруьн-вийриз ам гафунални кардал клеви, хуьруьн гъал-агъвал хъсан-вилихъ дегишарун патал вичин къуватар серф ийизвай кас яз чида. ИкІ, Сагъиб Алимован алахъунрин нетижада хуьре субботникар кьиле тухудай хъсан адет арадал атана. Хуьруьн къилин куьчяр ишигълаван хъана. Санлай 80 агъзур манат харж авуналди, хуьре автобусрин кьве остановка эцигна. Сардархуьре тротуарар туькьурун патал са километрни зур мензилдиз чиргъ вегъена гъазурнава. Мадни С.Алимова вичин хайи хуьре алай аямдин вири истемешунриз жаваб гузвай еке спортзал эцигна, ам Сагъиб Алимован чехи

буба, ВОВ-дин ветеран, гъалибвал къазанмишун патал вичин чан гайи Азим Алимован тІварцІихъ янава.

Сагъиб Алимован такъатрин гъисабдай тир дегишвилер хуьре мадни ава. ИкІ, 2016-йисан 2-майдиз Сардархуьре аялрин бахча эцигун патал хандакрис сифте къван вегъиниз талуькарнавай мярекат кьиле фенай. Са куьруь вахтунда бахчадин дарамат хкажна. 2017-йисан 1-сентябрдиз (17 касдиз къвалахдай ва 60 аялдиз чкаяр авай) и идара ишлемишиз вахкана.

Сагъиб Акимовича хуьруьн школадизни еке куьмекар гузва. ИкІ, школа капиталнидаказ ремонтун патал 2015-йисуз 280 агъзур, 2016-йисуз 50 агъзур, 2017-йисуз лагъайтІа, 69 агъзур манат чара авуна.

Махачкъаладин са ресторанда 2017-йисан Сурдлимпиададин къугъунра дзюдодай чемпионвиле тІвар къазан-мишнавай районгъли, Сагъиб Акимовича эцигнавай спортзалда вичин устадвал хкажай Руслан Аскеров шад гъалара къаршиламишнавай. Спортсмен тебрикиз атанвайбурун арада Сагъиб Алимовни авай. Ада чемпиондин Каспийскдин центрадай кьве къваликай ибарат квартирадин куьлегар вахкана, адан тренер Тельман Курбановаз 200 агъзур манат пишкеш яз гана.

Чи мурад Ватан ва ватандашар патал гзаф рикІ кузвай Сагъиб Алимовахъ чандин сагъвал, хизанда хушбахтвал ва вилик эцигнавай макъсадар къилиз акъуддай къуватар хъун я.

Утерянный сертификат на материнский капитал серии МК-4 за № 0392258, выданный 16.01.2012 г. Управлением ОПФР по Республике Дагестан в Сулейман-Стальском районе на имя **Рамазановой Эльвиры ИБАДУЛЛАЕВНЫ**, считать недействительным.

СИНЕРГИЯ университетдин Векилханадин коллективди "Дагагропромстрой" АО-дин гендиректор **Исамудин МЕГЪАМЕДОВ** вахтсуздаказ кечмиш хъунухъ галаз алакьалу яз адан хизандиз, мукьва-къилийриз, санал къвалахай юлдашриз башсагълугъвал гузва.

"Дагагропромпроект" институтдин коллективди фадлай санал къвалахзавай къилин инженер Гъасанов Казимаз, адан хизандиз, мукьва-къилийриз, эме **БЕС** кечмиш хъунухъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

Хуьруьг Тагъир рагъметдиз фена - 60 йис РикІел хкун яз...

Тагъи АБДУРАГЪМАНОВ,
пенсионер

Хуьутлуьн меки вахт тир. Чехи шаир СССР-дин Верховный Советдин депутатвиле кандидат яз къалурнавай. Ам чи хуьруьн жемьтихъ галаз гуьруьшмиш жез атанвай.

Амма шаир Дербентдай чиниз геж агакуьниз килигна, жемьтдин собрание пакад юкьуз тешкилун меслят хъана. Хуьруьн гъакимри Тагъир бубадиз къвалитиз атун, ял ягъун текли-файла, ада вич рагъметлу Шерифали бубадин невейриз мугъман жеда лагъана.

Асваров Эмирагъа халудин къвале йифен сятдин 11-12 жедалди абуру чпин суьгъбетар авуна ва пакад йикъаз талуьк месэлайрикайни лагъана.

Садлагъана Тагъир халудиз инсафсуз азарди вичикай хабар гана. Духтуррин куьмедикайни хийир хъанач. Вичин рикІ алай Шерифали бубадин неве Эмирагъадин метел кыл алаз, шаирди чан гана. Йифен сятдин сад хъанвачир. Мегъарамдхуьруьн райкомдин 1-секретарь М.Букаров ва райисполкомдин председатель И.Керимов чкадал атана акъатна.

Хуьруьн Советдин председател Абдурагъманов Осман, колхоздин парторг Асваров Абдурагъман, колхоздин председател Мурсалов Сарухан райондин гъакимрин буйругъдалди Тагъир халу вичин эхиримжи рекъиз тухун патал къай-гъуйрик экечна, гъазурвилер акуна.

Обкомдин, райкомдин ва Советский хуьруьн жемьтдин тІварунихъай венокар гъазурун лазим тир. И къвалах кьиле тухун патал Къцара авай военный частунивай куьмек къачуна. 3 венек гъанай гъаз хтана. И арада рагъметлудан юлдаш Гуьлуьшан диде ва езне Касимов Султали атана агакна. Мейит авай къвале гъурметдин къаравул акъвазнавай. Ракарал фейивалди, Гуьлуьшан дидедай гъарай акъатна: "Костюмар дегишардайла, рикІелай дарманар къачуз алатна! Заз чизвай ви кьилел и дуьшуьш къведайди..."

Советский хуьруьн жемьтди, адет тирвал, мейит рекъе хтунна. Ахъегърин жемьтди ам ГЭС-дин къилихъай куьнераллаз клубдин дараматдал къван хутахна.

Шаир райцентрадал алай паркуна кучукна...

И.М.Мегъамедов

2018-йисан 6-февралдиз 50 йисан яшда аваз "Дагагропромстрой" АО-дин генеральный директор, Россиядин Федерациядин гъурметлу эцигунардайди тир, хъсан кас, хизандин кьил, мергъяматлу ва масадан дердиникай хабар къадай дуст, истемешунардай руководитель Исамудин Мегъамедрасулович Мегъамедов садлагъана кечмиш хъана.

И.М.Мегъамедов 1968-йисан 19-октябрдиз Хив райондин Хиврин хуьре дидедиз хъана.

В.В.Куйбышев тІварунихъ галай Москвадин Зегъметдин Яру Пайдахдин орден авай инженервиле эцигунардай институт куьтягъай 1992-йисан сентябрдиз ада вичин зегъметдин рехъ гзаф терефрин "Самур" фирмадин коммерческий директорвиле башламишна, 1994-йисан сентябрдиз "Неосистема" НПП-да прорабиле къвалахна.

1995-йисан октябрдиз ада вичин уьмуьрдин эхиримжи йикъаралди ада "Дагагропромстрой" объединенида прораб, кар алай инженер, къилин пешекар, генеральный директордин заместитель, генеральный директор яз къвалахна.

Адан иштираквал аваз ва регъбервилек кваз Дагъустан Республикадин Ботлих, Буйнакский ва Новолак районра школяяр, больницаяр, яшайишдин къвалер эцигна, гъакІни Россиядин Федерацияда - Саха - Якутия Республикадин Ленск шегъерда 2001-йисуз хъайи тІебиатдин бедбахтвилериле гуьгъуьниз къвалер, школяяр, аялрин бахчаяр цийи кьилелай эцигна, Краснодарский крайда ва Адыгя Республикада тІебиатдин бедбахтвилерин нетижаяр

арадай акъудна, Ставропольский крайдин Буденновск шегъерда МО-дин объект, РФ-дин къилепатан регионда - Чечен Республикада "Мешехи" пограничный застава ва Краснодарский крайдин Адлер поселокада ПОГЗ-дин "ПСОУ", Сочида олимпиададин объект ва маса дараматар эцигдайла, активнидаказ иштиракна. Эхиримжи вахтунда Крымдин муьгъ эцигдайла, куьмеддин объект хкажунин карда иштиракна.

Исамудин Мегъамедрасуловича, гъина къвалахнатІани, вичин везифаяр намуслувиле ди тамамарна, коллективдин арада адаз гъурмет, авторитет авай. Къвалахдин рекъай амадагар ва дустар тежрибалу регъбердикай, масадан дердиникай хабар къадай дустуникай, хизан лагъайтІа, къани уьмуьрдин юлдашдикай, бубадикай магърум хъана.

"Дагагропромстрой" объединенидин коллективди Исамудин Мегъамедрасулович Мегъамедован хизандиз, мукьва-къилийриз ва багърийриз, дериндай хажалат члугуьнвди, башсагълугъвал гузва. Адан экуь къамат чи рикІера гъамешалугъ амукъда.